

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1057 • Цена 90 динара; 2,5 КМ • 1. април 2011. • Излази 1. и 15. у месецу

Упутство верним поводом пописа становништва у априлу 2011. године

Поводом предстојећег пописа становништва у Региону, који је заказан за месец април текуће године Господње 2011, обраћамо се свим нашим верницима, припадницима српског народа и српске заједнице, да се слободно и без страха одазову предстојећем попису становништва, изјашњавајући се на њему као Срби православне вере.

Попис становништва се спомиње и у Светом Писму, управо у време Рођења Господа Исуса Христа, показујући да смо ми људи са земље и земаљски, а да је једино Господ Христос са неба (Јевр. 12, 25). Који је из љубави дошао на земљу да спасе свет (Јн. 12, 47).

Одазивајући се на овај попис становништва, ми верујући извршавамо заповест Христову да цару дајемо царево, а Божије Богу (Мт. 22, 21). Тиме показујемо да поштујемо

законе државе у којој живимо, али да првенствено бринемо о спасењу своје душе, живећи у љубави према Богу и ближњима.

У том смислу, још једном вас све позивамо, да се одазовете предстојећем попису становништва, чиме ћете остварити своја основна људска права и слободе, и на тај начин очувати свој верски, културни и национални идентитет, који је загарантован и члановима 9. и 14. Европске конвенције о људским правима и основним слободама.

• Са благословом,

Председник

Светоје Архијерејској Синоди

АЕМ и Патријарх српски

Иринеј

Сусрет Патријарха српског са представницима Нove српске демократије из Црне Горе

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 24. марта делегацију Нове српске демократије из Црне Горе. У делегацији су били г. Андрија Мандић, председник странке, и г. Будимир Алексић, председник политичког савета странке. Они су Патријарха српског упознали са тренутним збињањима у Црној Гори уочи предстојећег пописа становништва, планираног за период од 1. до 15. априла.

Патријарх српски је истакао важност чињенице да опредељивање по националној, верској и језичкој припадности буде потпуно слободно, неоптерећено било каквим чиниоцима са стране. У контексту реченог, потребно је створити предуслове да се живот грађана у сваком смислу ослања на заједнички труд свих, како би на заједничкој одговорности било омогућено несметано функционисање свих људи, без обзира на њихово декларисање.

• Из Кабинеја Патријарха српског

Доспавља:

Ђакон Александар Секулић

Министар вера и дијаспоре Срђан Срећковић у првој посети Патријарху Иринеју

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 24. марта министра вера и дијаспоре мр Срђана Срећковића и државног секретара проф. др Богољуба Шијаковића. То је прва посета Његовој Светости Патријарху српском господину Иринеју од формирања новог Министарства спајањем ова два ресора.

Патријарх српски је овом је приликом изјавио како верује да ће се односи са Министарством вера и дијаспоре одвијати по већ устањеном начину, са циљем да, ако је могуће, буду још бољи и да остану на досадашњем добром нивоу.

„Знамо и свесни смо времена у којем живимо, оно нам није наклоњено, али живимо у нади да ће нам бити боље, а сигурно и од нас зависи колики ћемо да допринос да буде боље“, истакао је Свјатјеши.

Министар Срећковић је, најављујући да ће као нови министар за ту област водити политику афирмације верских слобода и сарадње са свим верским заједницама, али и најближе сарадње са Српском Павославном Црквом, која је протеклих деценија имала велику улогу у организовању и опстанку српске дијаспоре широм света, додао и да

је сигуран да све верске заједнице у Србији, свака на свој начин, могу дати допринос модернизацији земље и даљем развоју друштва, „све са циљем да постанемо део међународних интеграција којима као држава тежимо“.

Државни секретар Богољуб Шијаковић је рекао да између Цркве и државе нема никаквих спорних момената и да предстоји – велика улога Цркве и традиционалних верских заједница у нашем друштву“.

Прослава грчког националног празника у Београду

У присуству Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атансије служио је 25. марта у Патријаршијској капели Светог Симеона Мироточивог у Београду, благодарење поводом грчког националног празника – Данас ослобођења од турског ропства и успомене на ослободилачке устанке из 1821. године. Благодарењу су присуствовали Његова Екселенција Димостенин Стоидис, амбасадор Грчке, представници Удружења српско-грчког пријатељства и чланови грчке заједнице у Србији.

Патријарх Иринеј примио делегацију Исламске заједнице Србије

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 21. марта у Српској Патријаршији делегацију Исламске заједнице Србије коју је преводио заменик рејсу-л-улеме Мухамед еф. Јусупспахић, муфтија србијански.

Патријарх српски и висока делегација Ријасета ИЗ Србије разговарали су о учвршћивању и даљем развоју традиционално добре сарадње на пољу мира, толеранције, као и о питањима која се тичу Српске Православне Цркве и Исламске заједнице Србије.

Телеграм саучешћа јапанском народу

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј упутио је првојарху Јапанске Православне Цркве, Његовом Блаженству Архиепископу токијском и Митрополиту јапанском Г. Данилу, телеграм следеће садржине:

Ваше Блаженство, поводом катастрофалног земљотреса са великим бројем жртава који је задесио Јапан, молимо Вас да заједно са породицама пострадалих и целим народом Јапана примите наше искрено и дубоко саучешће. Молимо се Господу и Спаситељу Исусу Христу, Који је Вајкрсење и Живот (Јн. 11, 25) за покој душа њихових, а Вама, породицама и братском јапанском народу утеху у болу.

• Патријарх српски
Иринеј

Његова Светост упутио је телеграм саучешћа и Његовој Екселенцији Тошију Цунозакију, амбасадору Јапана у Београду.

ЛКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХА

„1941 – 70 година касније“

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 22. марта у Краљевској капели Светог Андреја Првозваног помен жртвама трагичних догађаја 1941. године. Помену су присуствовали Престолонаследник Александар и Принцеза Катарина који су у Белом Двору отворили изложбу „1941 – 70 година касније“.

Изложба је приређена поводом обележавања 70. годишњице почетка Другог светског рата на територији бивше Југославије, а организована је у сарадњи са Институтом за савремену историју и уз подршку Архива Југославије. На изложби су приказани оригинални документи, фотографије, писма, униформе и други материјали везани за трагичне догађаје од 27. марта и 6. априла 1941. године.

Вековне везе српског и руског народа

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј одазвао се позиву др Мирослава Перишића, директора Архива Србије и поздравном речју обратио се присутнима на промоцији другог тома књиге Москва - Србија, Београд - Русија 1804-1878.

Реч је о књизи која је плод заједничког истраживања Архива Србије и Главне архивске управе града Москве, а садржи документа из руских архива и архива у Србији.

После Његове Светости говорио је г. Предраг Марковић, министар културе у Влади Републике Србије; г. Триво Инђић, саветник Председника Републике Србије; Његова Екселенција Александар Васиљевич Конузин, амбасадор Руске Федерације; г. Мирослав Јовановић, професор Филозофског факултета у Београду; г. Михаило Михаилович Горинов, представник Главне архивске управе града Москве и г. Мирослав Перишић, директор Архива Србије.

Овом приликом започети су разговори са новом министром за културу на тему заштите црквене архивске грађе као и решавања простора за Архив Српске Православне Цркве.

Молитвено сећање на пострадале у НАТО бомбардовању

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 24. марта у Цркви Св. Марка у Београду паракост невиним пострадалима и бранитељима Отаџбине током НАТО бомбардовања 1999. године.

Паракост невиним жртвама је почeo тачно у подне, када су се у Београду огласиле сирене у знак сећања на почетак ваздушног напада.

Патријарх српски Иринеј и премијер Руске Федерације

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уручио је у Спомен-храму Светог Саве на Врачару орден Светог Саве првог степена г. Владимиру Владимировићу Путину, премијеру Руске Федерације.

Свечаном чину присуствовали су: г. Мирко Цветковић, председник Владе Републике Србије; Његово Преосвештенство Епископ бачки др Иринеј, члан Светог Архијерејског Синода СПЦ; Преосвештена Господа Епископи - Канадски Георгије, Хвостански Атанасије и Јегарски Порфирије, г. Александар Конузин, амбасадор Руске Федерације; Престолонаследник Александар Карађорђевић;protoјереј-старофор Виталиј Тарасјев, старешина Подворја Руске Православне Цркве у Београду; као и г. Војислав Миловановић, протонемиар храма Светог Саве на Врачару.

Добродошлица руском премијеру на дверима Храма Светога Саве

Уважени Господине Председниче,

Имамо велику част и задовољство да Вас у име све пуноће Српске Православне Цркве и своје лично поздравимо, на дверима нашег заветног Храма Светога Саве кога српски православни народ гради у знак захвалности за сва добра која је Господ преко Њега даровао Српској Цркви и Српском православном народу.

Храм је почeo да се гради непосредно пред почетак Другог светског рата. Ратне и поратне прилике зауставиле су градњу, све до 1986. године када је иста настављена. У грађевинском смислу Храм се приводи крају. Остаје нам мозаичко исликање истог, јер по мишљењу стручњака у обзир долази само техника мозаика.

За ту врсту осликања потребна су нам велика финансијска средстава, која је у садашњим економским приликама Српске Цркве и народа тешко обезбедити.

Наду за помоћ ове врсте очекујемо од Господа и наших верних пријатеља у које наравно, првенствено убрајамо Вас и благочестиви православни народ Руски.

Ваша посета Републици Србији, Нашој Цркви, посебно овом Светом Храму представља велики догађај и он ће ући и историју овог Храма.

Добро нам дошли, уважени Господине Председниче Владе Руске Федерације!

Беседа патријарха Иринеја приликом уручивања ордена Светог Саве г. Владимиру Путину

Уважени Господине Председниче Владе Руске Федерације,

Блаженопочивши патријарх Павле, у очекивању Ваше посете нашој Отаџбини 2007. године у својству Председника Руске Федерације предложио је, а Свети Архијерејски Синод је прихватио његов предлог и доделио Вам највише одликовање Српске Православне Цркве ОРДЕН СВЕТОГ САВЕ I СТЕПЕНА.

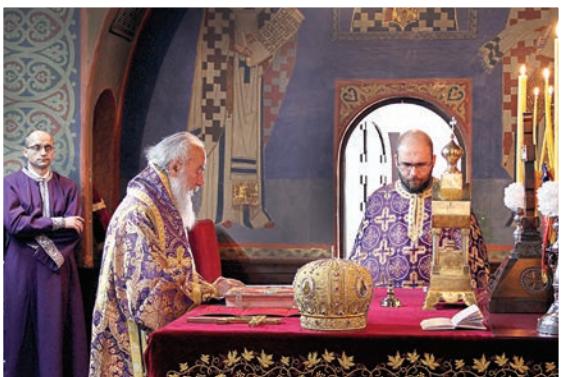
Како те године није дошло до Ваше посете, то је садашњи Свети Синод, благодарећи Вашој посети Београду и Србији одлучио да Вам додељи ово највише одликовање Наше Цркве.

Мени је припала та узвишенча част да Вам у име наше Цркве уручим ово одликовање, у знак Наше дубоке захвалности за лубав према нашој Цркви и за Вашу драгоцену подршку у настојању око опстанка Косова и Метохије у саставу Републике Србије.

Сећајући се свих страдалника и палих јунака у одбрани Отаџбине, Патријарх Иринеј је својом беседи поручио: „Молимо се Господу да се овакво страдање и невино проливање крви нигде на свету никада не понови... Ово је дан тужног и молитвеног сећања на оне који су пострадали на тлу наше отаџбине и оне који су пали бранећи своје домове и светиње”, рекао је Његова Светост после паастоса. Поред бројног верног народа српске престонице, паастос је присуствовао и Његова Експензија Александар Васиљевић Конузин, амбасадор Руске Федерације у Београду.

Литургијско сабрање у Патријаршијској капели

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 25. марта Свету Архијерјску Литургију Пређeosвeћениh Дарова у капели Светог Симеона Мироточивог у Српској Патријаршији.

Повод овог литургијског сабрања била је исповест свештенства запосленог у Српској Патријаршији и Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Исповедник је био свештеник београдске Цркве Св. Ап. и Ев. Маркаprotoјереј-ставрофор Андрија Арсић у пензији.

Изложба „Да се не заборави“ у Нишу

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, администратор Епархије нишке, отворио је изложбу копија икона и фресака са Косова и Метохије, 16. марта у Светосавском дому у Нишу. Ове године по први пут јавност у Нишу упозната је са пројектом ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ који већ седму годину за редом спроводи Висока школа -Академија Српске Православне Цркве за уметности и консервацију.

На изложби су приказане копије фресака из Богородице Љевишка у Призрену, али и других манастира на Косову и Метохији. Студенти у класи mr

Честитка Патријарху московском и целе Русије Кирилу

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј упутио је првојерарху Руске Православне Цркве, Његовој Светости Патријарху московском и целе Русије Г. Кирилу, телеграм следеће садржине:

Ваша Светости, поводом 35 година Ваше архијерејске службе упућујемо Вам срдачне братске честитке за Ваш даљи плодносан архијерјски рад на трону првопрестолника сестринске Руске Цркве за добро и духовни напредак пове-реног Вам клира и верних и читавог Православља. ИС ПОЛЛА ЕТИ, ДЕСПОТА!

• Ваше Светошти у Христу браш и саслужиште,
Патријарх српски
Иринеј

Тодора Митровића, проф. Горана Јанићијевића, ђакона мр Срђана Радојковића, мр Драгана Боснића, мр Мирјане Милић и мр Мирослава Радојковића живописали су иконе, фреске, графике, цртеже и мозаике оних фресака које су нестале у једном дану – 17. марта 2004. године.

Патријарх српски Г. Иринеј свечано је отворио изложбу сећајући се тог трагичног дана када је за 24 часа порушено или оштећено на десетине православних цркава и манастира, и убијено и рањено на десетине хиљада са својих вековних огњишта. Патријарх је нагласио да је тог дана уништено и оштећено доста материјалног, али је духовно остало и опстало.

Изложба је организована под покровитељством Министарства вера Владе републике Србије.

Црква Светог Симеона Мироточивог на Новом Београду

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је на Крстопоклону недељу, 27. марта Свету Архијерјску Литургију у цркви Светог Симеона Мироточивог на Новом Београду. Његова Светост, по причешћу деце и благочестивог народа, обавио је чин освећења крста које је за овај новоподигнути

храм Божији приложио г. Миодраг Петровић са породицом. Петокуполни Храм Светога Симеона Мироточивог на Новом Београду површине око пет стотина квадратних метара, када буде потпуно завршен биће једна од најлепших београдских богомоља. Темеље овог храма освештана је 2007. године блаженопочивши Патријарх Павле.

Састанак свештенства архијерејског намесништва нишког и сврљишког

По благослову Његове Светости патријарха српског Г. Г. Иринеја, у среду друге недеље Вајкарњег поста, одржан је братски састанак свештенства архијерејског намесништва нишког и сврљишког.

У радни део саборовања, Његова Светост нас је увео заједничким служењем Свете Литургије Пређeosвeћениh Дарова. Велики број служачких свештеника са двојицом ђакона, са начаљствујим Првојерархом наше Цркве, а уз активно појање осталих свештеника за певницама, велиелни Храм Светога цара Константина и царице Јелене је чинио још величанственијим. Архијерејско намесништво нишко има 76 свештенослужитеља.

Радни део састанка је започет молитвом, након које је архијерејски намесник нишки, крстоносни прота Бранислав Цинцаревић, поднео иссрпан извештај о раду и минулим активности у намесништву.

Кратак извештај је поднео и архијерејски намесник сврљишки, прота Драгиша Јовановић.

Предавање на тему „Хришћанство до Светог цара Константина“ одржао је јереј Иван Симић.

Након предавања се развила плодна дискусија о темама из парохијског живота, где се Његова Светост посебно осврнуо на проблеме који су настали у Цркви по питању монаха Артемија. Поучио је нас свештенослужитеље да је ауторитет Цркве на првом месту и да се одлуке црквених власти морају поштовати.

• Канцеларија архијерејске намеснике нишке

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ГОДИНА 43 ■ БРОЈ 1057 ■ БЕОГРАД, 1. АПРИЛ 2011 ■ ЦЕНА 90 ДИН

Излазе са благословом Њеове Светошћи Патријарха српског Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка усаванова

Светој Архијерејској Синоди Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Технички уредник, саветник
Марко Марковић

Секретар редакције
Снежана Богојевић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
президент мр Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за
јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу
земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни
примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може
се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља
Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати
поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR,
35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LLIKRSBG)
Beneficiary: RS31545007110000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spc.rs - редакција
preplata@spc.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и
урилози објављени у „Православљу“ предстањају
саставе аутора.

Штампа: „Политика“ А.Д.
ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
Дистрибутор: „Polydor“ доо,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс. 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)
ИССН 0555-0114 = Православље
ЦОБИСС.СР-ИД 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера Републике Србије

НАСЛОВНА

Херувим-дечја са царских двери из
Манастира Ваведење

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

РАЗГОВОР

Иншервју са Њеовом Светошћу
Патријархом српским Г. Г. Иринејем
Важно је шта мисле људи, али
је најважније шта мисли и
суди Овај који је изнад нас

6

ДОГАЂАЈ

Одјовор на маршовски ћором над Србима
Да се не заборави!

9

ПОВОДИ

Из историје Косова и Метохије
Предисторија 17. марта 2004.

10

РАЗГОВОР

Њеово Преосвештенство
Епископ шумадијски Г. Јован
Учинимо све што можемо
да послужимо Богу и Цркви

12

ПОВОДИ

Биће скоро пропаст света?

15

БИБЛИЈСКЕ ТЕМЕ

„Не дотичи ме се“

18

Пronалажење „духовног
значења“ Светог Писма

20

РАЗГОВОР

Разговор са о. Матији Валјеном,
свесијеником Финске Православне Цркве
Време националних Цркава
које живе усамљено и
изоловано је прошло

22

БОГОСЛОВЉЕ

Василије В. Болотов – отац
модерне црквене историје

24

ЦРКВА И ДРУШТВО

Мобинг - изазов
за хришћане

27

ИСТОРИЈА

Ранохришћанске
библиотеке

30

СВЕТ КЊИГЕ

Капитални подухвати ИТИ

37

СТИЛНЕ РУБРИКЕ

Кроз хришћански свет

40

Из живота Цркве

42

Иншервју са Његовом Светошћу

Важно је шта мисле шта мисли и суди

■ Ваша Светост, Ви сте у протекле три деценије више пута долазили у посету Српској Православној Цркви у Сједињеним Америчким Државама. Чинили сте то као Епископ богомучуване Епархије нишке, у својству члана Светог Архијерејског Синода, администрирали сте Епархијама средњезападноамеричком и западноамеричком, а били сте и активни учесник успостављања најпре литургијског а затим и коначног административног јединства наше Цркве на овим просторима. Овом приликом нам први пут долазите као Патријарх српски. Који је циљ ове Ваше посете?

– Примарни, али не и једини, разлог мога доласка у Чикаго је жеља да присуствујем и учествујем на шестомесечном парастосу блаженоупокојеном митрополиту Христофору. Због немогућности да благовремено добијем визу нисам могао доћи на његову сахрану па сам још тада, у договору са Светим Архијерејским Синодом, одлучио да дођем на шестомесечни парастос. Рекох да постоје и други разлози. Познато је да сам прихватио да администрацирам Митрополијом либертивилско-чикашком. Жеља да упознам садашње стање у Митрополији или да се сусретнем са браћом архијерејима, свештенистом и верним народом Чикага и околине јесте други разлог мого доласка.

■ Патријарх Герман је управљао Српском Црквом за време комунизма. Ваш претходник, Патријарх Павле, водио је брод наше Свете Цркве за време распада Југославије, трагичних ратова и политичких превирања. Како бисте охарактерисали ово садашње доба у коме се Ви налазите на челу наше Цркве и који су изазови овог времена?

– Време у којем је блаженоупокојени Патријарх Герман управљао Црквом више од 30 година и садашње време мога избора на трон српског Патријарха се не може упоређивати. Истини за вољу, десетак последњих година Патријарха Германа биле су нешто лакше и подношљивије. То је било време, како би Његов рекао, када је већ „пукао колан свечевој кобили“ и када су комунистичка „кола пошла низа страну“. Била су то

РАЗГОВОР

Пашијархом српским Г. Г. Иринејем

ЉУДИ, АЛИ ЈЕ НАЈВАЖНИЈЕ ОНАЈ КОЈИ ЈЕ ИZNAD НАС

У једном времену нормалнијем од нашег, знало се ко може и има право да говори, ко је позван да се бави и решава проблеме у Цркви, у држави и у другим институцијама. Остали су то са поверењем прихватали.

тешка времена за Цркву и за српски народ. Требало је много мудрости, трпљења и вештине водити Цркву кроз страшне сциле и харибде, буре и олује, и довести је до пристаништа. Без обзира шта се о Патријарху Герману тада мислило и говорило овде, он је био мудар човек, одан Цркви, и велики Патријарх Српске Цркве. Мало је људи који би се тако мудро снашли у канцама богоборног комунизма. Приписују му се два велика раскола, за која он ничим није допринео, нити их је могао спречити. Историја ће о њему и његовом руковођењу Црквом у том мрачном времену изрећи најпозитивнији суд.

Патријарх Павле је дошао за Патријарха у једном ништа мање трагичном времену по Цркву и српски народ. То је било време распада Југославије и распада Србије, свима нама добро познатог. Патријарх српски Павле је био свети човек. Он је деловао и светлео својим светим примером и светим животом. Чинио је оно што је могао најбољи и најцелисходнији начин. Све што се дешавало сматрао је допуштењем Божијим. Његов одговор на све била је молитва и нада у Господа. Моје време овог кратког бродарења Светосавским Бродом Цркве Христове је у свему другачије, али ништа мање критично и тешко за Цркву и српски народ. Проблеми постоје, они су велики, али су друге природе. Ово је време последица претходних временава и стања. Присутне су кризе свих врста. Свака је равна стоглавој ајдаји која немилосрдно гута и пројаџијре. Морална криза је највећа и најкатастрофалнија. Утешно је што Црква и држава са својим бројним институцијама чине велике напоре да се постојеће стање мења на боље. Надамо се да нас Господ неће оставити.

■ Ваша Светости, Ваш претходник, блаженопочивши Патријарх Павле, био је изузетна личност, „светац који ходи“, како су га многи савременици звали. Можда је о његовој личности највише „казала“ његова сахрана. Колико је он својим животом и радом допринео угледу поглавара Српске Православне Цркве?

– Колики је углед у нашем народу ужио блаженоупокојени Патријарх Павле показала је његова сахрана. Иако је доста дugo био van Патријарашког трона није био заборављен ни од сестринских Цркава, као ни од представника хришћанских цркава и заједница. То је била највеличественија сахрана икада виђена у Београду. Њоме се показало колико је цењен у народу и колико је народ ипак окренут Цркви.

■ Блажене успомене Патријарха Павла познавали сте још из младости. Док је био Епископ рашко-призренски били сте професор Призренске богословије. Колики је био његов утицај на Вас, на Ваш живот и рад? Како на то гледате сада као његов наследник на трону Српских Патријараха?

– Да, Патријарха Павла знао сам из млађих дана, пре него што сам пошао у Богословију. Он је најпре био гост а потом и сабрат Манастира Благовештења у Овчарско-кабларској клисури. То је било време када сам ја, након завршеног трећег разреда гимназије, једну годину провео у Манастиру Преображење, такође у Овчару. Након те године ја сам наставио гимназију. Том приликом сам се ближе упознао са господином Гојком, како су га многи звали. Касније ми је једну годину предавао у Призренској богословији, тада је већ био у Ђаконском

чину, а потом сам као професор и ректор био у Призрену више година када је он био Епископ рашко-призренски.

Неоспорно, било је захвално бити у његовој близини. Свака његова реч и гест били су за пример и поштовање. У свему је био одмерен, принципијелан и недвомислен. Једном речју, био је драгоцен дар Божији нашој Цркви.

■ Недавно се навршила година дана од како сте изабрани за Патријарха српског. Када погледате уназад, да ли сте задовољни?

– Време од једне године је кратко и недовољно за неку озбиљнију оцену. Довољно да се сагледа поље рада и обиље послова и проблема са којима се веља суочити.

■ Непосредно по избору за Патријарха били сте суочени са многим нагомиланим проблемима у нашој Цркви, нарочито у Епархији рашко-призренској. Какво је тренутно стање у тој Епархији после познатих дешавања и промена?

– Стање у Епархији рашко-призренској одавно је тешко и веома бременито. Српски народ на Косову и Метохији живи на Голготи која је јединствена и непримерена у данашњем времену. Та Голгота се не може речима изразити, то се може само видети. То је живот у гету, у непрекидном страху за голи живот, живот у неслободи, у крајњој беди и сиромаштву. Замислите живот када ни у својој кући ни дворишту нисте безбедни за свој живот, а камоли у својој башти и на њиви. У целој Ђаковици у црквеном порти, у црквену кућу, живе пет старица које се за пет година нису усудиле да изађу из црквене порте. Тако је у Призрену, Пећи, Приштини и другим местима.

■ Колико Српска Православна Црква чини да се статус Православних Срба на Косову и Метохији колико толико поправи и нормализује?

– Улога Цркве у животу Срба на Косову и Метохији је велика. Црква чини све што је у њеној моћи. Организује неколико кухиња за гладне, прикупља помоћ у натури и новцу и преко Епископа Теодосија и свештеника доставља народу. Владика Теодосије је као игуман дечански

био врло активан на овом пољу. Сада, као Епископ рашко-призренски, то чини са већом ревношћу и одговорношћу.

■ Ваша Светости, 2013. године у Нишу, седишту Ваше Епархије, биће одржана свечана прослава поводом 1700. годишњице доношења Миланског едикта. Поред православних, овим поводом очекује се и присуство представника осталих хришћанских заједница, чак и римског папе. Ви бисте били први српски Патријарх за чије време би папа крошио на тло Србије. Да ли сте спремни за такав корак? Да ли је време за то?

– Хришћански свет се припрема да свечано обележи велики датум и велики догађај из своје историје – 17. векова од времена када је цар Константин Велики објавио Милански едикт. По мишљењу представника Источне и Западне Цркве, најнормалније би било да се централно обележје прослави у Нишу, у коме је рођен Цар Константин. Сматрамо да српска Црква и српска држава, које организују овај историјски јубилеј, треба да позову представнике свих цркава и признатих хришћанских заједница да узму учешћа у овој историјској прослави. Овај догађај би могао да буде повод и прилика за отварање нове епохе међухришћанских односа. Уместо непријатељства, мржије и нетолеранције, да завлада дух Христове љубави, која је неретко недостајала у минулим вековима и блиску прошлости.

■ Ваша Светости, спадате у ред архијереја који одлично познају стање Српске Православне Цркве у Америци и Канади. Да ли ће на наредном заседању Светог Архијереског Сабора коначно бити стављења тачка на организацију наше Цркве на овим просторима?

– Не знам на какву тачку се мисли. Сви проблеми који постоје у епархијама ван отаџбине и проблеми који могу да се појаве разматрају се и решавају се у Светом Архијереском Сабору као највишем телу Цркве. Наравно, принцип је да се одлуке доносе у духу канонских прописа, у духу вековног предања и целисходности живота у дотичној црквеној области.

■ Ми смо, Ваша Светости, привржени Српској Православној Цркви и настојимо да одржавамо близак

■ Ваша Светости, као Првоје-парх Српске Цркве, изложени сте и критикама и похвалама. Оно што је сигурно јесте да сте човек од принципа и отворен за комуникацију. После избора за Патријарха на првој конференцији за новинаре у Београду обратили сте им се речима: „Питајте, отворено, све што желите“. Можете ли нам рећи нешто више о томе?

– Живимо у времену када свако сматра да је позван и да има право да изрекне свој суд без обзира да ли је упућен у суштину проблема или не. Олако се изричу похвале, а још лакше приговори и критике. То ме најчешће чини индиферентним и мирним, препуштајући себе мишљењу и суду Божијем. Важно је шта мисле људи, али је најважније шта о мени мисли и суди Онај који је изнад нас. Овај принцип бих препоручио и другима.

■ Свака вест о ономе што се додги у нашој отаџбини, док стигне у Америку, често поприми другачији карактер и конотацију. Каква је Ваша порука православним Србима у Америци када је у питању решавање проблема у Цркви? Кога они треба да слушају?

– У једном времену нормалнијем од нашег, знало се ко може и има право да говори, ко је позван да се бави и решава проблеме у Цркви, у држави и у другим институцијама. Остали су то

са поверењем прихватали. Отуда мој савет нашем верном православном народу да Цркви препусти решавање и одлуке које се тичу вере, морала и црквеног устројства и поретка, а да они, као верни и Цркви одани народ, те одлуке са пуним поверењем и љубављу прихвate.

■ Ваша порука верној деци и чедима Свете Српске Православне Цркве била би...

– Налазимо се на дверима Великог и Часног поста. Верном народу честитам ове благословене дане са молитвом Господу да подари своју благодат, да ове свете дане дочекате и проведете у радосном покајању и молитви и у том духовном расположењу дочекате и сверадосни празник Христовог Васкрсења.

Ваша Светојости хвала Вам на разговору. Нека Вам Господ ћодари крејко здравље и дуј живошт. Долоденсивуј Свјаштјешију Владику на мноћај и blaјајаљења!

• Разговор водио џројојереј Добривоје В. Милуновић Ђарох у Шеревипу, Индијана

ДОГАЂАЈ

Одговор на маршовски юртом над Србима Да се не заборави!

Његово Преосвештенство Епископ хвостански Атанасије, по благослову Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, отворио је у четвртак, седамнаестог марта, у парохијском дому при Храму Св. Саве традиционалну изложбу фресака и икона – копија из манастира и цркава са Косова и Метохије. Изложба се одржава сваке године, почев од 2005. – поводом погрома над Србима који се десио 2004. године. Овогодишњу изложбу је припремило двадесет шесторо студената Академије – Високе школе СПЦ за уметност и консервацију. Они су представили копије икона из Храма Богородице Љевишке, затим калиграфске радове према текстовима конзула са Косова и Метохије из XIX века који говоре о тадашњим зулумима над Србима, и графичке радове са косовским мотивима.

„Ово што видимо и ово што доживљавамо вечерас је наш одговор на она разарања у марту 2004. године. „Зла волја људска за само два дана је уништила оно што је добра волја људска стварала вековима“ – рекао је Владика Атанасије. „Одговарамо тиме што ћемо стварати и чинити само добро, а као што је отпевано у молитви Господњој, праштаћемо онима који чине зло. Надилазимо, дакле, сваку злу волју чињењем онога што је по Божијој волји“, закључи је Преосвећени и благословио отварање изложбе.

Декан Академије за уметност и консервацију, протојереј-ставрофор проф. др Радомир Поповић, је рекао: „По једној дефиницији човек је биће склоно забо-

Изложба копија икона и фресака у Нишу

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, администратор Епархије нишке, отворио је у среду 16. марта у Светосавском дому у Нишу изложбу копија и фресака са Косова и Метохије. Том приликом Свјатјејши се подсетио погрома који су косовски Албанци начинили над Србима и изразио наду да ће српска држава успети да сачува велико културно и духовно богатство на Косову и Метохији. „Надајмо се да ће свет имати толико слуха и толико вере да се обнови и сачува то богатство, и да на неки начин то остане и буде наше“, поручио је Патријарх српски Иринеј.

ља над косовским Србима. Тада је убијено деветнаест особа, повређено близу хиљаду људи а пртерано преко четири хиљаде Срба. Уништени су бројни споменици духовног и културног наслеђа српског народа. Материјалну штету претрепело је тридесет пет верских објекта, међу којима осамнаест споменика културе. До темеља су срушени Манастир Девич код Србице и конац Манастира Св. Архангела код Призрена. Нестало је тада више од десет хиљада вредних фресака, икона, путира, одежди и других црквених реликвија, као и књиге крштених, венчаних и умрлих који говоре о вековном постојању Срба на Косову и Метохији.

Прву изложбу копија фресака и икона са Косова и Метохије отворио је благочиновни Патријарх српски Павле 2005. године у знак сећања на страдале и пртеране људе као и на оскрнављене и оштећене културне и верске објекте. Од тада СПЦ се сваке године присећа мартовских догађаја из 2004. године.

Уметничка изражajност копија икона и фресака и њихова духовна лепота у потпуности одговарају оригиналима. Својим талентом и техничким усавршавањем студенти су успели да оживе ликове бројних светитеља из храма Богородице Љевишке и подсете нас на непролазно и неизмерно богатство српског Православља на Косову и Метохији.

Изложба је трајала до 24. марта а материјално ју је подржало Министарство вера у Влади Републике Србије.

• Марина Марин

раву. Имајући то у виду, мото наше изложбе гласи ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ! То увек понављамо јер смо забораву склони.“

Подсећамо, 17. марта се навршило седам година од великог албанског наси-

Радован
Пилићевић

Када је Јован Цвијић 1908. г. проучавајући Балканско полуострво пријуствовао Литургији у једном храму на Косову и Метохији, уочио је побожност народа који се ретким тренуцима духовне слободе нада и свом скрашњем политичком ослобођењу које треба да му донесе Краљевина Србија. Описујући лица верника српски научник је записао да је на њиховим суморним лицима препознатљива туга вековног ропства под османском влашћу.

Из проницљивих запажања великог научника давне 1908. г. произилази како егзактна метода комбинована са интуитивношћу чини могућим проучавање „духа народа.“ Као политичко и културно језгро средњовековне српске државе, данашња територија Косова и Метохије са највећим делом данашње БЈР Македоније, Рашком облашћу, као и крајевима око Врања, Бујановца и Прешева сматра се Старом Србијом (на картама класичних карографа XVI и XVII века називана *Serbia vetus*, односно *Serbia vecchia*).

Османско освајање Старе Србије

Није чудо што је турска администрација све поменуте области сврстала у *Косовски вилајет* који на југу допире до Дебра, Велеса и Струмице. За српски народ ових области, ситуација се драстично мења кроз друштвено-политичке процесе на почетку османског освајања. Историја у османском периоду на површину збивања избацује арнаутски елеменат. Наиме, он се одриче свог средњовековног хришћанства, а сточарски друштвени положај који је имао у средњовековној Србији, развија и у Турској држави. Тако добија повластице у замену за учињену верску конверзију и готово стално терорисање староседелаца хришћана. Документарни извори, повеље српских владара, али и рани турски дефтери (катастарски пописи) сведоче како је српско-арбанашка етничка граница у XV и XVI веку била јужно од Проклетија, на рекама Црном и Белом Дриму. Отуда се не треба чудити што је Скадар на Бојани, престоница српских обласних господара, опеван у епским песмама и толико истакнут у српској усменој историји. Остатак тога у црквено-државној традицији види се у титули Митрополита црногорско-приморског као духовног

Из исхорије

Предисторија

**Кулминација вековне хуманитарне
катастрофе српског народа у Старој
Србији је 17. март 2004. године. Према
подацима Министарства културе
РС у мартовском погрому је уништено
35 сакралних споменика**

пастира „зетско-црногорско-брдског и скендеријског“.

Судари Истока и Запада, Турског царства и Хабзбуршке монархије, ратови вођени преко српског етничког простора, увлачили су и Србе, народ који је имао императив обнављања изгубљене државе. Стављајући се на страну Запада, настојећи да се избави турске власти, српски народ је своју судбину везивао за хришћанску Европу, одређивао је и ограничавао. Разграничења су на жалост била увек таква да је српска народна маса била расподељена и расејана по империјама. Велики ратови с краја XVII и у првој половини XVIII века, Велики бечки (1683-1699. г.) и Аустријско-турски (1737-1739. г.) покренули су селидбени талас Срба из Старе Србије. Улога тих миграција је у науци и публицистици често пренаглашавана. Нити су оне до краја празниле средњовековну матичну територију, нити су попуњавали, од Срба претходно стерилизисани и другим народима припадајући, панонско-подунавски басен.

Истина, сеоба од тада постаје израженији чинилац српске историје и српске свести. Она долази добрым делом као последица православне есхатологије („наше живљење је на небесима“). Зато само из литургијског етоса Православне Цркве, произилази она решеност да се покупе светиње, ћивоти, свештени сасу-

ди и крене у неизвесност, на север незнатно куда. Историјска невезаност, кроз драму егзистенције и промену политичких односа снага, код Срба се трансформише у јаку носталгију, односно потребу за историјским остварењем конкретног повратништва – *Онам', онамо за брда она... Врашићу се ја, шамо ige је Пећка йашријаршија...*

Арнаутска насиља у даљој прошлости

Један број великих везира у XVII веку били су Арнаути; заправо, арбанашка елита се добро институционализовала на Порти. Управо је она организовала и спроводила политику кажњавања ратоборних Срба. Започињу миграције, упадање арбанашких фисова у становништвом полупроређену земљу Косовско-метохијску. Насиље је у оваквим приликама увек присутно. Историјски процеси су пројекти оријенталистичким и сурорвим обележјима. Отимачина, паљевине и скрнављења светиње чине се под благословим и са одобравањем Турског царства. Просечан Арбанас тих времена је сигуран да на његовој земљи ниједан ферман нема своју легислативну моћ, па отуда и шиптарска пословица да *йлан на нема закона*. Из тих разлога српски

ПОВОДИ

репим нагонима, пошто њиховом фанатизму и њиховој необузданој мржњи ништа не стоји на путу. Злочини и пљачке дешавају се свакодневно, а кривци не само да нису кажњени, већ их власти не гоне.“ (стр. 16). Перманентна разбојништва, силовања, пљачке, убијања, изнуђивања заснована на верској и етничкој основи приморавале су српско становништво да се исељава у Краљевину Србију. Обесвећивања светиње, скрнављење цркава регистровано је 1898 године: над Раовачком црквом, у Великој Хочи, Кончуљу, у околини Призрена, Лапљем Селу...

Министар иностраних дела Краљевине Србије Владан Ђорђевић пише 10. марта 1899. г. српском посланику у Цариграду Стојану Новаковићу:

„Ово насиљно расељавање нашег народа из Старе Србије пуно је опасности за мир на граници и у пограничним крајевима у Турској. Учините одмах нову представку Порти и скрените јој пажњу на опасности овога стања, са захтевом да наши суграђани буду једном заштићени од напада и зулума арбанаских.“ (стр. 129).

На заласку титоистичке епохе српски народ памти понижења и ударе као што су паљење конака Пећке патријаршије или магијарски убијања у Старом Срему (Сремске Митровице), магијарски убијања у Бачкој (Бачка Топола), магијарски убијања у Банату (Бачка Петровац), магијарски убијања у Славонији (Славонија Ковин), магијарски убијања у Далмацији (Далмација Сплит), магијарски убијања у Босни и Херцеговини (Босна и Херцеговина Сарајево), магијарски убијања у Србији (Србија Ниш), магијарски убијања у Македонији (Македонија Куманово), магијарски убијања у Албанији (Албанија Тирана) итд.

Разорени манастир Светих Архангела у Призрену

Косова и Метохије 17. марта 2004.

хроничари по манастирима, остављају записе о насиљима који се дешавају над хришћанима: Ух, уви, љуше шује... Аваж... Подигже се војска, ордија хорда... Не беше шако правовернима ни у доба Јуђо-Диоклецијана...

Неки сурогат Косовског завета, код исламизованих Срба из Босне и Херцеговине импулсивну пројаву добија са територијалном близином и приближавањем *равном Јољу* (*Campus Merulae*). Када су Турци чинили насиља и подстицали на иста арнаутске банде у Топлицама и Јужном Поморављу почетком XVIII века тада су рају спашавале само одрешене руке једног „љутог и преког Бошњанина“, а пореклом православца:

„Тога лета (1732. г.) изађе Топал Осман паша тевтиш, дикже се с Босне и оде по Арнаутлуку и много Арнаута посјече и поплени без броја, али се не врати на Босну, но отиде у Ниш“. (Љ. Стојановић, *Стари српски зайиси и наийиси*, књ. V, запис бр. 7671). Фратри који су крстарили по Балканском полуострву записали су да је тај паша био дародавац Манастира Матејевића код Ниша, кога је кроз идејни свет ислама јако поштовао. Описујући околнину Ниша где се налази поменута светиња западни хроничар каже: „где у предграђу резидира митрополит, а света богослужења обично држи у суседном селу Матијевићу (Матејевцу), у храму кога су добили дозволом Осман Топал Паше, пореклом од рода хришћанског – буквально: од хришћанских прародитеља = ex Christianis progeniti. (*Chorographia Patriarchatus Ipekensis*, authore abbatе Michaele Maria Milliscich, стр. 444, додатак у књизи: Georgius Pray, *Specimen hierarchiae hungaricae...*, pars II, Posonii et Cassoviae 1779. г.).

ХХ век

Краљевина Србија је вођењем разумне културне политике стварала

акумулацију националне енергије. Кроз популарну културу: певачка друштва, гимнастичка друштва и остала са националним префиксом радила је на мисији ослобађања Срба који су још увек били под турском влашћу. Када су арнаутски зулуми били несношљиви прибегавало се и дискретној оружаној

акцији, јер је требало бранити животе Срба на Косову и Метохији и јужној Старој Србији (Маједонији). Српско четништво, комитска акција имало је у годинама пред Први Светски рат сјајну улогу. Била је част отићи у „бело Врање“ и придружути се неком од комитских одреда. Под командом Василија Трбића, Јована Бабунског, Мицка Крстића, Ђорђа Скопљанчeta, Крсте Прешевског... У староградским песмама сјајан усклик и жеља младића „да се тепа с љутим Турци – Арнаути“. Пример покртвовања Лазара Кујунџића стаје раме уз раме са Стеваном Синђелићем.

Министарство спољних послова Краљевине Србије је издало 1899. године „Плаву књигу“ *Преисиску о арбанаским насиљима у Старој Србији 1898-1899. године*. Од обиља документа издвајамо онај у коме посланик Србије у Цариграду Стојан Новаковић 26. маја 1898. г. пише Тефик-паши, министру спољних послова Турске:

„Арбанаси добро наоружани и поготову сигурни да неће бити кажњени, дали су потпуну слободу својим сви-

Кризно жариште

Косово и Метохија, разделити између српског историјског права и насиљно створене демографске стварности, остају потенцијално кризно жариште, које прети да угрози темељне вредности демократије, људских права и цивилизациских остварења Старог Света (Европе).

17. март 2004 – Кулминација

Кулминација вековне хуманитарне катастрофе српског народа у Старој Србији је 17. март 2004. године. Према подацима Министарства културе Републике Србије и Музеја у Приштини са измештеним седиштем у Београду (просторије Етнографског музеја), у мартовском погрому је уништено 35 сакралних споменика. Од тога се 19 рачуна у споменике културе и 16 светиња које нису категорисане. Од свештених здања, регистрованих као културна добра, њих 6 спада у прву категорију, јер су грађена у периоду од XIV до XVI века. Подсетимо се да је од 1999. г. до данас на Косову и Метохији укупно уништено 140 православних храмова, 21 из прве категорије, 36 из треће и осталих који су грађени у релативно скоријем времену. За хришћанску Европу, то је понижавајуће, с обзиром да ни 50.000 војника у међународној мировној мисији на Косову и Метохији, није успело да обезбеди верске слободе, имовинску сигурност и безбедност Срба и другог становништва.

Његово Преосвешћенство Епископ шумадијски Учинимо све што да послужимо Богу и

Мени је дато да извршим одлуку Светог Архијерјског Сабора који је на јесењем заседању основао Епархију крушевачку и поставио ме за администратора - каже Његово Преосвешћенство Епископ шумадијски Г. Јован, однедавно и администратор новоосноване Крушевачке епархије, са седиштем у некадашњем престоном граду Крушевцу. То значи, како сам каже, да га је Сабор поставио да колико је то могуће, за кратко време до мајског заседања, учини све што може да та Епархија добије свој облик, своје назначење, своје установе, односно све оно што је потребно да би функционисала као засебна Епархија. Почев од 13. фебруара, када је на празник Светих бесребреника Кира и Јована на свечан начин након Свете Литургије у Храму Светог Ђорђа у центру Крушевца формирана Крушевачка епархија, Епископ Јован је почeo да извршава овај задатак, најпре састанком са целокупним свештенством Епархије крушевачке, а потом и оснивањем Црквеног суда, Епархијског управног одбора и Епархијског савета, односно три тела без којих Епархија не може да функционише као Епархија. О тим првим пословима Владика каже:

- На том састанку смо се договорили о томе шта је најосновније да урадимо до постављања новог Епископа. Ми ту сад буквально почињемо од нуле. Немамо, што кажу, крова над главом. А посао се већ одвија. Такође смо из тог разлога умоловили председника, односно градоначелника Крушевца, да нам град уступи неки стан или неку просторију, да би могли у тим просторијама седети секретари и сви остали. То је процес о коме не може да одлучи сам градоначелник, постоји процедура, и ми њен крај сада ишчекујемо. Ја ћу се трудити колико могу са својим свештенством и монаштвом, да учинимо све што можемо, да све припремимо за долазак новог Епископа. Колико ћемо успети видћемо. Али је најважније да Епархија заживи као целина, пошто је састављена из четири дела. Да свештенство, монаштво и верни народ Божији осети да има своју Цркву Божију у Крушевцу. И да литургијски заживи. И, заиста, како су до сада текли ти разговори и договори са свештенством, монаштвом и народом све иде како ваља. Оно што

„Почињемо од нуле, али су и народ и свештенство и монаштво показали велику радост и вољу да учествују у изграђивању нове Епархије. Изгледа као да су то дуго ишчекивали“, каже Епископ Јован, кога је Свети Архијерејски Сабор поставио за администратора новоосноване Епархије крушевачке

мене јако радује је то што сам, кад сам први пут отишао тамо као администратор, видео ту велику радост у народу, у свештенству које као да је било у ишчекивању овакве одлуке дуго времена. Колико ћемо успети не знамо, али је сигурно да ћу се потрудити што више могу да би припремио и утро пут, ако могу тако да кажем, за функционисање ове Епархије као Цркве и заједнице Божије.

■ Шта тачно представља улога администратора? И у којој се мери она разликује или сличи улоги Епископа?

- То зависи од тога каква овлаштења Синод дà када поставља администратора у односу на епархијског архијереја. Ако га поставља са свим правима, должностима епархијског архијереја, он има сва права на то. Ако га поставља само за администратора како би то требало да буде, онда би требало да тај Епископ само одржава стање постојеће Епархије, до доласка епархијског архијереја. Овде је постојала потреба да се администратор побрине о заснивању Епархије крушевачке.

■ Већ сте поменули радост народа што је у њиховом граду Крушевцу основана Епархија која ће бити седиште новоосноване Крушевачке епархије. Шта је тачно навело Свети Архијерејски Синод да се определи за оснивање нове Епархије?

- То је била, просто да кажем, природна потреба Цркве. То је, како бих вам рекао, као кад се једна породица умножи са својим чељадима, па се прави друга кућа. То не значи да је Крушевачка епархија изашла из оквира своje мајке, Српске Цркве. Али, било је потребно да се успостави бољи контакт између Епи-

скопа, свештенства и народа и било је природно да Крушевац као град има једну такву Епархију. А друго, имамо податак из 17. века да је ту некада постојала Крушевачка епархија. Помињу се поједини епископи. Чак је била у рангу Митрополије. Ова нова Епархија, коју сада оснивамо, показује се заиста потребна. Њу већ чини 89 парохија и 13 манастира.

■ Претпостављамо да је велика част засновати тј. обновити једну Епархију. Али претпостављамо и да је то велика обавеза, да доноси многе тешкоће. Поменули сте да су то раније биле цркве и манастири у саставу четири различите Епархије. Како то сада може да се усклади у заједницу коју сте већ поменули као циљ оснивања нове Епархије?

- То не би требало да буде проблем, ако народ верује да је Црква заједница Бога и људи. Да ли ће ту бити Епархија ова или она, Епископ овај или онај и није много важно. Важно је какав је Епископ, то је сигурно, али није важно да ли ће тај народ припадати овој Епархији или другој, већ да осећа ту заједницу Бога и људи. А ње нема без литургијског заједничарења. И то је оно што је јако битно. Гледано са људске стране сигурно није лако пре-лазити из Епархије у Епархију. Најважније је да суштински нема разлике, да Црква, Епископ, свештенство буду на корист спасења и свога народа. То се нарочито видело на састанку са свештенством. Ми смо дуго разговарали. Ја сам лично некако стекао утисак, да је то било као да смо одувек били заједно. Дакле благодат је Божија та која чини и која ће чинити, да се неке људске особине умање да би расла Црква Христова.

Г. Јован

МОЖЕМО ЦРКВИ

■ Има ли Епархија крушевачка доволјно ресурса да се ојача? Поменули сте малопре да сада морате да изнајмете неке просторије или да на неки други начин дођете до просторија за административне послове? Зна ли се где ће бити седиште Владике, где ће бити Владичански Двор?

– За сада не зnamо. Зато је све сада привремено. Истина је и то да је град Крушевач негде око 2 хектара земљишта пренео у власништво Цркве Светог Ђорђа у Крушевцу. Отприлике би ту требало да буде епископски двор и Саборна црква. Крушевцу је потребан један велики храм. Три храма која сада постоје у овом граду исувише су мала да задовоље потребе верника. Да ли ће моћи да се одмах крене у подизање Саборног храма, или ће то морати сачекати друго време, видећемо.

■ Шта су Вам у том првом разговору свештеници новоосноване Крушевачке епархије представили као своје потребе, да не кажем проблеме, јер је рано за проблеме?

– Ми нисмо говорили о проблемима. Потошмо на прагу Великог Ваscrњења поста, говорили смо се најпре где могу да богослужим као администратор. Сада иде и исповест свештенства. Већ смо одредили и дане и места где ће бити исповест у пет намесништава који сачињавају Епархију крушевачку као и ко ће бити исповедници. Такође је било говора о томе ко ће писати и читати реферате. О проблемима нисмо говорили јер је исувише рано. Ја о томе могу да разговарам када будем ишао по намесништвима да служим. Онда ћемо конкретно видети да ли има неких проблема. Не желим ту ништа да драстично мењам, нити има потребе да се мења. А нови Епископ ће сигурно чинити како мисли да је најбоље.

■ Поменули сте да Вас је народ лепо дочекао. Да ли очекујете исти такав пријем у локалној заједници, локалној самоуправи, пошто зnamо колико је важно да у ово време, време кризе, Црква сарађује са државом?

– Нисам са локалном заједницом још имао већи контакт за ових неколико дана колико сам тамо, изузев са градоначелником града Крушевца. Код њега сам видео добру вољу верујућег человека и

Ово је историјски моменат

Сад је прилика пред почетак Великог поста да позовем и све нас на смирење, на појачану молитву, појачану љубав, појачану наду. Сви треба да схватимо да је ово историјски моменат.

И сви заједно, и свештенство, и монаштво, и верни народ, заједно са својим Епископом, треба да схватимо да улазимо у историју оснивања Крушевачке епархије. То је достојанствено и велико, али, и одговорно.

човека Цркве. Надам се да ту нећу имати никаквих проблема. Он сам је обећао да ће се заузети да добијемо неки свој кров над главом. Једино што знам да никада нисмо имали проблема са локалним заједницама у општини Варварину која припада Темнићком намесништву, које је некада било у саставу Епархије шумадијске а сада припада новој Епархији крушевачкој. Остало је да се сртнем са председницима општине Трстеник, Александровца, Брус. То је оно што сачињава Епархију крушевачку. Надам се да ће и они показати разумевање за наше потребе. Већ се јављају људи који желе да пруже помоћ, људи који желе да Епархија живи својим животом.

■ У састав Крушевачке епархије ушао је и манастир Наупаре коме је недавно у процесу реституције враћено више стотина хектара земље. Шта ће бити са том земљом, може ли она да послужи финансијском јачању Епархије?

– Као што рекосте, ми смо имали састанак у уторак у Манастиру Наупаре са представницима „Србија шума“ и локалним властима Крушевца. На том састанку смо потписали уговор о повраћају земље Манастиру Наупаре. Како сам чуо то је месецима био проблем, али Богу хвала нашли су се добри људи да то схвате и разумеју. Тако смо ми то привели крају и потписали. Ја сам дао налог да се одмах у катастар унесе та земља и то је учињено. Манастиру је враћено 1.479 хектара шуме и ораница. Остало је још спорних осам хектара. Клаузулом је предвиђено да се и тих осам хектара врати. Сигурно да је велика радост за Цркву Божију што се враћа земља, и ја сам пресрећан ако

сам ишта допринео томе. Поређења ради нашој Епархији шумадијској, најмање је враћено, иако када су нам тражили податке о одузетој имовини, ми смо уредно доставили све податке и били прва Епархија у Српској Православној Цркви која је доставила све податке. На прсте можемо изброяти шта је враћено нашој Епархији. Враћено је нешто мало Манастиру Грнчарици, такође нашто мало манастиру Јошаници, манастиру Пиносави и манастиру Својнову.

■ За крај овог разговора, да ли желите нешто да поручите својим епархијанима у Крушевцу?

– Све што сам рекао свештенству и монаштву на нашем састанку могу сада да поручим и народу. А то је да је у Цркви величина у служењу. Позвао сам своје свештенство и монаштво Епархије крушевачке, кажем своје, јер сам сада администратор тамо, а и самога себе, да учимо све што можемо да послужимо Богу и Цркви. Јер што год будемо више служили Богу и Цркви већу ћемо награду пред Богом имати, и оправдати потребу Цркве која је нашла за сходно да се оснује Крушевачка епархија. Сад је прилика пред почетак Великог поста да позовем и све нас на смирење, на појачану молитву, појачану љубав, појачану наду. Сви треба да схватимо да је ово историјски моменат. И сви заједно, и свештенство, и монаштво, и верни народ, заједно са својим Епископом, треба да схватимо да улазимо у историју оснивања Крушевачке епархије. То је достојанствено и велико, али, и одговорно.

• Гордана Јоцић

• (Извор: Радио Златибор)

Дванаесет година од НАТО бомбардовања Србије „Милосрдни анђео“

Србија обележава 24. март као Дан сећања на жртве НАТО бомбардовања. Одлука о почетку напада на СРЈ донета је без одобрења Савета безбедности УН, а бомбардовање је окончано усвајањем Резолуције 1244. У нападима из ваздуха тешко су оштећени инфраструктура, школе, здравствене установе, привредни објекти, споменици културе, медијске куће.

Бројке и статистика о нападима толиких су размера да изазивају неверицу. Извршено је 2.300 ваздушних удара на чак 995 објекта, а 1.150 борбених авиона лансирало је близу 420.000 пројектила укупне масе 22.000 тона. НАТО је лансирао 20.000 великих пројектила, међу којима 1.300 крстарећих ракета на војне и цивилне циљеве, а излучио је и 37.000 „касетних бомби“ са 350.000 касетних подпројектила. Уз употребу најубојитијег оружја, Северноатлантска алијанса је у нападу на Србију употребила и забрањено – муницију са осиромашеним уранијумом. Последице се још увек не могу сагледати, па чак ни претпоставити. Лекари упозоравају да је радијација главни узрок повећаног броја карцинома у Србији, али да свој данак узима и стрес односно преживљени страх и паника. Тако, бомбардовање заправо има много дуже последице од непосредних, експлозивних удара.

Распето Косово

Јединице тадашње Војске Југославије повукле су се са Косова и Метохије након доношења резолуције Уједињених нација, а прве међународне трупе ушли су на територију Косова из Македоније већ 12. јуна 1999. године. У саставу Кфора на Косово је дошло 37.200 војника из 36 земаља. Према подацима УНХЦР, Косово је од долaska мировних снага напустило око 230.000 Срба. У многобројним нападима на Србе и њихову имовину у истом периоду убијено је око 500 људи, рањено више десетина и киднаповано око 1.500 особа, од којих већина до данас није пронађена. Тек прошле године, у афери Жута кућа, почело је расплитање трагичног и некажњеног злочина над киднапованим Србима.

• С. Лубарџић

Бомбардовање Београда

Парастос невиним жртвама

Парастос невиним жртвама НАТО агресије, који је у Цркви Светог Марка у Београду служио Његова Светост патријарх српски Иринеј, почeo је тачно у подне, када су се у Београду огласиле сирене у знак сећања на почетак ваздушног напада. „Данас је дан када се молитвено и тужно сећамо бројних страдаланика у безумном времену, када су се многи силници злочинчици понели према једном ничим кривом народу. Нека крв њихова буде залог њиховог спасења, а Црква којој су припадали неће их никада заборавити, остаће довека у нашим молитвама“, рекао је Његова Светост после паастоса. Паастоси жртвама служени су и у другим храмовима СПЦ, у присуству великог броја верника, и родбине настрадалих.

Мудрост преживљавања

– О мудrosti преживљавања требало би да размишљамо нарочито 24. марта. Велике су последице бомбардовања, још увек неотклоњене, и можда нису отклоњене баш зато да бисмо преко њих научили неке важне лекције о животу. *Милосрдни анђео* није био милосрдни, него – зли анђео. Почињен је злочин над једном малом земљом и напађеним народом. Баш зато – важно је да ми овде непрестано вежбамо мудрост живљења, на овом простору и у овом времену, увек се држећи смисла и циља живота, личног и свенародног, као што нас је Господ у Јеванђељу поучио – *Будиште мудри као змије, а безазлени као голубови*, каже Владика Атанасије.

ПОВОДИ

Са свих страна чујем њиштања: шта се ово дешава? Да ли су се што приближила ћоследња времена? На све стране се говори о оном мајанском пророчанству које се, наводно, односи на 2012.

Биће скоро пропаст света?

Презвићер
мр Вукашин Милићевић

Без неке нарочите намере, поред ауторског знака ?, поново преузимам наслов једног филма. Мислим да то не захтева нарочито тумачење. Може да се деси да се тога и убудуће држим, јер кинематографија често може да служи као ерминевићки кључ наше новије историје. Наравно, овога пута је у питању филм Александра Петровића из 1968. Такође, верујем да је разлог злог којег смо тако масовно подложни хистерији, којом ћу се бавити у редовима који следе, у томе што је наш ментални скlop и на глобалном плану и даље тако подложен механизмима који су тема овога филма.

Шта се дешава?

Са свих страна чујем питања: шта се ово дешава? Да ли су се то приближила последња времена? На све стране се говори о оном мајанском пророчанству које се, наводно, односи на 2012. Наравно, ретко ко размишља о комерцијалном и, што је још важније, могућем политичком аспекту читаве приче. А зашто би? Зато што су сличне хистерије

Кобе (Јапан)
јасле
земљотреса

Јаковљево рвање са ћојом,
икона Ајдана Харша (Aidan Hart)

увек имале и такав карактер. Јер сличних хистерија је било, и то веома много. Међутим, човек је биће које кратко памти, углавном зато што кратко живи. Међутим, пошто човек не живи само о хлебу (Мт 4, 4), он жeli и има могућност да оставља трагове о своме постојању јер га, без обзира да ли је хришћанин или не, покреће вера да његов живот има некаквог смисла. И тако настаје историја која је у својој основи разговор са људима који су живели вековима пре нас. Наравно, многи ће рећи: историја треба тумачење, то није просто разговор, у питању су дела која су настала са одређеном намером, њихове ауторе не познајемо итд. Све је то тачно, али

Еванђеље и Фукушима

Желим и сада да поновим оно што сам много пута последњих дана рекао: данас истинитост Еванђеља сведочи много боље сада већ неколико стотина добровољаца у Фукусими, инжењера и техничара, од милиона хришћана по имени.

све те примедбе стоје и у случају сваког просечног разговора који водимо са живим ауторима.

Крај света – гнев Божији?

Вратимо се теми: све те силне приче о крају света и томе слично јављале су се периодично, некада са, некада без неког објективног разлога, узрокованог *нељубским факшором*.

Рецимо, замислите да сте рођени у Европи негде око 1320. Као и већина њених становника, неписмени сте. О животу знате само оно што сте сами исклучено сазнали и што вам је неко рекао. О коначном смислу живота, о спасењу и сличним стварима, знате такође само оно што вам је неко рекао, а с обзиром на период и контекст, то се углавном односи на кругове пакла и слично. Наравно, част ВЕЛИКИМ изузетима. И онда дође 1348. и донесе најстрашнију болест коју је свет икада видео. И погоди све, без обзира на стапеж, узраст, моралност и сл. На сваком кораку људи умиру у мукама. Зашто? Нико не зна. Да ли је могуће да не помислите да је то оно о чему сте толико пута слушали у Цркви, оно о чему говоре многи, рецимо, *харизматици* који пролазе улицама вашег града и бичују се желећи да ублаже гнева Бога који једини има власт да томе стане на пут?

Или, мало ближе нама, у сваком смислу: Пritchao mi je један рођак, старина

од преко 90 година, о неком човеку из његовог села који је починио један страшан злочин, а да, поверовао сам, заправо и није био злочинац. Но, о злочину нећу говорити, верујем да је то Господ некако разрешио, већ ћу рећи шта је то што је злочину водило. Дође 1912. година, он младић од близу 20 година, време је да се жени, али стиже позив за рат за ослобођење Старе Србије. На сву срећу, није дуго трајало, врати се он жив и здрав, мало се примири, нађе девојку за себе, није стигао ни свадбу да приреди, кад стиже позив за други рат. Опет исто, хвала Богу, али изгубио је много другова, гледаје је како умиру. Вратио се, оженио, био је кући таман колико је требало да приреди свадбу, кад поново рат, и то, испоставило се, рат страшнији од било ког рата који је свет до тада видео. И, шта ће, опет се одазве. Па онда све редом: Албанија, Крф, Солунски фронт... И врати се након више од 4 године; жена и дете му нису преживели епидемију тифуса, дете није стигао ни да упозна. Након мало времена, поново позив. Избила је у новоосвојеним крајевима, једна у низу, побуна качака, албанских одметника. А онда је, након петнаестак година, дошао и други светски рат. Није могао да ратује, али, зар је то важно... И шта о животу да мисли човек који је све ово

претурио преко главе? Да је дошао крај света? Добро је, нека пропадне, кад боље не може...

Дакле, било је горе, и то много горе, па ето, ипак претекомо...

Разуларени егоцентризам

Очигледно, без обзира да ли су разлози наше стрепње објективне или субјективне природе, ствар је у нашој перцепцији, безмalo, верујем, у њеној основи. Јер тамо, у њеној основи, налази се заправо неограничени, у потпуности разуларени, егоцентризам, много година храњен вером у здравље похлепног људског разума, у човеково призывање, безмalo, императив да *јосијогари*. А сва та позитивистичка, у основи увек ружичаста уверења (јер сваки позитивизам, укључујући и онај верски, у основи је ружичаст), веома често се на крају, при погледу у огледало, суче са својим супротностима. Негде у основи, наиме, ми ипак осећамо да ствари не стоје баш онако како ми мислимо. А када се, поред свега, и из неког објективног разлога додатно уздрма илузија о нашој готово апсолутној моћи, а за то је, наравно, више него довољан један земљотрес, један од 5 најснажнијих забележених, али ипак један од пет, на сцену се за тили час износе у још већој мери најневероватнија псевдоапокалиптична сујеверја. Притом, земљотрес се дододио неком *другом*, и тај други га разуме и подноси на другачији, рекао бих, човеку и хришћанину неупоредиво приличнији начин.

**Стигао сам до 2012, нема
више места.**

**Ха! Једнога дана
ће неко због тога
излудети.**

ПОВОДИ

Сваки дан – судњи

Откривење функционише и на плану микрокозмоса, на плану наше личне историје. И на том плану и у том оквиру се одвија целокупна драма домастроја спасења. Уколико то увидимо, сваки дан нашега живота постаје последњи и судњи, дан стања пред Христом и уласка у Нови Јерусалим. А једино нас на томе месту ниједан потрес не може уздрмати.

Дакле, Св. апостол Јован читаву историју света види као победу Јагњета – Христа која се завршава потпуним сједињењем Невесте Јагњетове, Цркве, и њеног женика „Крај“ у овом контексту, такође, не само да нема негативно значење, већ се односи на догађај који представља испуњење смисла, или боље: *исуђујење смислом* свега што постоји. Крај тако пре означава истински почетак, јер тек у Христу свет истински започиње да постоји. Овакав крај света стога није догађај од кога треба бежати, већ ка коме управо треба хрлiti. И, што је још важније, овакав крај света не може спречити ниједна природна нити људским умом и руком узрокована катастрофа.

Такође, веома је важно разумети и знати да се књига као што је новозаветно Откривење обраћа пре свега својим савременицима. То и иначе важи за књижевни жанр апокалипсиса. Ако обратимо пажњу на историјски контекст, видећемо да се, пре свега, порука Откривења односи на хришћане са краја првог века. Сав символички апарат описује последице сукоба са нововременом најмоћнијом силом овога света, Римском империјом, у који Црква управо у то време све интензивније почине да улази. Наравно, јасно је да је са друге стране порука Откривења актуелна и данас, као и у сваком периоду постојања Цркве, јер искушења власти, страха и моћи су пред Црквом и у Цркви, и данас истакнута, вероватно више него у време Апостола Љубави. А сва та искушења можемо отклонити само уколико непрестано избељујемо своје ризе у крви Јагњетовој.

Такође, Откривење функционише и на плану микрокозмоса, на плану наше личне историје. И на том плану и у том оквиру се одвија целокупна драма домастроја спасења. Уколико то увидимо, сваки дан нашега живота постаје последњи и судњи, дан стања пред Христом и уласка у Нови Јерусалим. А једино нас на томе месту ниједан потрес не може уздрмати.

Конечно, за крај вашој пажњи препоручујем и једну карикатуру која можда најбоље говори о природи хистерије у вези са 2012. и ко зна којој по реду пропасти света.

Земљошарес у Скопљу

Нукlearна катастрофа у Јапану

Желим и сада да поновим оно што сам много пута последњих дана рекао: данас истинитост Еванђеља сведочи много боље сада већ неколико стотина добровољаца у Фукушими, инжењера и техничара, од милиона хришћана по имену.

Да ли је могућа хришћанска цивилизација?

Сада смо дошли до онога што је заправо истинска тема сваке наше приче: Еванђеље. Има ли ова хистерија било какве везе са Еванђељем? Коначно, све ово о чему говоримо је везано за, у цивилизациском смислу, хришћански контекст. И то нас доводи до једног од, ако не баш већитих, а оно сигурно прилично постојаних питања: да ли је уопште могуће Еванђеље као цивилизација, да ли је могућа хришћанска цивилизација? Даћу кратак одговор: не. Јер Еванђеље је Црква, а Црква је тајна сједињења Бога и човека и човека са човеком у Богу. И то је све. Ако би се цивилизација одрекла свега што не спада у ово, а то су углавном сила и моћ, онда бисмо можда могли да говоримо о неком приближавању, или тада би цивилизација била безмalo близу тога да се поистовети са Црквом.

Наравно, овим покушајем заснивања хришћанске теорије друштва нисам дао одговор на питање. Јер ипак, у нашем предању постоји мноштво прича и књига о *крају света...* Чак и у самом Новом Завету имамо књигу Апокалипсе, Откривења Св. апостола Јована, која говори о

Човеков императив – господарити

Очигледно, без обзира да ли су разлоги наше стрепње објективне или субјективне природе, ствар је у нашој перцепцији, безмalo, верујем, у њеној основи. Јер тамо, у њеној основи, налази се заправо неограничен, у потпуности разуларени, егоцентризам, много година храњен вером у *здравље похлепног људског разума*, у човеково призывање, безмalo, императив да *господари*.

Крај света. И зар онда све те приче ипак немају неког основа. Немају; заправо је све много теже, али и лепше. Јер овде имамо проблем са неразумевањем основних појмова, а оно већ само за себе говори колико је заиста наша цивилизација хришћанска.

Хришћанско тумачење апокалипсе

Најпре сам појам *апокалипсе* уопште нема негативно, већ веома позитивно значење. У питању је наравно, откривење, визија о смислу (и само у том контексту и „крају“) света. А та визија је у хришћанској случају, наравно, у сваком аспекту инспирисана Христом. Христос је заправо њен једини садржај.

др Предраг
Драђушиновић

Епизода из Еванђеља по Јовану у којој је описан сусрет Ваксрслог Христа и Марије Магдалене (Јн 20,11–18) има доста тога заједничког са Лукином приповешћу о путу двојице ученика за Емаус који се такође сусрећу са Ваксрслим Господом (Лк 24,13–35). У оба случаја Ваксрсли Иисус најпре не бива препознат: Марија, иако разговара са Иисусом, не препознаје га. Она мисли да је он вртлар (Јн 20,15), док ученици на путу за Емаус такође не препознају у своме саговорнику Ваксрслог Господа (Лк 24,16). Марија препознаје Ваксрслог тек када јој се он директно обратио (Јн 20,16), а ученици тек приликом ломљења хлеба (Лк 24,31). У оба случаја непосредно после препознавања Ваксрсли измиче својим саговорницима: Марији не дозвољава да га додирне (Јн 20,17), док за ученике у Еванђељу по Луки постаје невидљив (Лк 24,31). Посматрано са историјске тачке гледишта, поставља се питање како је могуће да ученици и Марија не препознају Господа, пошто се ради о истом оном Иисусу из Назарета кога су познавали за његовог земаљског живота.

Сусрет са Ваксрсли

Да су Оваплоћени и Ваксрсли Христос један Господ, суштинска је истина коју посредују сва четири канонска Еванђеља. Међутим, теолошка порука наших текстова је да је сусрет са Ваксрслим Господом сусрет са једном другом и другачијом реланошћу од оне у којој се одиграо сусрет са Оваплоћеним. Ученици и Марија се не налазе пред Иисусом онаквим какав је био, каквим су га познавали по телу; они не треба у својим главама да задржавају слику једног оживљеног мртвца, већ да познају Ваксрслог у једној новој реалности. Познање Иисуса Христа премешта се са равни историјског, опипљивог и чињеничног на раван нове реалности вере која се историјски не може увек директно верификовати и идентификовати. Ваксрсли Христос није Бог који се може ухватити и задржати, није Бог који је подложен експерименталном посматрању и идентификовању. Нова реалност вере у коју су призвани ученици и Марија подразумева нови однос према Иисусу из Назарета који мртав беше и устаде: Иисус није довољно окарактерисати као „човека пророка, силног на делу и речи пред Богом и свим наро-

Из юравославне ризнице
шумачења Светој Писма

„Не дотичи ме се“

**У Еванђељу по Јовану читамо да Ваксрсли Христос не дозвољава Марији да га дотакне („не дотичи ме се“, Јн 20,17).
Како разумети ове Спаситељеве речи упућене Марији која је у Еванђељу по Јовану први сведок Ваксрслог Христа?**

дом“ (Лк 24,19), нити је пак обраћање Ваксрслом са „учитељу“ што чини Марија (Јн 20,16) довољно да изрази нову реалност Ваксрслог Господа. У том духу апостол Павле констатује: „... а ако и познасмо Христа по телу, но сада га више не познајемо“ (2 Кор 5,16).

У овом контексту треба трагати за разумевањем Спаситељевих речи упућених

Марији: „не дотичи ме се“ (Јн 20,17). Ово је једно од тешко разумљивих места у Еванђељу, нарочито када се доведе у везу са нешто каснијим позивом Томи да стави руку у ребра Господња (Јн 20,24–29). Односом ова два места позабавићемо се другом приликом, а сада остајемо при покушају тумачења речи Господњих у Јн 20,17.

БИБЛИЈСКЕ ТЕМЕ

Људска глад за божанским

Тешкоћа везана за ово место одвија се на два нивоа: најпре постоји неслагање са описом у Еванђељу по Матеју где се мироносице хватају за Исусове ноге, дакле долази до непосредног додира (Мт 28,9). У Лукиној приповести Вакрсли Господ пројављује заједницу једући са ученицима (Лк 24,30,43). Друга потешкоћа је у самим речима. Зашто Господ упућује Марији баш ове речи: „Не дотичи ми се, јер још нисам узашао Оцу својему“ (Јн 20,17)?

У историји тумачења Новога Завета постојаје низ покушаја да се објасни ово место. Навешћемо неке од њих.

Једно објашњење је било да Господ не дозвољава Марији да га додирне јер је жена. Овакво тумачење је неодрживо. Вишеструко је посведочено да су жене у Исусовом животу играле значајну улогу и да су биле први сведоци његовог Вакрсења (Мт 28,9; Мк 16,9; Јн 20,14). Јован приповеда да је кључно исповедање вере у Христа као Месију које се код синоптика приписује Петру дошло од једне жене, Марте (Јн 11,27).

Било је покушаја да се ово тешко место објасни тако да Вакрсли Христос одбија да ступи у директан контакт са људима да не би окаљао своје вакрсло тело. Ово тумачење је такође неодрживо, пошто је Господ, оваплотивши се, ступио у најтешњу могућу заједницу са човеком природом. Против овог тумачења јасно говори наведено место из Мт 28,9.

Један од покушаја решења за Исусове загонетне речи упућене Марији био је да је Марија хтела да додирне Исуса надајући се да ће тако задобити дар Духа кога је Исус обећао да ће послати (уп. Јн 15,26). Вакрсли јој објашњава да га не додирује јер још није узашао Оцу, тако да још увек не може да јој подари Духа. Ово тумачење се тешко може одржати пошто представља Марију као особу која жели што пре лично да профитира од дара Духа, док се из текста јасно види да је њен једини мотив чиста љубав према Исусу Христу (уп. Јн 20,11–15). Сви наведени покушаји објашњења (Јн 20,17) немају утемељење у самом тексту Еванђеља, већ пре изражавају неке личне афинитете и теолошке ставове својих тумача.

Божији план и Утеха

У циљу изналажења тумачења које би највише одговарало самом тексту Еванђеља треба изнети следећа запажања: а) Речи „не дотичи ми се“ могу значити „не задржавај ме“, односно не задржавај у својој глави и своме срцу ранију представу коју имаш о мени. Оваква реакција

Вакрслог Господа може се објаснити тиме што Маријино обраћање са „Равуни“ („Учителју“) показује да се она још увек налази у једној реалности која је Вакрсењем управо превазиђена. Речима „не дотичи ми се“ Господ жели да јој укаже да се управо сусреће са новом реланашћу Вакрсења; б) У Еванђељу по Јовану Христос више пута најављује да ће по његовом вазнесењу послати ученицима Параклита, Духа Утешитеља који ће им у потпуности протумачити његов

важно да су речи „не дотичи ми се“ могле значити да Маријин евентуални додир њу не би одвео до истинског познања Вакрслог, јер још не беше примила Духа који уводи у сву истину о Исусу Христу.

Људско знање и божански бескрај

Вакрсли Христос се дистанцира од Маријиног познања које она пројављује речима „Равуни“ („Учителју“). Речима „не дотичи ми се“ он јој ставља до знања да онај кога тренутно има пред очима није просто „Учителј“ каквог је претходно познавала. Пред њом је онај који је много већи од тога што она сматра. Привилегија која јој је дата да буде прва која среће Вакрслог Христа свакако је резултат њене љубави према Христу за којим је неутешно плакала. Њене речи одраз су превелике љубави: „Зато што узеше Господа мојега и не знам где га положише“ (Јн 20,13). Међутим, поред све љубави Марија није била спремна да се суочи са највећом тајном са којом се икада човек суочио, тајном вакрсења из мртвих коју је Бог даровао људима кроз Исуса Христа. То, међутим, није била просто њена слабост, већ последица одсуства Духа који тек долази да уведе у истину у Исусу. Она добија налог од Господа да прва благовести Вакрслог: „Не дотичи ме се, јер још нисам узашао Оцу својему; него иди браћи моји и кажи им: Узлазим Оцу мојему и Оцу вашему и Богу мојему и Богу вашему“ (Јн 20,17). Имајући у виду све до сада наведено, ове Исусове речи упућене Марији можемо парофразирати на следећи начин: „Не дотичи ми се. Не задржавај ме у мојој земаљској реалности, не сматрај ме за оног за кога си ме до сада сматрала. Ja одлазим Оцу. Објави то мојој браћи (овде се ученици први пут називају „браћом“). Од сада је Отац мој и Отац ваш, Бог мој и Бог ваш (овде се први пут у Еванђељу срећу формулатије „Отац ваш“, „Бог ваш“). Мој одлазак Оцу значи остварење једног новог односа са мном и са Богом.“ „Не дотичи ми се“ значи да Вакрсли не може бити додирнут и појмљив онако како је био до тада. Сачувати Исуса онаквим какав је био до страдања на крсту значи препознати његов истински идентитет као вазнесеног, узашлог Господа. Дух Утешитељ је тај који ће ученике увести у христолошку тајну. Оно што Марија благовести ученицима је управо установљење црквене, братске заједнице у којој се налазе они који Духом чувају сећање на Исуса Христа свакда га имајући са собом као Вакрслог Господа.

Јован је у Цркви добио ретко додељивану титулу Богослов. То значи да његово Еванђеље носи дубоке теолошке увиде који се крију иза наизглед баналних, често тешких, неразумљивих и загонетних речи. Прича која на известан начин кореспондира са управо протумаченом епизодом је прича о неверном Томи (Јн 20,24–29), којом ћемо се позабавити у наредном прилогу.

Жена као сведок спасења

Једно објашњење је било да Господ не дозвољава Марији да га додирне јер је жена. Овакво тумачење је неодрживо. Вишеструко је посведочено да су жене у Исусовом животу играле значајну улогу и да су биле први сведоци његовог Вакрсења (Мт 28,9; Мк 16,9; Јн 20,14). Јован приповеда да је кључно исповедање вере у Христа као Месију које се код синоптика приписује Петру дошло од једне жене, Марте (Јн 11,27).

прави идентитет. Једно од таквих места је Јн 14,25–26: „Ово сам вам говорио док сам боравио са вама. А Утешитељ, Дух Свети, кога ће Отац послати у име моје, он ће вас научити свему и подсетиће вас на све што вам рекох“. Или на другом месту: „Него вам ја истину говорим: боље је за вас да ја одем, јер ако ја не одем, Утешитељ неће доћи к вама; ако ли одем, послату га к вама ... а када дође он, Дух истине, увешће вас у сву истину ...“ (Јн 16, 7.13). У моменту сусрета са Маријом Дух још није сишао, што јој каже и сам Господ: „Не дотичи ми се, јер још нисам узашао Оцу својему...“ (Јн 20,17). Тек касније у Јн 20,22 Исус раздаје ученицима обећаног Духа кроз кога се они оспособљавају да препознају Исусов истински идентитет.

Другом приликом позабавићемо се односом овог места које се назива „јовановска Педесетница“ са извештајем о силаску Светог Духа описаном у Делима апостолским (Дап 2,1–13). За сада је

Пре него што почну два велика периода поста којима се припремамо за Христово Рођење (Божић) и Његово Воскрсење (Пасху), недељно чтеније (из Јеванђеља – йерим. Јрев.) нас позива да прочитамо познату причу о Милостивом Самарјанину (Лк. 10, 25-37). Овај пасус нам нуди један од најбољих примера начина на који су рани Оци Цркве напредовали од дословног до духовног читања текста, од разматрања основне поруке аутора Светог Писма до алегориског тумачења које је настојало да из текста извуче узвишије или дубље „скривено“ значење. Они су се у свом покушају да иза речи у пасусу распознају символичке алузије на Христа, Цркву и хришћански живот уопште ослањали на алегорију.

Савремени тумачи, од Крида [Creed] до Фицмајера [Fitzmayer], наглашавају оно што они сматрају дословним или историјским значењем пасуса: значење које је апостол Лука схватио када је желео да пренесе и протумачи Христову поруку. Многи то значење проналазе у последњим речима које Христос упућује јеврејском законику: „Иди па и ти чини тако“. Он га саветује да буде ближњи другима без обзира на њихово етничко порекло или друге околности и да то чини вршећи дела милосрђа.

Древни Оци су, с друге стране, гледали изнад најочигледнијег значења пасуса како би распознали оно што су сматрали скривенијим или потпунијим духовним значењем. Они су сматрали да је ово *sensus plenior* [„потпуније значење“ – йерим. Јрев.] садржано у пасусу који је написао апостол Лука, надахнут Духом Светим. А управо тај исти Дух Свети, сматрали су они, надахњује читатеља или тумача пасуса да разазна то скривено, символичко значење.

То не значи да су они пронашли два различита и неповезана значења у тексту, једно дословно и једно духовно. За њихову ерминевтику – или тумачењски приступ – од суштинске важности је убеђење да је духовно значење укорењено у дословном значењу и да из њега потиче. Постоји потпуни континуитет између ова два значења; овај пасус у суштини карактерише „двоствруко значење“, истовремено и дословно и духовно. Историјску и алегоријску егзегезу тако не треба схватати као два различита или чак супротстављена начина да се открије значење датог пасуса, као што то данас сматрају многи научници. Тачније, оне се допуњују и подједнако су неопходне за разумевање поруке коју бој жели да открије кроз текст библијског аутора.

Спасењска порука

Историјску и алегоријску егзегезу тако не треба схватати као два различита или чак супротстављена начина да се открије значење датог пасуса, као што то данас сматрају многи научници. Тачније, оне се допуњују и подједнако су неопходне за разумевање поруке коју бој жели да открије кроз текст библијског аутора.

Џон Брек

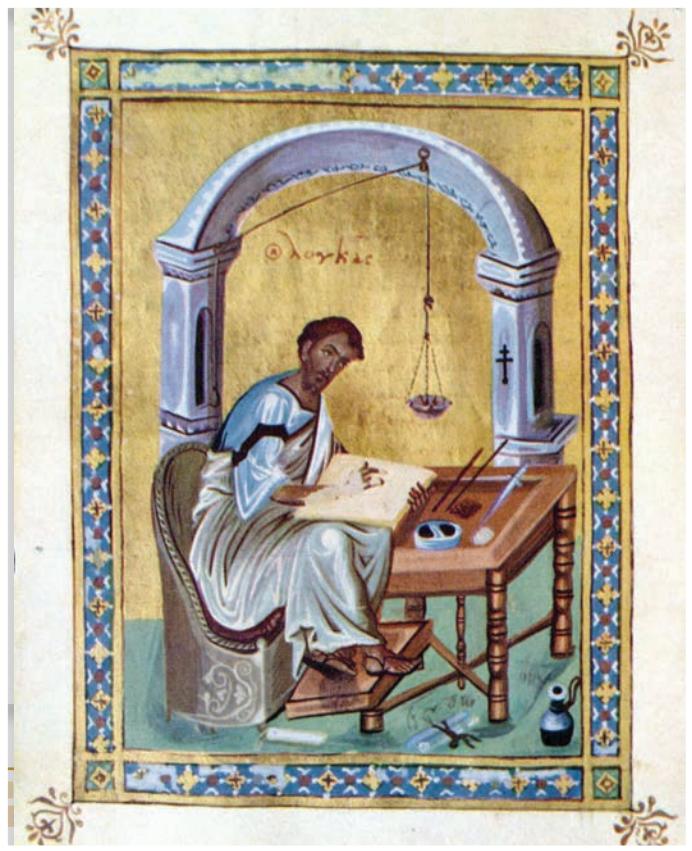
Проналажење „значења“ Све

Древни Оци су гледали изнад најочигледнијег значења текста, како би распознали оно што су сматрали скривенијим или потпунијим духовним значењем... То не значи да су они пронашли два различита и неповезана значења у тексту – једно дословно и једно духовно

Алегоријски метод

Велики проучавалац Светог Писма из трећег века, Ориген Александријски, се, следећи Св. Иринеја Лионског (*Adv. Haer.* III:17:3), позива на древно тумачење приче о Милостивом Самарјанину, по којем се у преbijеном Јеврејину види Адам, у Јерусалиму слика Раја, у

Јерихону – пали свет, у разбојницима – демонски непријатељи, у свештенику – јеврејски закон, у левиту – пророци, а у Самарјанину – Христос. На типичан начин Ориген наставља да из текста извлачи симболично (хиперболично?) значење, видевши у ранама човековим слику људске непослушности, у Самарјаниновом кљусету – Тело Хри-

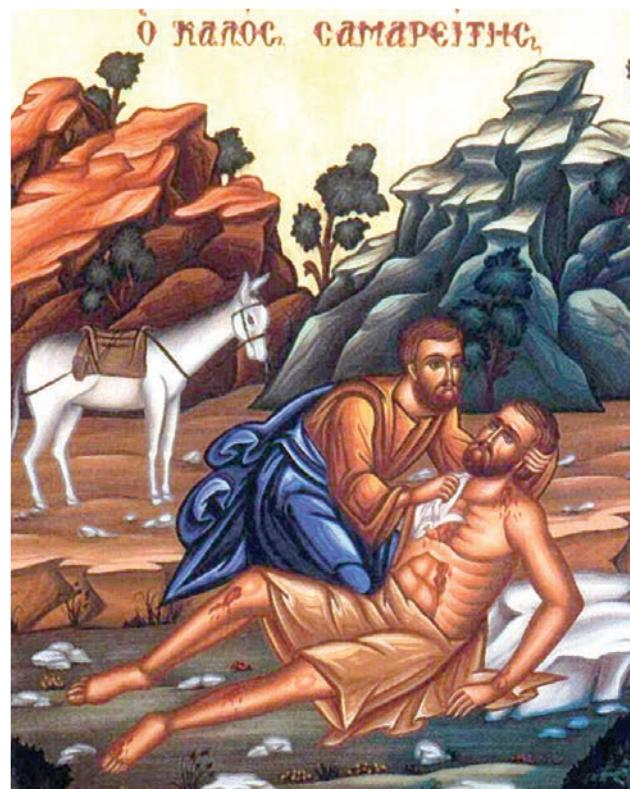

БИБЛИЈСКЕ ТЕМЕ

„ДУХОВНОГ ТОГ ПИСМА

Неочекивана алегорија

Да ли је чиста случајност то што Самарјанин, налик Христу Првосвештенику, испуњава моралне обавезе свештеника и левита, који, вероватно, то не чине због претеране забринутости у вези са обредном чистотом (избегавају крв рањеног човека, одбијају да дотакну леш)? Да ли је нерасудно видети – у поступцима Самарјаниновим – алузије на Исусово исцелитељско и спасоносно дело (Лекар болеснима и страдалнима; Пастир изгубљене овце, коју на својим плећима носи назад у стадо)?

стово (није јасно у ком смислу), и у гостионици у коју је Самарјанин одвео рањеног човека – Цркву (Омилија 34 на Јеванђеље јо Луки, PG 13:1886/1888). Настављајући своје тумачење ка алегоријском претеривању, он у два динара проналази симбол Оца и Сина (а због чега не симбол „две природе“?), у гостионичару – епископски авторитет Цркве, и у Самарјаниновом обећају да ће да се врати – пророчку слику другог Доласка.

На који начин ми треба да проценимо овакву врсту тумачења? Данас би многе езгегете ово тумачење одбациле као радикално и необично удаљавање од „стварног значења“ овог пасуса. И заиста су Оригенова сјајна тумачења Светог Писма често обележена претераном употребом алегорије, а ова омилија није изузетак.

Иконичност небеских стварности

Ако су многи древни Оци следили овај приступ, они су, пак, чинили то из богословски исправног разлога. Упркос извртању које алегоријско тумачење може да унесе у пасус из Светог Писма, такав приступ има предност јер подвлачи основну истину. Ако за озбиљно узмемо појам „надахнућа“, то значи да иза и изнад Светог Писма као целине постоји „трансцендентно значење“ на које Писмо указује. Иако можда ни Христу ни јеванђелисти Луки намера није била да други у личности Самарјани-

на виде слику самога Христа, може се начинити прикладна екстраполација од дословног значења приче до „потпунијег“ или „увишијенијег“ значења, тако што ћемо признати да нас многи детаљи приче заправо позивају да у њој видимо алузије које се могу исправно изразити алегориски.

На пример, да ли је чиста случајност то што Самарјанин, налик Христу Првосвештенику, испуњава моралне обавезе свештеника и левита, који, вероватно, то не чине због претеране забринутости у вези са обредном чистотом (избегавају крв рањеног човека, одбијају да дотакну леш)? Да ли је нерасудно видети – у поступцима Самарјаниновим – алузије на Исусово исцелитељско и спасоносно дело (Лекар болеснима и страдалнима; Пастир изгубљене овце, коју на својим плећима носи назад у стадо)? Или видети у гостионици и гостионичару алузију на Тело верујућих које је призвано да настави Христово исцелитељско, спасоносно дело у свету? Или чак опазити у Самарјаниновом обећају да ће се вратити и платити сав дуг слику Онога који ће поново доћи да саврши своје искупитељско дело за спасење света?

Суштинско значење Јеванђеља

Ако овакве повезаности нису биле присутне у уму јеванђелисте док је писао своје Јеванђеље, користећи еле-

менте из усменог и писаног предања (Његов такозвани „L“ извор), зар нису оне могле бити присутне у самом Христовом уму док је причао ову причу и законику и многим људима укључујући и каснија поколења? Или, нису ли можда овакве повезаности биле присутне у Вакрслом Христу када је наставио да своју Реч изговара кроз јеванђелисту путем надахнујућег дела Духа Светога?

С друге стране, већина тумача ће реторичка питања овакве врсте одбацити као егзегетску јерес: као алегоријску маштарију која је наметнута иначе јасној причи која дозвољава једино дословно тумачење.

Ипак су црквени Оци изнад слова видeli суштинско значење Јеванђеља. Алегорија је за њих представљала средство које им је дозвољавало да, упркос честим претеривањима, опазе и пренесу основну истину. Сваки пасус, свака реч канонског Писма је испуњена Духом Божијим који говори кроз оне сасвим људске речи, како би нам открила присуство и смисао Вакрслог Христа у нашем животу и у Његовом свету.

„А ова [чуда] су записана“, каже други јеванђелиста, „да верујете да Исус јесте Христос, Син Божији, и да верујући имате живот у име његово“ (Јн. 20, 31).

● Изворник: John Breck, *God With Us: Critical Issues in Christian Life and Faith, St Vladimir's Seminary Press 2003, с. 126-129 (йтл. 16: „Discerning Scripture's 'Spiritual' Meaning“).*

● Са енглеског превела Маријана Пејшровић.

РАЗГОВОР

Свештеник Мати Валгрен је старешина Православног храма Светог оца Николаја у граду Васи, на западној обали Финске, Митрополија оулушка. Старешину храма по традицији Финске Православне Цркве бира и Епископ и народ. Наш сабеседник је добио то поверење због велике љубави према Православној Цркви и њеној мисији и знању више језика, пре свега шведског који је доминантан у тој области. Више пута је боравио у Србији, самостално или у саставу делегација, два пута је организовао поклоничка путовања финске омладине нашој земљи.

■ Реците нам нешто о себи, о идеји да се посветите свештеничкој служби, Вашем образовању стеченом на Универзитету у Јоенсу и Академији Светог Владимира у Њујорку.

— Потичем из карељске породице. Карељци су финско-угарско племе које је своју отаџбину нашло између Финске и Русије. Моји родитељи су се преселили у унутрашњост Финске у току Другог светског рата када су биле велике миграције карељаца због ратних разарања у пограничном делу. После средње школе студирао сам на педагошком институту у Стокхолму где сам живео током осамдесетих година. Када сам се вратио у Финску радио сам дugo као учитељ да би након тога отишао на факултет у Јоенсу и студирао теологију. Постао сам активан у црквеном животу и све више сам се интересовао за богословље. Пожелео сам да наставим студије у иностранству тако да сам отишао у Америку. Студије сам завршио на академији Светог Владимира у Њујорку. Када сам се вратио у Финску рукоположен сам у чин свештеника и постављен на парохију у Јиваскили која се налази у централној Финској. Последњих шест година сам старешина цркве у Васи, граду на западној обали.

■ Како изгледа историја Православне Цркве у Финској? Колико Православних хришћана живи у Финској? Реците нам нешто више о друштвеној положају и улози Православне Цркве у Финској.

— Источно хришћанство је дошло на територију данашње Финске највероватније током тринаестог века. Утемељивачи наше Цркве су монаси попут Светог Германа и Срђа који су основали манастир Валаам на Ладошком језеру. Финска је попут Србије, јер се налази на месту где се сусрећу Исток и Запад. Под тим не мислим само на хришћанство већ и на разне језике и културе. У источном делу Финске је заступљења Православна Црква него у западном где је мисија дошла из Рима. Кроз историју смо претрпели доста тешких периода. У седамнаестом веку Краљевина Шведска није желела да прихвати ни једну другу веру осим протестантске, коју су примили у шеснаестом веку, па су православни често страдали од свог првог суседа Шведске због политике један владар, јед-

Разговор са о. Маћи Валгреном, Време национа усамљено и

„Бити свештеник у Финској често значи бити «незванични амбасадор Источне Цркве». Ту је прави интерес Православне Цркве у овој области“

на вера. Морамо знати да Финска у данашњем облику у то време није постојала, јер је била део Краљевине Шведске до 1809. године када Финском почине да влада Русија. Мислим да је најтежи период био током Совјетске окупације северног дела Финске територије који је прећко био настањен православним живљем. Тада је наша Црква изгубила две трећине онога што јој припада било у имовини или популацији. Људи су морали да напуштају своје домове и да као избеглице насељавају цели државу. Многи су напустили православну веру и Цркву јер је било тешко време за њих. Протестанти су били нетolerантни пре ма православнима, поистовећујући их са Совјетима који су окупирали део финске територије, па отуда и велики прелазак православних у Лутеранску цркву. Без обзира на све тешкоће кроз историју, ми православни опстајемо и постојимо у Финској. Данас нас има свега 1,1 посто од целокупног становништва Финске, што значи негде око 60 000. Али, распространjeni смо по целој земљи и број верника је у порасту. То се огледа кроз повратак православној вери оних који су је напустили и све већег броја крштења у

нашој Цркви као и миграцијама православних из целог света који своје уочише налазе у Финској. Могло би се рећи да је Финска Православна Црква данас мултиетничка и вишејезична. Положај Православне Цркве је добар и загарантован у друштву. Ми смо друга и признајена национална црква, поштована од стране осталих Финaca.

■ Који су најважнији духовни центри у Финској?

— Главне области Цркве су на југу, око Хелсинкија, и на истоку, око града Јоенсу, где се налази и Православни Теолошки факултет. То је такође место где већина Православног становништва живи. Свакако да је најважнији духовни центар Манастир Нови Валаам и женски Манастир Линтула у близини Јоенса.

■ Реците нам нешто о парохијском животу у Васи, где сте Ви старешина православног Храма Светог оца Николаја.

— Моја парохија је најзападнија парохија у земљи где је равномерно заступљен фински и шведски језик. Област је веома велика, али број верника је мали,

РАЗГОВОР

Нова валаамска црква

Црква у Есеноу

свештеником Финске Православне Цркве

ЛНИХ ЦРКАВА КОЈЕ ЖИВЕ ИЗЛОВОВАНО је прошло

само 1050 људи. Овде не рачунамо број породица јер већина православних живи у мешовитим браковима. На богослужењима су заступљени шведски и фински језик, мада ја често служим и на руском и енглеском језику. Бити свештеник овде често значи бити „незванични амбасадор Источне Цркве“. Ту је прави интерес Православне Цркве у овој области. У нашој парохији живе људи из скоро 20 различитих земаља, међу њима и на моје задовољство има и Срба који су дошли из Босне и Хрватске деведесетих година. Трудим се да на богослужењима служим и на српском језику. Имамо Службенике на много различитих језика, користим сам и неке српске повремено. Некада је постојала забринутост да ће се током времена православна вера некако истопити и нестати из овог дела Финске, али то није био случај. Ми смо овде, и ми ћемо остати овде, као Црква Христова до другог доласка Христовог.

■ Какви су односи између Православне и већинске Лутеранске Цркве?

– У данашње време односи су добри. Поштујемо једни друге и покушавамо да живимо заједно или не по оној народној „свака птица своме јату“, ако разумете на шта мислим. Морамо, међутим, рећи да то није увек било тако. Сећамо се времена када према православнима није било толеранције и разумевања. Прави подвижници су они очеви и мајке који су тада остали чврсто утемељени у православљу

иако су били угњетавани и исмевани. Са тим људима имамо велики завет. Али као што сам рекао, данас су ствари другачије. У нашој парохији, на пример, лутерани дозвољавају да служимо Свету Литургију у њиховим храмовима у местима где нема наших храмова. Свештеници се сусрећу повремено и покушавају да разумеју једни друге, што није увек лако.

■ Шта мислите о будућности Православне Цркве у Скандинавији?

– Тешко је говорити о другим нордијским земљама, јер историја Православне Цркве је толико различита на другом месту. У Шведској, Норвешкој и Данској Црква је састављена од имиграната који на том простору не живе дуже од неколико деценија. Овде је другачија историја. Верујем да у Финској, Црква има близаву будућност, али за друге нордијске земље је тешко рећи. Мислим да је важно да се људи социјално асимилују у новим земљама, али да у исто време остану верни Цркви својих очева. Време ће показати да ли ће трећа и четврта генерација имиграната остати православна или не. Можемо да упоредимо са Америком где су старе генерације Руса постепено асимиловане тако добро да су многи напустили Цркву. Насупрот томе, Грци су изгледа били више верни својој Цркви. Заиста је тешко рећи о будућности у нордијској хемисфери.

■ Знамо да сте више пута посетили

Србију са мањим или већим групама. Колико су важни заједнички сусрети православних хришћана у Европи и уопште у свету?

– За нас православне Финце, изузетно је важно да се осећамо као да смо део велике православне породице, што је начин да се јача у вери. Црква је једна света, саборна и апостолска, и ако желимо да се ово озбиљно схвати, морамо да манифестијумо међусобну љубав. Хришћанство у Европи нагло слаби и сада је време да заједнички испољавамо нашу веру. Порука је: љубав и толеранција, али у исто време морамо да будемо постојани у истини и праведности. Време малих националних цркава које живе усамљено и изоловано је прошло, сада је дошло време да се пронађе заједнички пут наше вере.

■ Шта на вас оставља највећи утисак, шта носите са собом сваки пут када се вратите кући?

– Сваки пут када се вратим кући из моје вољене Србије осећам снажно освежење које црпим из Српске Православне Цркве, то је живот, а посебно је диван монашки живот (Манастир Студеница, Жича, Градац и Ковиљ). Осећам освежење које добијам од доброте и љубави мојих драгих пријатеља и лепоте шумадијских крајолика. Враћам се кући са новим фондом српских речи и песама које сам научио из велике ризнице музике јужне Србије.

● Разговор водио свештеник Миодраг Андрић

Ка изворима савремене богословске Василије В. Болотов модерне црквене ис

Након пада византијског царства у XV веку долази до опадања православне теологије, које ће своју најнижу тачку достићи у периоду тзв. „западног ропства“. Опоравак црквеног богословља отпочиње средином XIX столећа. Отац Александар Шмеман наводи да када је упитању све оно што се дешавало половином XIX века у Русији, умесније је говорити о „револуцији“ а не „обнови“ ортодоксне теологије. Шмеман цитира речи еп. Никодима Казанцева (1803–1874), из његовог богословски извештај Св. Синоду, које говоре о томе како треба извести ту „револуцију“; тамо је записано следеће: „руски богослови ће издејствовати своју независност од латинских, германских, француских и енглеских богослова онога дана када буду били у прилици да читају свете оце на руском језику“. Дакле, радило се повратку на светоточке изворе. Шмеман је био у праву, тих година се дешавала револуција. Наступило је доба ренесансне православног богословља. Преводило се врло активно не само са грчког и латинског, већ и са старогрузијског, сиријског и других класичних језика. Паралелно са преводилачком делатношћу врше се врло озбиљна истраживања из области библијских наука, патристике, историје Цркве, литургије, канонског права и др. За само неколико деценија на руском језику били су доступни сви значајнији списи отаца, документи васељенских и важнијих помесних сабора, као и богослужбени и хагиографски текстови; такође, било је публиковано и на стотине веома квалификованих студија из свих области православне теологије.

Академски развој

У том по свему „златном добу“ црквене писмености у Русији појавио се историчар Цркве и богослов који ће се убрзо издигти изнад осталих и постати један од водећих делатника на пољу хришћанске теологије; реч је о Василију Васиљевичу Болотову. Рођен је 31. децембра 1853. године (одн. 12. јануара 1854, по новом календару), у једном селу у Тверској губер-

У „златном добу“ црквене писмености у Русији појавио се историчар Цркве и богослов који ће се убрзо издигти изнад осталих и постати један од водећих делатника на пољу хришћанске теологије – **Василије Васиљевич Болотов**

Предањски пут православног богословља

Православно богословље је дugo било у ропству западне схоластике и пијетизма. Василије В. Болотов је један од оних који су трасирали пут који води слободи од тог ропства православног богословља, пут који је у својој бити предањски.

нији. Василијев отац је настрадао уочи његовог рођења. Живео је са мајком од које је, како кажу, наследио фотографско памћење. Од детињства је био посвећен књизи и врло рано показао таленат за језике (значајан је један догађај из његове младости који на то упућује: након посете синагоги Василије Васиљевич је одлучио да научи јеврејски, у веома кратком периоду је у томе и успео). Студије богословља отпочиње на Санктпетрбуршкој духовној академији 1875. године, а 1879. са највишом оценом одбранио је магистарску дисертацију – „Учење Оригена о Светој Тројици“ (за њу ће о. Георгије Флоровски много година касније рећи да је и даље непревазиђена када је упитању тумачење тријадологије Оригена). Године 1878. као студент треће године био је одређен за наследника чуvenог професора црквене историје И. В. Чельцову, који ће се упокојити већ у марта месецу те године. Болотов почиње да предаје на катедри за историју древне Цркве у новембру наредне године. Школске 1896/1897, поред историје Цркве, држао је привремено и курс из историје доктата. На иницијативу академика В. Васиљевског, 1893. године постаје дописни члан Царске академије

је наука, а три године касније и доктор црквене историје *honoris causa*.

Болотов је био врло активан у животу Руске Цркве, али и државе. Учествовао је у комисији за пријем сирохадејских несторијанаца, као и у екуменским сусретима са старокатолицима. Био је ангажован у раду комисије за усаглашавање старог и новог календара. Такође је учествовао и у редакцији превода богослужбених књига на фински језик. Од стране министарства спољних послова био је укључен у припреми за одлазак руске политичке експедиције у Етиопију; посебно се бавио превођењем дипломатске преписке.

Василије В. Болотов упокојио се у среду страсне седмице, 5. (одн. 18. по новом календару) априла 1900. године, и сахрањен је на Никольском гробљу лавре Св. Александра Невског. Последње речи које је изговорио биле су: „Как прекрасни последње минути! Иду ко крсту! Христос идент!“

О смрти Василија Васиљевича савременици су говорили као о смрти праведника. Митрополит Антоније, његов близак пријатељ, у једној од својих беседа одмах након упокојења Болотова рекао је да је он „живећи у времену, у ствари живео у вечној... син вечно-

БОГОСЛОВЉЕ

науке

– отац торије

сти отишао је у сродну му вечност, син васкрсења упокојио се пред светлим данима Христовог васкрсења, неуморни слуга преселио се у место одмора, верујући хришћанин одрешио се од тела како би био са Христом”.

Образовани пустњак

Василије В. Болотов је као научни радник био беспрекоран у свему. Број језика које је познавао је импонзантан; ради се о следећим класичним и савременим језицима: санскрит, грчки, латински, словенски, јеврејски, коптски, сиријски, јерменски, грузијски, арапски персијски, енглески, француски, немачки и италијански (случио се и са још неколико модерних језика). Хришћанско наслеђе је до перфекције познавао. А како наводи његов ученик А. Брилијантов, са изузетном пажњом је пратио и све оно што се дешавало у светској науци (од философије до астрономије), сматрајући да она умногоме доприноси развоју самог хришћанског богословља. Био је у потпуности посвећен научном раду, о чему сведоче и речи већ поменутог митрополита Антонија: „Текући живот га нимало није занимао, савремена интересовања за њега су била потпуна непознаница; живео је у области науке, у бессмртном царству идеја. То је у правом смислу речи био образовани пустњак...“ Једном приликом је Василије Васиљевич изјавио да богослов мора да зна само за три пута: „у цркву, у учионицу и за свој радни сто“; то је био и његов начин живота.

Болотов (под утицајем својих професора И. В. Чељцове и И. Е. Троицког, као и оријенталиста Легарде [Paul Anton de Lagarde] и Гутшмиде [Hermann-Alfred Freiherr von Gutschmid]) прелази са до тада претежно наративног излагања историје Цркве на критичку обраду извора, са посебним освртом на резултате савремене историјске науке и свих њених помоћних дисциплина. Оно што је од суштинског значаја јесте да Болотов у својим историјским студијама наступа првенствено као богослов, у њима је теологија увек „везивно ткиво“. Тиме се он приближава правцу *Dogmengeschichte*, који се појавио у Немачкој у деветнаестом веку (најзначајнији

В. Болотов

Важнији радови Василија В. Болотова

Учение Ориена о Святој Троици, СПб. 1879.

К исходии внешнею сословия Константинопольской Церкви под илом шурецким, СПб. 1882.

Описание двух эфиопских рукописей, йожеритованных в Библиотеку С.-Петербургской Духовной Академии преосвященным Анастолием, епископом Балтийским (ныне Острогожским), СПб. 1887.

Несколько страниц из церковной истории Эфиопии, СПб. 1888.

Из церковной истории Етиопии, СПб. 1884-1893.

Либерии, епископской римской, и Сирмийские Соборы, СПб. 1893.

Следы древних месяцевлов Поместных Церквей: Appendix к энциклопедии „Михайлов день“, СПб. 1893.

Валласар и Дарий Милянин: Опыт решения экзегетической проблемы, СПб. 1896.

Описание чешвертой эфиопской рукописи Библиотеки С.-Петербургской Духовной Академии: Codex Aethiopicus Sablerianus Membranaceus 4, СПб. 1900.

Из истории Церкви Сиро-Персидской, СПб. 1901.

I Гонение на христиан при Нeronе; II. К вопросу об Acta martyrum Scillitanorum, СПб. 1903.

К исходии императора Ираклия, СПб. 1908.

Об армянском церковном языке, СПб. 1912.

К вопросу о Ellioque, СПб. 1914.

К вопросу об армянских шворениях (Письмо архиеп. Антонию), СПб. 1914.

Лекции по истории Древней Церкви, I-IV, прир. А. Брилиантов, СПб. 1907-1918.

представник је Адолф фон Харнак). Имамо један изузетно дисциплинован научни приступ који је, због ванредне ерудиције, познавања језика и широког интердисциплинарног приступа, био на највишем академском нивоу. Најбољи пример тога је Болотовљево бављење Источном Црквом. Наиме, када је истраживао њену историју увек је подразумевао Источну Цркву у целини, а не само њен грчки део као што се то обично чинило.

Из над сувопарног позитивизма

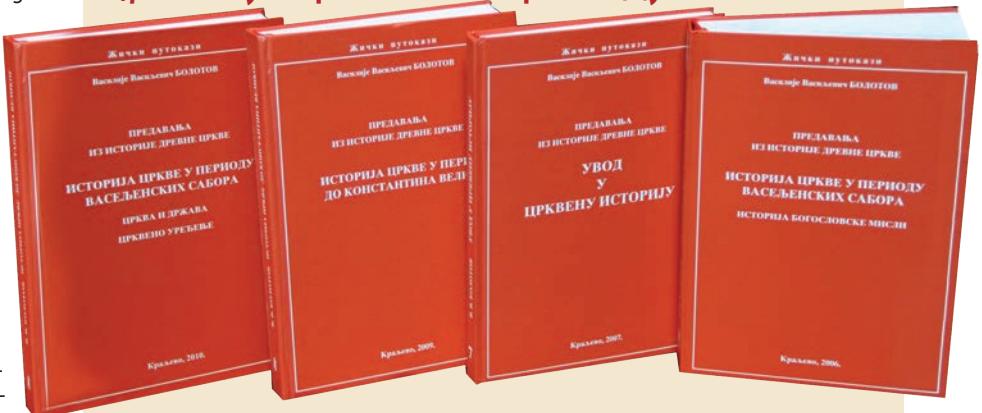
Треба додати да иако су студије Болотова рађене по најстрожијим научним критеријумима, он је постигао (што је још један показатељ његове генијалности) да оне не буду сувопарне, одн. да његова аналитичност не буде стерилна. Болотов је имао одличан стил и истањен језик. Имао је невероватну способност да оживљава оно о чему говори.

ПРАВОСЛАВЉЕ

Василије Васиљевич је образовао себе као исашинској историчару. А истинским историчарем се постаје једино маршириолошким приступом историји. Болотов је често скретао пажњу на то да је историчар – сведок (што је и основно значење грчке речи из које је изведен израз). Његова ерудиција и научна одговорност били су у функцији дубоког продирања у епоху или личност којом се бави, кристално јасно разумевање и, на концу, свеочење. Болотов не прави дистанцу ради научне објективности, већ чини управо супротно. Његова научна делатност није самодовољна, већ има егзистенцијални смисао. Све оно о чему пише тиче се и самог његовог живљења. Код Болотова црквена историја – и теологија уопште – имају сотиролошко значење.

Управо је Василије В. Болотов зачетник оног правца у модерној православној теологији преко кога се она враћа својим изворима. Видимо, дакле, да оно што је о. Георгије Флоровски назвао „неопатристичком синтезом“ имамо већ и код Болотова.

Православно богословље је дugo било, како што смо поменули на почетку текста, у ропству западне холистике и пијетизма. Василије В. Болотов је један од оних који су трасирали пут који води слободи од тог ропства православног богословља, пут који је у својој бити предањски.

Када данас неко чита било који од четири тома *Предавања из историје древне Цркве* Василија В. Болотова, једини утисак који засигурно неће имати јесте тај да је текст настao крајем деветнаестог века, и да се не ради о с намером написаној историји Цркве. Факултетска предавања ангажованог научног радника, какав је био Болотов, представљају значајан момент у његовом стваралаштву. Нажалост, он за живота није успео или није желео да их објави; по свему судећи, ради се о овом другом. Болотов је сматрао да не треба објављивати уколико се не износи ново или редигује постојеће мишљење. Следствено томе, није ни очекивано да публикује своја *Предавања* јер она подразумевају излагање већ постојећих научних резултата, и у великој мери ограничавају оригиналност аутора. Када се томе дода и негативан став Болотова према постхумном објављивању оних радова које аутор није публиковао за живота, онда је било изгледно да његова предавања никада неће угледати светлост дана. На срећу, захваљујући одговорности Болотовљевог најзначајнијег ученика – Александра Ивановича Брилијантова – то се није догодило.

Брилијантов, свестан значаја предавања проф. Болотова одржаних на Петроградској духовној академији, преузима велики посао са огромним ризиком на себе. Отпочиње са систематским сређивањем материјала и од 1907. до 1918. успева да у четири обимна тома публикује *Предавања из ис торије древне Цркве*. Материјал који је обрадио састојао се од аутографа Болотова, аутORIZованих и неауторизованих литографских предавања. Болотов је у периоду од школске 1884/1885. до 1888/1889. вршио ауторизацију бележака са својих предавања, међутим, Савет

Академије 1889. доноси одлуку о забрани ауторизације студентских скрипти. Најтежи део посла односио се управо на сређивање тог неауторизованог дела, јер су, са једне стране, белешке биле у доста лошем стању, а са друге, оне су од изузетног значаја јер су у њима изложени финални ставови Болотова по многим питањима. Врло вешто и одговорно, са озбиљном методолошком припремом, и темељним увидом у свак материјал, Александар Брилијантов је успео да приреди *Предавања* која ни у једном сегменту не компромитују научни рад Болотова.

Ради се, као што је поменуто, о четири свеске; у њима је материјал распоређен по следећим тематским целинама: 1. Увод у црквену ис торију; 2. Ис торија Цркве у њериоду до Константина Великог; 3. Ис торија Цркве у њериоду Васељенских сабора: I Црква и држава и II Црквено уређење; 4. Ис торија Цркве у њериоду Васељенских сабора: ис торија богословске мисли.

Сва четири тома се, у периоду од 2006. до 2010. године, појављују у преводу Ђ. Ђорђа Лазаревића, а у оквиру издавачке делатности Епархије жичке. Превод Ђакона Лазаревића верно преноси руски текст и доследно задржава структуру оригиналног издања. Тако, Епархија жичка и овим капиталним издањем, уз десетине других, потврђује себе као водећег издавача богословске литературе на подручју наше помесне Цркве. О самом значају превода Болотовљевих *Предавања* за развој српског богословског мишљења не треба посебно говорити. Богословље у Србији, након објављивања ових (надамо се у будућности и осталих) дела Василија Васиљевића Болотова, засигурно неће остати исто.

• Блаје Пантелић

мр Драган Каран

Модерно време са собом доноси и нове видове страдања човека у њему, те се тако данас сусрећемо са једним термином, до скоро непознатим код нас, а то је – мобинг. Шта је мобинг, на који начин се појављује, како је правно регулисан у нашем и светском законодавству – питања су која су предуслов за даље успешно разматрање овог проблема, из хришћанске перспективе.

Први пут са појмом мобинга (mobbing) сусрећемо се код Конрада Лоренца, који тим термином настоји да објасни понашање животиња унутар једне врсте, које нападају једна другу са циљем опстанка. Овај термин на категорију људи преноси познати немачки психолог Хајнс Лайдман, дефинишући мобинг као психолошки терор на радном месту. Односи се на непријатељску и неетичку комуникацију која је од стране једног или више појединца институционално усмерена према углавном једном појединцу, који је због мобинга групнут у позицију беспомоћности или немогућности да се брани, те држан у истој помоћу механизама мобинга. Ове активности одвијају се веома учестало (статистички гледано барем једном у недељи) и у дужем временском периоду (статистички посматрано најмање шест месеци). Због велике учесталости и дугог трајања непријатељског понашања, такво малтретирање доводи до значајне менталне, психосоматске и социјалне патње. Главна особина мобинга је понашање унутар људске врсте којим се вређа достојанство човека, његов психички и физички интегритет на радном месту, што може да проузрокује трајне последице по здравље појединца.

Функције људске душе

Транзиција у којој се налази наше друштво неминовно носи и многе поремећаје вредносних система који се огледају на свим пољима људског живота и деловања. На нашим просторима ситуација је још драматичнија, јер су недавни ратови дали посебан печат моделима понашања и међуљудском опхођењу. Нехумани, а самим тим и нехришћански модели понашања усталоју се у времену потрошачког друштва, а разноврсни видови антагонизма постају узроци све тежега живота и услова живљења. Човек се налази у вртлогу избора биолошке егзистенције и живота. Способност за остварење живота временом се код човека

ЦРКВА И ДРУШТВО

Насиље не сме бити одговор Мобинг - изазов за хришћане

Нездрави антагонизам, који постоји захваљујући друштвеном немару и високом економском интересу, успева да створи један механизам у коме се газе основна људска достојанства. Често су и жртва мобинга и његов починитељ само део ланца овог болесног система вредности

смањује, јер биолошка егзистенција добија доминантно место.

Једна од основних функција људске душе, на основу платонске трихотомне поделе, јесте и раздражајни део, поред желатљивог и разумног. Улога раздражајног дела огледа се у остварењу биолошке егзистенције, изазивањем агресивности, беса и храбrosti. Сва ова дејства раздражајног дела људске душе имају у данашњем времену, као и кроз историју, улогу да постану извор храбрости и смелости у прибављању хране и сачувању са опасностима. Модерна биохемија централног нервног система повезује деловање овог дела душе са присуством адреналина и норадреналина у организму, који се лучше усред осећаја угрожености и несигурности. Улога адреналина је да помогне човеку да изведе радњу која захтева интензивни напор у кратком року, примера ради: напад, или бежање услед опасности.

Агресија, вербалност, бруталност

Данашњица, у којој живи наша цивилизација, карактерише се превасходно осећајем константне несигурности. Све што човеку пружа сигурност, у последњих пар деценија, доживело је велику инфлацију; пример земље која се у последњих 20 година променила у четири форме од СФРЈ, СРЈ, Србије и Црне Горе, до данашње Србије. Кад земља – држава, као једна константна вредност и гарант сигурности за грађанима, у овако кратком року има оволике турбуленције, какав тек осећај сигурности може да пружи грађанима који живе у њој и који су сведоци свих ових промена?! Нема потребе указивати и

Хришћани и мобинг

Хришћани, као активни чланови друштва, нису поштеђени могућности да буду жртве насиља на раду, а исто тако и насиљници. Питање које се намеће гласи: на који начин да се данашњи хришћани односи према насиљу и малтретирању на послу?

на друге елементе: незапослености, губљења посла, итд. Све ово нам пружа јасну слику у каквим условима и околностима живи просечни грађанин ове земље, под каквим је свакодневним стресом – константној изложености дејства адреналина у организму. Оваква ситуација јасно указује на то да и понашање људи не може да буде на завидном нивоу. Данас су грађани ове земље, невезано за узраст, непрестано изложени негативним моделima понашања. Штетни утицај медија, како телевизије тако и штампаних, од великог је значаја, јер у многоме промовише негативне методе – агресију, као модел понашања, који је уочљив у свим друштвеним структурима од високог дома Народне Скупштине па до риалити програма. Агресија, вербалност, бруталност постају прихватљиви методи понашања, па чак и пожељни. Свакодневно можемо чути, у породицама у нашој средини, да деца треба да науче да показују зube, како би боље пролазила у животу.

Агресија и бес постају свакодневни принцип понашања, а једна од његових облика је и мобинг. Чињеница да је високи дом Народне Скупштине Републике Србије усвојио „Закон о спречавању злого

стављања на раду” (Сл. гласник, бр. 36 од 28. 05. 2010. год.) јасно указује да је друштво постало свесно присуства насиља на радном месту, које означава као мобинг, и даје следећу дефиницију:

„... злостављање, у смислу овог закона, јесте свако активно или пасивно понашање према запосленом или групи запослених код послодавца које се понавља, а које за циљ има или представља повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, положаја запосленог и које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење, погоршава услове рада или доводи до тога да се запослени изолује или наведе да на сопствену иницијативу раскине радни однос или откаже уговор о раду или други уговор. Злостављање, у смислу овог закона, јесте и подстицање или навођење других на понашање из става 1. овог члана. Извршиоцем злостављања сматра се послодавац са својством физичког лица или одговорно лице код послодавца са својством правног лица, запослени или група запослених код послодавца, који врши злостављање из ст. 1. и 2. овог члана.”

Шта Закон каже?

Законодавна дефиниција која постоји код нас слична је, у основној структури посматрања мобинга, са „Мишљењем о насиљу на радном месту“ Саветодавног одбора Европске комисије за сигурност, хигијену и здравствену заштиту на раду од 2001. године. Мобинг, се према овом документу, сматра за „...негативан вид понашања, међу колегама или између хијерархијских надређених и подређених, којим се дотична особа понижава и директно напада или индиректно, од стране једне или више особа, у сврху и са циљем удаљења исте те особе“.

Јасно је, из свих наведених законских формулатија, да се ради о психичком злостављању на радном месту које за последицу има трајна и дубока здравствена оштећења радника. Запаљујући је податак да је 33% здравствених симптома повезано са мобингом (С. Пауновић, Р. Косановић, „Злостављање на раду – мобинг“, Социјална мисао 2, 2010, стр. 40).

Сваки вид насиља над човеком неприхваљив је за свест човека, тако да овај природни закон постаје основа сваког другог друштвеног законодавства. Насиље и нехумано понашање према човеку социјално су неприхваљиви, али и као такви присутни су у разним формама, као и под велом различитих оправдања. Устав Републике Србије гарантује грађанима право на поштовање достојанства људске личности у свом 25. и 26. члану:

„Физички и психички интегритет је неповредив. Нико не може бити изложен мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању....

Забрањен је принудни рад. Сексуално или економско искоришћавање лица које је у неповољном положају сматра се принудним радом.“

Нездрави антагонизам, који постоји захваљујући друштвеном немару и високом економском интересу, успева да створи један механизам у коме се газе основна људска достојанства. Често су и жртва мобинга, као и његов починитељ само део ланца овог болесног система вредности. Неконтролисани интерес и профит послодавца, као и каријеризам претпостављених постају подстицај за агресивно понашање према запосленима. Са друге стране, не треба губити из вида и чињеницу да су се у нашој земљи у великој мери зацарили лењост и нерад. Позната је у народу изрека: „не може он (газда) мене толико мало да плати, колико мало ја могу да радим“. Законодавно уређење не предвиђа јасну дефинисаност радног места, тако да се пружа могућност разноразних малверзација. Све ово указује на чињеницу да се друштво налази у једном веома нездравом стању опасном по здравље човека.

Човек – јединствено и непоновљиво биће

Чињеница је да се већина грађана наше земље изјашњавају као хришћани – православни верници. Према томе, и међу насиљницима и међу жртвама велики је број хришћана, те је јасно да је потребно активије деловање и Цркве на овом пољу. Изградња хуманости базирана на Богочовеку Христу треба да постане приоритет деловања Цркве у овом времену, не само међу хришћанима, него и међу свим људима. Само ако се прихвати опција да је човек јединствено и непоновљиво биће са својим и позитивним и негативним особинама, који као такав заслужује прихватање, може се поставити и темељ за успешно суочавање са сваким видом насиља, па и са мобингом.

Однос утемељен на љубави и поштовању

Хришћани, као активни чланови друштва, нису поштеђени могућности да буду жртве насиља на раду, а исто тако и насиљници. Питање које се намеће гласи: на који начин да се данашњи хришћанин односи према насиљу и малтретирању на послу?

Једно је сигурно - насиље не сме бити одговор. Такође, јасно је да законске регулативе не могу да реше проблем агресивности као феномена који проис-

ИСТОРИЈА

тически из најдубљих структура људске личности. Хришћански живот није у сукобу са законодавним уређењем наше земље; управо супротно, он може бити само позитивни подстицај друштву у његовој хуманизацији. Друштвени закони као главни задатак имају регулисање односа међу људима и, као такви, не задиру у душевне структуре појединца. Насилничко понашање појединца последица је патолошких душевних процеса. Овде се отвара простор за духовну делатност Цркве.

Једна од основних форми односа хришћанина према друштву и друштвеном поретку огледа се у познатој Христовој заповести „подјајте ћесарево ћесару, а Божије Богу“ (Мк. 12, 17). Хришћани су позвани да поштују постојећи поредак у друштву. Најбољи пример за то налазимо код апостола Павла кад се обраћа господару одбјеглог роба: „али без твог знања не хтједох ништа учинити, да твоје доброчинство не би било принудно него добровољно. Јер можда се зато и растаде с тобом на кратко да га добијеш за вечношт. Не више као роба, него више од роба, брата љубљеног, особито мени, а колико више теби, и по тјелу и у Господу“

(Флм. 1, 14-16). Из овога примера јасно се види да апостол Павле поштује друштвено уређење – робовласнички систем тог времена, али му у исто време даје и једну нову ноту и карактеристику. Роб престаје бити робом, у класичном смислу тадашњег времена, и постаје човек који је вредан сваког поштовања и људског достојанства. Роб се не лишава својих социјалних обавеза и свог статуса. Он остаје у свом друштвеном положају, али у новој димензији. Апостол Павле господару Филимону не намеће, силом апостолске службе, правила како да се опходи према робу Онисиму, него настоји да његова одлука буде добровољна. Ни данашње време, могло би се рећи, није много напредовало у односу према човеку од робовласничког времена; само што има хуманије форме и, као такво, постаје прихватљиво. Однос запосленог и послодавца, односно подређеног и надређеног, гледано из хришћанске перспективе, требало би да се темељи на логици коју нам је поставио апостол Павле – као однос утемељен на љубави и поштовању. Чињеница је да се већина грађана наше земље изјашњава као хришћани – православни верници. Према томе, и међу насиљницима и међу жртвама велики је број хришћана, те је јасно да је потребно активније деловање и Цркве на овом пољу. Изградња хуманости базирана на Богочовеку Христу треба да постане приоритет деловања Цркве у овом времену, не само међу хришћанима, него и међу свим људима. Само ако се прихвати опција да је човек јединствено и непоновљиво биће са својим и позитивним и негативним особинама, који као такав заслужује прихватање, може се поставити и темељ за успешно суочавање са сваким видом насиља, па и са мобингом.

Мобинг: проблем који лако мутира

Друштво преко својих удружења, попут веб-презентације www.mobbing-srbija.com, указује на механизме суочавања са проблемом насиља на раду, као и начинима борбе против мобинга. На жалост, скромног смо мишљења да не постоје рецепти како се борити против оваквог понашања, јер је ово општи друштвени проблем, који може лако да мутира, попут вируса, и да тако постане још прикривенији и опаснији. Неопходно је да се сви носиоци друштвене свести активно укључе у подизање нивоа спознаје о потреби суочавања са сваким видом агресије, или и одговорности према раду. Одговорнијим радом, у току предвиђених осам сати рада, као и хуманијим опхођењем према запосленима, могуће је суочити се са овим проблемом. Неопходно је поставити здраве принципе успеха на раду, изградње професионалне каријере, који неће допусти да се гази по људском достојанству. Не треба испуштати из вида већ

Хришћани и друштвени поредак

Хришћани су позвани да поштују постојећи поредак у друштву. Најбољи пример за то налазимо код апостола Павла кад се обраћа господару одбјеглог роба: „али без твог знања не хтједох ништа учинити, да твоје доброчинство не би било принудно него добровољно. Јер можда се зато и растаде с тобом на кратко да га добијеш за вечношт. Не више као роба, него више од роба, брата љубљеног, особито мени, а колико више теби, и по тјелу и у Господу“ (Флм. 1, 14-16).

споменуту негативну особину нерада и неодговорности запослених према радном месту. Запослени је обавезан да максимално искористи своје радно време, са правом на коришћење предвиђеног времена за паузу и топли оброк, које немају целодневни карактер. Посао треба да постане место креативности, стваралаштва и остваривања човека као бића које може да доприноси; а не место нужде, присиле и тортуре. Такође, неопходно је и подизање нивоа толеранције, јер је јасно да ће се живот, у времену опште пометености, пресликавати на посао и квалитет рада; што не треба да постане извор сукоба, него присније сарадњу. Грешка није непоправљива, уз добру сарадњу; јер, свако ко ради – греши. Грешке запослених указују само на чињеницу да запослени раде, а константно понављање истих грешака није вредно коментара. Такође, и пристојно указивање на погрешку не треба доживљавати као гажење људског достојанства. Неопходна је изградња и подизање степена толеранције код човека, јер данашњи човек је изгубио основни степен толеранције на непријатност. Комодитет постаје основно правило и смисао живота. Тиме се ускраћује могућност индивидуације – личног сазревања, које захтева и трпљење. Неке ствари морају истрепти и послодавци и запослени, као и партнери у браку, као и монаси у манастиру кад „навале“ искушења. Прихватање трпљења, као хришћанског пута, не значи и безличност. Поред трпљења неопходна је и изградња културе дијалога и комуникације, који се темеље на поштовању и уважавању. Уз трпљење и хришћански дијалог постоји могућност превазилажења већине проблема и потешкоћа.

Све ово указује на потребу да, целокупним друштвеним сарадњом и заједничким напорима, изнађемо начине како да позитивно каналишемо агресивност и бес ревност и марљивост утемељене на човекољубљу, које ће као резултат имати боли и квалитетнији успех у раду, обострану корист; како послодавца тако и запосленог.

Ђакон мр
Ненад Игризовић

Библиотечки фонд једне локалне хришћанске општине је у ранохришћанском периоду био веома скроман и служио је углавном за литургијске, катихетске и архивске потребе хришћанске општине, јер се са великим тешкоћом долазило у посед веће колекције списа. Повећањем библиотечког фонда у хришћанском општинама дошло је и до оснивања већих хришћанских библиотека, које су у фонду поседовале не само хришћанске него и нехришћанске списе за потребе хришћанских учитеља и њихових ученика у катихетским школама. Библиотеке су благовремено почеле да се оснивају у монашким заједницама и било је хришћана коју су поседовали своје приватне библиотеке. Оваква разноликост библиотека сачињава веома значајан аспект у историји ранохришћанске књижевности. Откривањем тога шта се налазило у њиховом фонду долази се до резултата преписивања и протока хришћанских (и нехришћанских) списа у ранохришћанском периоду. Библиотека је била део тог процеса, јер се у оквиру њене делатности стимулисала набавка списа и њихово даље ширење. Постојање свих врста библиотека – институционалних, приватних, малих и великих – било је познато у медитеранском свету и пре појаве хришћанства. Када причамо о особености ранохришћанских библиотека, не би требало да занемаримо ову чињеницу.

Црквено-општинска или конгрегациона библиотека у Црти

Црквено-општинске, или како су од недавно у научним круговима добиле назив, конгрегациона библиотеке, представљају колекције архивске и библиотечке грађе локалне хришћанске општине, које су поред званичних докумената садржали и копије Светог Писма. Први забележени податак о постојању конгрегациона библиотеке налазимо у судским извештајима за време Диоклецијановог прогона, почетком IV века. Прогон је почeo са неколико Диоклецијанових прогласа против хришћана. У првом прогласу, који је издат 303. године, налази се наређење да царски изасланици све хришћанске списе које нађу конфискују и спале. У Актима Џре конзула Зенофиле детаљно је описан догађај конфискације хришћанских списа у Цир-

Ориген у својој библиотеци - илустрација из дела *Origenis, Hexaplorum*, Paris 1713.

ти, главном граду Нумидије, на северу Африке. Укупно је пронађено и конфисковано тридесет седам списа, укључујући и велики Кодекс које је предао ипођакон Катулијан и неколико фрагмента. Према овом броју, јасно је да је библиотека у овој провинцијалној хришћанској општини поседовала велику колекцију списа. Нигде није споменуто који су то били списи, осим што је магистрат тражио да му се предају законски списи (књиге Старог Завета) и један велики Кодекс, који је вероватно садржао новозаветне списе (Јеванђеља и Посланице). Чињеница да је кућа у којој су се скupљали хришћани поседовала собу која је идентификована као библиотека и постојање ормана за улагање списа указује да је ова хришћанска општина поседовала велику колекцију списа.

Ранохришћанска библиотека у Јерусалиму

Најстарија ранохришћанска библиотека чија се колекција није састојала само од литургијских списа и за чије постојање имамо поуздане податке налазила се у Јерусалиму. Према Јевсевију Кесаријском (263-339. г.), ову библиотеку основао је Александар Јерусалимски, који је на епископском трону био од 212. до 250. године. Постоји и податак да фонд библиотеке није био ограничен само на хришћанске списе. У спису Шареница од Јулијана Африканца (око

160-240. г.), чији је фрагмент сачуван у папирусима из Оксиринхуса, може се пронаћи податак да се у овој библиотеци налазила копија *Огује* или бар један њен део. Постоји мишљење да је Александру Јерусалимском у организацији библиотеке помогао Јулије Африканец. Он је имао искуства у томе, јер је цару Александру Северу пројектовао библиотеку у Пантеону, а у том периоду боравио је у Емаусу (јужни део Палестине). Поред тога што је Јевсевије Кесаријски користио фонд ове библиотеке почетком IV века, нема података о њој у каснијем периоду. Јероним Стридонски (331-420. г.), који је боравио у Јерусалиму крајем IV века, нигде није помињао њено постојање. Ако је она и постојала крајем IV века, њен углед је вероватно био засењен репутацијом најпознатије ранохришћанске библиотеке у Кесарији Палестинској.

Ранохришћанска библиотека у Кесарији Палестинској

Град Кесарија Палестинска, или, како га је називао Ирод Велики (око 73. пре Христа – 4. после Христа) при његовом оснивању, Кесарија Маратима (Приморска), добио је име у част цара Октавијана Августа између 22. и 9. године пре Христа. Када се Ориген (184/5-254/5. г.) преселио из Александрије 231. године у

ИСТОРИЈА

библиошекарсва

ке библиотеке

Јевсевије Кесаријски (André Thevet, 1502-1590)

Кесарију Палестинску, овај град полако постаје интелектуални центар хришћанског света, јер је Ориген оснивањем библиотеке – која је у почетку била његова приватна збирка – унапредио традицију и квалитет образовног система за младе хришћане.

Један од извора за набавку и производњу списка био је Амвросије из Александрије, чије се покровитељство углавном заснивало на константној финансијској подршци и трајало је све док Амвросије није умро. Ориген није користио фонд библиотеке само за своје личне потребе, него и за катихетску школу коју је основао и организовао, а која је радила са благословом кесаријског епископа Теоктиста.

Према неким истраживањима библиотека је за време Оригена садржала списе Александра Полихистора, Аристобула, Херемона из Александрије, Хрисипа, Хераклиона, Јерме, Игнатија Антиохијског, Јосифа Флавија, Мелитона Сардског, Нуменија из Апамаје, Еномаја из Гадаре, Филона из Александрије, Филона из Библоса, Платона, Плутарха, могуће Зенона из Елеје, анонимни спис Дијалог Јасона и Паписка, псеудо-канонске књиге Старог Завета и апокрифе Новог Завета. Неоплатоничар Порфирије (око 233-309. г.) који је у младости срео Оригена (вероватно у Кесарији Палестинској), обавештава нас да је Ориген био близак са списима Платона, Нуменија из Апамаје, Аполофана, Лонгина, Модерата, Никомаха, Питагоре, Херемона из

Александрије и Корнута. Ориген је за собом у библиотеци оставио много својих компилијација, углавном оних које је написао за време боравка у Кесарији Палестинској. Податак да је нашао грчку верзију хебрејске Библије у Никопољу близу Јерихона, указује на то да је сакупљао колекцију библијских рукописа. Ориген је пред смрт библиотеку и личне списе оставио катихетску школу коју је основао у Кесарији Палестинској.

Оригенови наследници

Фонд библиотеке који је умножио Ориген представљао је само иницијални подухват, који је са много енергије и интересовања наставио његов наследник Памфил (друга половина III века – 310. г.).

У периоду када је Памфил био управник библиотеке, фонд је био умножен списима философа Плотина и Порфирија, списима његовог учитеља Пира, евентуално списима Дионисија Александријског, Аполинарија из Јеропоља, Климента Александријског, Иполита Римског, Иринеја Лионског, Јустина Философа, Татијана, Теофила Антиохијског, Тертулијана и Кипријана Картагинског. Поред ових списка налазиле су се колекције писама Игнатија Антиохијског, Александра Јерусалимског, Серапиона Антиохијског, Дионисија Коринтског и Корнелија Римског и мноштво синодске преписке. Постоји могућност да се у фонду налазило оригинално Јеванђеље и џа Мајеју на арамејском језику.

Организација библиотеке није била ограничена само на набавку, сређивање и одржавање фонда. У оквиру њене делатности било је укључено критичко упоређивање и преправљање текста и то углавном Светој Писма.

Још од времена када је библиотеком управљао Памфил, она није имала статус конгрегационе, него праве истраживачке библиотеке.

Под руководством Оригеновог ученика Памфила, интелектуално је стасао Јевсевије Кесаријски. Јевсевије Кесаријски је себе представљао као Јевсевије Памфилов и написао је спис у три књиге Живој Памфил, који није сачуван. У спису Јеронима Стридонског Пройтив Руфина налази се кратак опис Памфила (иначе преузет из Живоја Памфилова), где Јевсевије Кесаријски каже за свог учитеља овако:

„Ко од оних који уче није био Памфилов пријатељ? Ако је видео да су неки у животној потреби, поклањао (им) је

више него што је могао. Светој Писмо је давао са највећом брзином, не само ради читања, већ и ради поседовања, не само мушкарцима, већ и женама које би видео да су посвећене читању. Отуда је и припремао многе кодексе, да, када би потреба захтевала, радо поклони.“

Јевсевије је после Памфилове смрти, када је постао Епископ, наставио да умножава фонд библиотеке. Набавио је више од хиљаду Оригенових писама, сабрао је списе о хришћанским мученицима (Збирка смирах мученика) и сва дела припојио је фонду библиотеке. За разлику од Памфила био је плодан писац, који је за писање својих списка користио изворе који су се налазили у библиотеци. Према статистици утврђено је да се у фонду библиотеке, не рачунајући Оригенова дела, за време Јевсевија Кесаријског налазило 268 дела. Када је урачунао сва Оригенова дела и сва она дела за које је постјало мишљење да се налазе у фонду библиотеке, у њему је налазило преко 400 дела.

Скрипторијум је, без сумње, био у склопу библиотеке још од самог њеног оснивања. За набавку, исправку и производњу списа, постојање скрипторијума било је неопходно. Најбољи пример који сведочи о раду скрипторијума јесте наредба цара Константина Великог (306-337. г.) упућена Јевсевију Кесаријском – да брзо обезбеди педесет копија Светој Писма за цркве у Константинопољу. Копије су, на пергаменту, израдили врхунски писари.

Колики је заиста био фонд библиотеке у Кесарији Палестинској тешко је просудити. Исидор из Севиље помиње бројку од 30.000 томова. Тај податак се не слаже са мишљењем да је у фонду било преко 400 дела, јер је несразмера између броја дела и броја томова сувише велика: чак и ако се узме у обзир да је свако дело могло бити написано на десет свитака од папируса то даје број од 5.000 томова. Наравно, поред тога треба рачунати и списе који су били у формату кодекса.

После IV века нема никаквих поузданних информација о постојању библиотеке у Кесарији Палестинској. Можемо само да претпоставимо да је библиотека имала важно место у граду који је у V и VI веку још увек имао активан образовни систем. Поготово ако је посао преписивања рукописа и даље био у склопу организационе политике библиотеке. Библиотека је вероватно срушена за време Персијске инвазије (од 614 до 629. године), или када су Арапи после седам година опсаде (640. године) освојили град. Досадашња археолошка истраживања нису утврдила где се заиста налазила библиотека. Понађена је једино зграда у којој се налази статуа Доброг пастира (Исуса Христа како носи овцу) и запис на подном мозаику из Посланице Светог апостола Павла Римљанима: „Хоћеш ли пак да се не боиш власти? Чини добро, и имаћеш похвалу од љубитеља“ (Рим. 13, 3).

Од свих владарских задужбина: Манастира Студенице (великог жупана Стефана Немање), Милешеве (краља Владислава), Бањске (краља Милутина), Дечане (краља Стефана Дечанског), Арханђела (цара Душана) и најтеже је говорити о почецима Манастира Милешеве. То је зато што је, са једне стране, ту најмање поузданних вести, а са друге, највише спорног, почев од личности ктитора па до времена градње. У том погледу, карактеристичан је пример „Гласника скопског научног друштва“ (том XV-XVI из 1936. године) где се у оквиру исте свеске налази став о краљу Владиславу као милешевском ктитору, али истовремено и прилог где се износе озбиљни разлози против дотад владајуће представе о настанку Милешеве.

Ту Радослав Грујић заступа раније гледиште, и поред тога што зна шта у даљем делу књиге говори Ђурђе Бошковић, на чији текст упућује: „У најновије доба, господин Ђ. Бошковић подржава претпоставку да је (Милешева) не само саграђена, него и живописана била још за време краља Стефана Првовенчаног“ (овде стр. 394).

Њему то не смета да остане веран старом гледишту, по коме је градња овог Манастира почела 1234. године: „Према свему томе, врло је вероватно да је грађење цркве Светога Спаса у Милешеви отпочело 1234.г. у време одласка Светог Саве на његово друго путовање по Светој земљи, а завршено негде после његове смрти, по свој прилици кратко време пре преноса његових моштију из Бугарске у Србију.“ Ово је можда јединствен пример толике отворености научника, по чemu је Грујић био и иначе познат.

Нова гледишта

Ђурђе Бошковић у свом критички интонираном приказу књиге С. Радојчића о портретима српских владара у средњем веку у толикој мери, која није уобичајена код нас, замера атору што не иссрпљује све податке који му стоје на располагању, при датовању поједињих фресака. Карактеристично је да сам Бошковић, који у једном моменту испољава толико „полета“, у касније написаном тексту се приказа ранијем гледишту. То чини две године касније: „Ипак је далеко вероватније да живопис (Милешева) потиче из времена после смрти Првовенчаног.“ Став Грујића у овој тематици се може разумети, пошто он ради у време кад још није постојала продубљена анализа старих српских биографија, при којој се издвајају слојеви и идеолошки моменти код стварања дела.

И почетком шездесетих година прошлог века изгледало је као да ранија представа о настанку Милешеве још увек није ничим уздрмана. А онда, већ почиње чешћа појава прилога где се иступа са новим гледиштем, које се постепено без неке приметне драматике усваја.

У сусрећу значајној Осам векова Ми

Почетком шездесетих година прошлог века изгледало је као да ранија представа о настанку Милешеве још увек није ничим уздрмана. А онда, већ почиње чешћа појава прилога где се иступа са новим гледиштем, које се постепено без неке приметне драматике усваја.

постепено без неке приметне драматике усваја.

И овде се може усвојити, можда са више оправдања, јер се о Милешеви расположе са мање података него о Манастиру Грачаници, оно што је своевремено С. Радојчић рекао поводом писања о Грачаници. „Све што је речено

о њеној архитектури и њеном сликарству не излази из оквира привременог закључка.“

Поред тога што се о почецима Милешеве мало зна, треба истаћи да је њена историја пуна контраста. Унеколико се то може приметити већ код светогорског манастира Хиландара, где смо о

ИСТОРИЈА

Іодишињици лешеве

почецима његове српске историје на размеђи дванаестог и тринадесетог века, врло добро обавештени. Сачувани су одговарајући и српски и грчки оснивачки акти, а затим, ту су и описи из житија Светог Саве код његових биографа Доментијана и Теодосија. Насупрот томе, читав век касније, у време градње садашњег Саборног хиландарског храма почетком четрнаестог века, у оквиру велике ктиторске делатности краља Милутина (1282-1321), која је праћена сведочењем извора, о настанку Хиландара се ништа не зна. Штавише, остаје трајна дилема кад се то десило, у првом реду због недостатка конкретних података, а потом што је немогуће усагласити време градње и касније израде фресака.

Опело за Милешеву

Контраст Милешеве састоји се у томе што из времена слободне државе о њој

скоро да нема вести, док је из епохе тајног столећа, између 1459, као године па да српске деспотовине и 1557. г. као времена обнове Пећке Патријаршије кад се о животу Срба најмање зна, а посебно о начину црквеног функционисања кад највећи део вести потиче поводом или преко Манастира Милешеве. Током шеснаестог века она доживљава и своје најславније моменте, у смислу опште националне мисије њој намењене, али и свој најтежи удаџац, који долази кроз спаљивање моштију Светога Саве (1594. г.). По излагању зналца, Милешева је тад зајутала за читавих тридесет година.

Постоји још један разлог да се у оквиру разматрања о Милешеви помену и остale владарске задужбине. Као по неком неписаном правилу, сем код Манастира Дечана, може се створити једна груба подела. Тамо где је сачувано здање манастирског храма, нема ктиторске оснивачке повеље кад Студеница, Милешева, Сопоћани. Тамо где постоји одговарајућа повеља, нема храмовне грађевине, или бар не у првобитном облику кад Бањска, Арханђели... Као што је речено, у овом погледу само Манастир Дечани представља изузетак, јер је код њега сачувана и повеља и здање.

Пре више од два века, док су се одвијале припреме за устанак под Црним Ђорђем, у оквиру београдске области, тадашњи карловачки митрополит Стефан Стратимировић (1790-1836) на основу казивања архимандрита Манастира Пиве, Арсенија Гаговића, који кроз Карловце пролази на свом путу за Русију, саставља опис неколико манастира. Поменута је река Лим и градови Бело Полье и Пријепоље: „где и мост (стоји), содерјајуши пут од Босне к Цариграду. Испод два часа здеснија страни бил иногда свети Манастир Милешева (Светог Саве Серпскога), откуда паки на шест часова стоји манастир Бања, отуду делит Херцеговину и Стари Влах....“ Било је то својеврсно опело за Милешеву, која је у тако очајном стању дочекала почетак рађања нове српске државе. Стога, кад се набраја чега све код Милешеве нема, а било би неопходно за основно познавање ове ствари, и светиње, треба мислити да више чуди што је ишта остало, него што је изгубљено.

Заступници раније тезе се ослањају углавном на сведочење млађег биографа Светог Саве Теодосија (крај тринадесетог века): „А свети архиепископ венча краљевством и молитвама свога синовца, поменутог Владислава, иако је власт незаконит и разбојнички уграбио, расудив да је то воља Божја, и доведе му за невесту кћер цара загорскога по имени Асен, и обое благословом утврди. Тада и краљ Владислав узев благослов од светог архиепископа поче зидати манастир у месту званом Милешева, у име Вазне-

сења Господа и Бога Исуса Христа.“ Архиепископ Данило II (1324-1337. г.), као писац и нешто млађи савременик у односу на Савиног биографа Теодосија, говори скоро исто: „Овај благочастиви и христолубиви краљ Владислав, од основа подуже божанствену цркву у име Спасово звано Милешева.“ Обично свету реалности блиски архиепископ Данило уме понекад и на другим местима да „изненади“, као поводом оставке архиепископа Саве где, насупрот ранијем случају, одступа од Теодосијеве приче...

Слично је и са краљем Урошем I (1243-1276; 1277. г.), који у аренги своје повеље Светом Николи у Хвосну истиче да је Владислав, док је градио Милешеву, духовним очима гледао Христа из Вазнесења од чијег су божанственог тела последње стопе остале на Елеонској гори.

Некада се, према ранијем општем одговарајућем стању науке, не помиња да житија нису хронике, задужене за изношење конкретних детаља. Житија су састави који прибегавају сажетом, сведеном изношењу, где је више реч о порукама него о фактима.

Значајно је, уколико би то било могуће, да се утврди како је дошло до тога да Свети Сава буде након преноса његових моштију из града Трнова, где је дочекао крај живота и био првобитно сахрањен, положен баш у Милешеви.

И поред све оскудице извorne грађе, унеколико се може пратити како Сава мења своје намере и планове. Према крејском типику, његова намера била је да крај живота дочека ту, од њега саграђеној крејској ћелији: „Онај кога ја оставим по смрти својој у тој ћелији, тај да борави до краја живота свог незамењен ниоткога.“ Тако Свети Сава постаје први „преступник“ у односу на одредбе овог ћелијског устава. Неће у томе показати више доследности ни многи од оних који ту буду живели и после Саве.

Некада велики жупан Стефан Немања повлачи се са владарског престола, у корист свог средњег сина Стефана, тада зета византијског цара Алексија III Анђела и одлази у своју задужбину Манастир Студеницу. Вероватно му је прва мисао била да ту дочека крај живота. Тад је он човек у годинама, и није у могућности да ствара неке велике планове у односу на, за једног старца, далеку Свету Гору. Време између Немањиног повлачења са власти и смрти дели се на два једнака периода када проведено у Студеници и исто толико дугог периода у Светој Гори. Тако у Студеници монах Симеон одлучује да оде у Свету Гору и поводом тога биограф изричito каже како је његова намера била да крај живота дочека у Ватопеду, да би само неколико месеци касније силно пожелео да се за време телесног живота усели у новостечени Манастир Хиландар.

ПРАВОСЛАВЉЕ

Проблем настанка Милешеве

Нова прича о настанку Милешеве намеће и потребу накнадне представе о историји Срба у другој деценији тринаестог века, односно у време боравка тада студеничког архимандрита Саве у земљи. До сада се сматрало да је та деценија прошла углавном у напору одбране од бројних противника спља, који стварају различите, па и скоро немогуће коалиције Латина и Православних.

О начину постављења старешине манастира говори се у Студеничком типику и Жичкој повељи. Устав Студенице је старији: „А када се игуман поставља, овако да бива: да се окупе економи и еклисијарх са најстаријом братијом и да иду сведржавном господину све српске земље и молбу њему узашљу, како би дошао у манастир овај; и да узму са собом епископа и игумана Светог Ђорђа у Расу, Свете Богородице Грађачке, Светог Николе у Топлицама, и другог Николе у Казновићима и другог Светог Николе у Дабру и Светог Ђорђа у Дабру. И с њима дошавши у манастир да окупе економа и еклисијарха овог места и других стараца који су подобни у светет.“

Ту се и не очекује помен Милешеве. Али, ако се усваја нова хронологија настанка Милешеве, онда би се с правом очекивао њен помен у Жичкој повељи: „А четири манастира краљевска: Света Богородица Студеничка и Свети Ђорђе у Расу, и Светогорски манастир и Света Богородица Грађачка, над ова четири манастира, или где су им села, под којим епископијама, да над њима немају епископи никакве власти; а што се тиче постављања пополова у овим манастирским областима и сваког духовног исправљања, све то преносим на архиепископа; а што се тиче постављења игумана, и што по праву припава краљевству, да га архиепископ благослови божанствено, а краљ да му да жезло и да га целовом својим постави за игумана.“ Подсетимо да се ова одредба налази у склопу натписа на јужној страни улаза у Жичу, чији настанак се везује за 1224-1227. годину. Отуда су нека „померања“ неминовна — или у погледу датовања настанка Милешеве или Жичке повеље.

Контрасти Милешеве

Контраст Милешеве састоји се у томе што из времена слободне државе о њој скоро да нема вести, док је из епохе тамног стоећа, између 1459, као године пада српске деспотовине и 1557. г. као времена обнове Пећке Патријаршије — кад се о животу Срба најмање зна, а посебно о начину црквеног функционисања — највећи део вести потиче поводом или преко Манастира Милешеве. Током шеснаестог века она доживљава и своје најславније моменте, у смислу опште националне мисије њој намењене, али и свој најтежи удаџац, који долази кроз спаљивање манастиру Светог Саве (1594. г.). По излагању зналаца, Милешева је тад захутила за читавих тридесет година.

„загорске манастире“, у које спадају још Студеница и Сопоћани. Набрајање стarih задужбина у народној песми, иако на први поглед изгледа устаљено, оно је стварно различито и мења се од песме до песме.

Деловање Светога Саве

Теодосије ставља у исти ред Студеницу и Милешеву, „Свете мироточиве мошти преподобног Симеона леже у великој лаври, сазданој од њега, у цркви Пресвете Богородице, у месту које се зове Студеница. Син његов свеосвећени Сава равноапостолни први архиепископ и учитељ Срба, цео и неразрушен и благоухан лежи у великом манастиру у цркви Вазнесења Господњег, коју је саздао балгословени краљ Владислав у месту које се зове Милешева.“

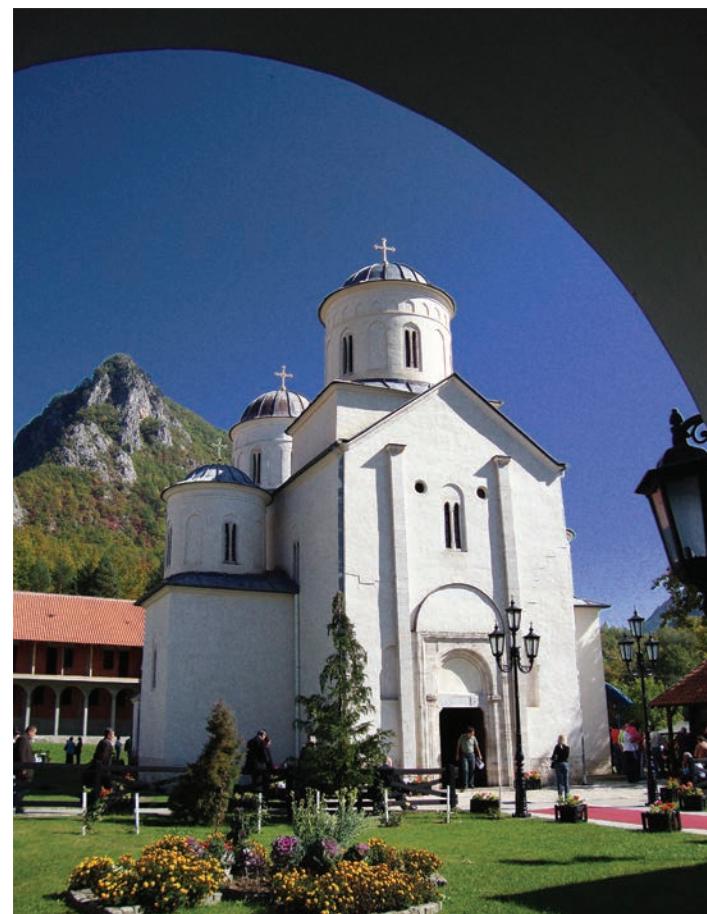
Познато је да постоји велики степен сличности у фреско програму тадашња три најпознатија храма и он се објашњава деловањем Светога Саве, који је савршени познавалац проблематике и уједно је на таквом месту да може да утиче на начин рада. Савин рад је основ истоветности, пошто се сматра да су мајстори различити.

Стил и вредност зидних слика Студенице и Милешеве могу бити доведени у везу само посредно, пошто се у задужбини Владислава показује највиша уметност. Из времена њеног настанка, као што је то случај са фрескама из 1208/1209. г. у Студеници.

Током размишљања о овој проблематици тешко се прати исто времено деловање на више места. При резоновању се тражи временска поступност. Под утицајем житија, тешко се размишља и прихвата да Жича и Милешева настају скоро истовремено. Стога је код аутора у писању, Милешева, скоро редовно „после“ Жиче.

Фреске три савремене на храма дају занимљив сплет потпуних особености, а потом и великих сличности у сва три, или бар два храма. Сличан поступак примењен је и касније код писца Доментијана, у његовом житију Светога Саве, кад говори о Немањи и његовим синовима.

• Живорад Јанковић

Тек у повељи Манастира Бањске задужбине краља Милутина, Милешева добија своје место. У списку игумана настојатељ Милешеве долази одмах иза старешине Манастира Студенице. По повељи цара Душана за манастир Архангеле, Милешева није поменута изричito, али је укључена у такозване

ДОГАЂАЈ

Зборник *Хришћанство и демократија: између антагонизма и могућности* је плод истоименог семинара који је одржан у току пролећа 2010. године уз подршку Задужбине Конрад Аденауер (*Konrad-Adenauer-Stiftung*) на којем су узели учешће млади истраживачи који се занимају, пре свега, за питања хришћанске демократије, те области у којима она има значајну улогу. Зачетници овог семинара су Центар за отворени дијалог – центар за интердисциплинарна религијолошка истраживања и Хришћански културни центар. Циљ је био да се започну разговори о питању хришћанске демократије у Србији, као и пружање основних обавештења о самим политичким оквирима хришћанске демократије која је заступљена у многим државама. Намера је била да се афирмишу хришћанско-демократске и хришћанско-социјалне вредности у друштву.

У зборнику је обрађено више тема: историјат идеје и политички развој хришћанске демократије до половине двадесетог века, однос традиционалних хришћанских Цркава и демократског система, однос Цркава и политичких партија, веза људских права и слобода са хришћанством, те учешће верујућих људи у политичком животу Србије.

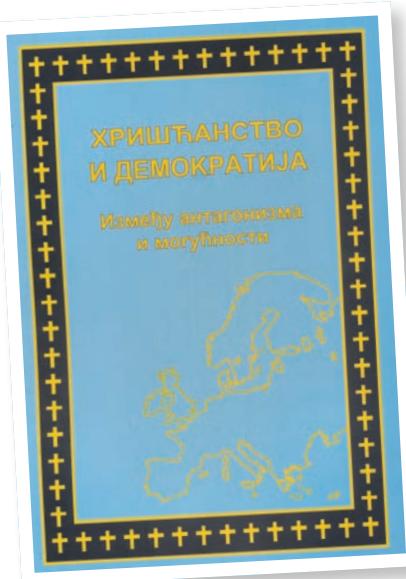
О зборнику су говорили Хенри Боне, директор канцеларије КАС у Србији, протојереј-ставрофор проф. др Радован Биговић, доц. др Давор Џалто и мр Никола Кнежевић као модератор.

Господин Хенри Боне је истакао да приложи аутору у овом зборнику могу да потпомогну да се начини један корак напред за подршку реформама у Србији које друштво чине праведнијим, и у правном и у практичном смислу. Такође могу допринети да се развије дебата о досадашњим постигнућима, нарочито у области политике и друштва. Поменуо је и то да ови радови могу бити подстrek томе како да човек, хришћанин, прати те процесе и учествује у њима". На крају је говорио о потреби да се настави са подучавањем кроз истоимени курс, са намером да се дугорочније прати овај процес у Србији. Проф. др Радован Биговић, говорећи о проблемима учешћа верујућих људи у јавном и друштвеном животу, је напоменуо да је домаћа средина имала мало искуства са демохришћанским партијама, па чак и малог познавања хришћанства уопште, што ову тему чини посебно важном и даје јој значај. „Такође, сама тематика добија на тежини и због мишљења великог броја људи које се исказује кроз став да, и уколико постоји деловање верских заједница, оно треба да буде ограничено и селективно". У том смислу, о. Радован Биговић је говорио о феномену либералног лаицизма који је преовлађујући у модерној Западној Европи, а који оспорава свако право верским заједницама на јавној тј. политичкој деловању.

„Упркос томе што није до краја разјашњено да ли је могућа хришћанска

Промоција новог зборника радова Хришћанство и демократија

демократија, ови радови могу бити полазна тачка за дубља истраживања на ту тему, рекао је о. Биговић, и додао да је то посебно важно – јер у савременој Европи постоји сукоб између секуларног поимања државе и, условно речено, хришћанског или религијског поимања државе. У том смислу је потребно да у Европи дође до неке синтезе између религиозног и секуларног, јер ће Европа једноставно престати да буде хришћанска."

Наглашавајући значај настављања разговора на тему о могућностима дијалога између европског, либерал-

ног секуларизма, и хришћанског предања у Европи – јер се без дијалога тај проблем једноставно не може суштински разрешити, протојереј-ставрофор проф. др Радован Биговић, је завршио своје излагање.

Никола Кнежевић, као модератор на представљању зборника, је подвукao да благостање у Европи после Другог светског рата није нимало случајно, јер је то раздобље обележено владавином хришћанске демократије. Из тог разлога, сматра он, је важно да се ти принципи актуализују „у данашњем друштву, пре свега у српском друштвеном контексту”.

Др Давор Џалто је подвукao да је тема веома значајна, посебно у нашим околностима, због покушаја да се успостави демократска традиција и да је однос православља према демократији на нашем терену у великој мери непознаница. Заложио се да се о томе у будућности темељно расправља. Такође се осврнуo на то да кроз историју, однос хришћанства и демократије није био нимало лак, да смо тек „у сасвим модерно време у прилици да говоримо о суштинским паралелама које везују неке савремене демократске принципе и идеје, са оним што су неке базичне вредности хришћанства”.

Зборник *Хришћанство и демократија: између антагонизма и могућности* је могуће преузети са следеће интернет адресе: http://www.kas.de/wf/doc/kas_21885-1522-14-30.pdf?11021112238

• Данко Спрахић

Значајан ценшар ћром

Капитални поду за теолошка

ДРЖАВНО ЗАКОНОДАВСТВО О ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ У СРБИЈИ ОД 1804. ДО 1914. ГОДИНЕ.

Драган Новаковић

СА ТЕОЛОШКЕ
ТАЧКЕ ГЛЕДИШТА

Владан Перешић

НЕДОКУЧИВО
онтологијски увјод у философну религију

Семјон Франк

УНИВЕРЗИТЕТ И СРПСКА ТЕОЛОГИЈА
документи и извори из историје православног вјероисповјештва

Богољуб Шешковић

Александар Раковић

ХРИШЋАНСКА ОНТОЛОГИЈА ЛИЧНОСТИ
И ФЕНОМЕНОЛОГИЈА СУБЈЕКТИВНОСТИ

Радисав Маројевић

Знаковац и Левинас
у дијалогу

ПОРЕКЛО ТЕРМИНА
ФУЃИС, ОУСИЈА И УПОСТАСИЈ

и њени корени у античкој и средњовековној науци

Јелена Фемић-Касапис

СЛОБОДА И ОДГОВОРНОСТ:
У ПОТРАЗИ ЗА ХАРМОНИЈОМ

Патријарх московски и све Русије
Кирил

КРИТИКА ХЕРМЕНЕУТИКЕ
ФИЛОСОФИЈА ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ И РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Ханс Кремер

ИСЛАМОБАЛКАНИКА

Филип Шешковић • Ђорђе Тодоровић • Љубиша Јовановић
• Ђорђе Јовановић • Аксентије Радишић • Јован Глигорић
• Јован Јовановић • Јован Јовановић

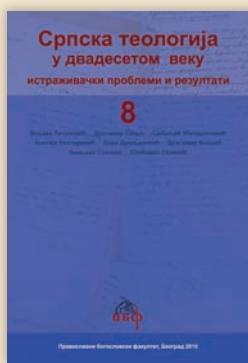

Институт за теолошка истраживања (ИТИ) Православног богословског факултета основан је октобра 2008. године као организациона јединица у саставу ове највише просветно-научне установе наше Цркве. О његовом доприносу српској теологији и другим друштвено-хуманистичким наукама довольно говори кратак приказ његових најзначајнијих достигнућа у протеклој години. Своју активност у 2010. години Институт је фокусирао на издавачку делатност и организацију научних скупова. ИТИ је објавио 28 издања у сопственој припреми и 9 у саиздаваштву са другим издавачким кућама. Међу издањима ИТИ у 2010. су 9 периодичних издања, 7 зборника радова и 21 монографска публикација (међу којима су 4 превода и 7 магистарских и докторских радова). 11 издања ИТИ се већ користе као уџбеници на одговарајућим предметима ПБФ. Библиографија српске шеолођије (БСТ) добила је још 2 свеске, покренут је часопис *Исламобалканника*, објављени су капитални преводи дела Герхарда Подскалског и монографија о настанку ПБФ поводом прославе 90 година деловања Факултета. Издања ИТИ су имала запажено представљање на Београдском сајму у октобру 2010. у оквиру штанда ПБФ. Књига Патријарха московског и све Русије Кирила *Слобода и одговорнос*, шtampana у репрезентативном тиражу од 5.000 примерака, имала је на Сајму запажену и веома посећену промоцију.

Од издања Института у 2010. години поменућемо:

ПРАВОСЛАВЉЕ

1. Богдан Лубардић, *Философија вере* Лава Шесшова
2. Богољуб Шијаковић, Александар Раковић, Универзитет и српска шеолођија: Историјски и бројсвешти концепсијски оснивања ПБФ у Београду
3. Библиографија српске теологије 2: *Манастирске и црквене библиотеке*
4. Библиографија српске теологије 3: *Дабробосански источник*
5. Владан Перешић, *Са шеолошке тачке гледишића*
6. Герхард Подскалски, *Теолођија и философија у Византији* (превод са немачког)
7. Герхард Подскалски, *Теолошка књижевност у Бугарској и Србији (865—1459)* (превод са немачког)
8. Драган Новаковић, *Државно законодавство о православној Цркви у Србији (1804—1914)*
9. еп. Максим Васиљевић, *Свештос*: божанска и људска
10. Ивана Кнежевић, *Теолошки дискурс енглеској и српској језику*
11. Илија Томић, *Јудејске верске заједнице у доба антраке*
12. *Исламобалканика*, св. 1
13. Јелена Фемић-Касапис, *Порекло фермина physis, ousia, hypostasis*
14. Мирољуб Поповић, *Српска краљица Јелена између римокатоличанства и православља*
15. Ненад Ристовић, *Хришћанство и анигличко наслеђе*
16. Никола Лудовикос, *Психоанализа и православна шеолођија* (превод са грчког)
17. Патријарх Кирил, *Слобода и одговорнос*
18. Предраг Драгутиновић, *Мисија и комуникација у раном хришћанству*

СВЕТ КЊИГЕ

оције шеолошке мисли

ХВАТИ ИНСТИТУТА ИСТРАЖИВАЊА

19. Предраг Драгутиновић, *Увод у Нови Завет*
20. Предраг Петровић, *Симбол и са-сење*
21. Радисав Маројевић, *Хришћанска он-шешоља личности*
22. Семјон Франк, *Недокучиво* (превод са руског)
23. Српска шеолођаја данас 2009 (зборник радова)
24. Српска шеолођаја у 20. веку, св. 5
25. Српска шеолођаја у 20. веку, св. 6
26. Српска шеолођаја у 20. веку, св. 7
27. Српска шеолођаја у 20. веку, св. 8
28. Филошес 10

Саиздаваштво:

29. Античка култура, европско и српско наслеђе (са Друштвом за античке студије Србије)
30. Патријарх Гаврило Дожић: *Живимо у свешињи и слободи* (са Светигором)
31. Древнохришћанско и свеђосавско наслеђе у Црној Гори (зборник радова, са Светигором)
32. о. Тихон Ракићевић, *Икона у лишур-ију* (са Ман. Студеница)
33. Драган Стојановић, *Енергија сакрал-ној у умейности* (са Службеним гла-сником)
34. Светозар Радојчић, *Сшаро српско сликарство* (са Академском књигом)
35. Милош Ћињански, *Ембахаде* (са Српском књижевном задругом)
36. Свеши Сава књижевник и књижевни јунак (са Еврођунитјем)
37. Ханс Кремер, *Криптика херменеути-ке* (са Академском књигом)

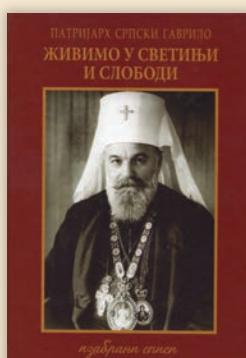
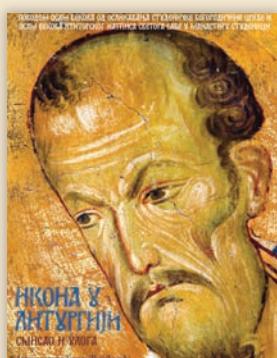
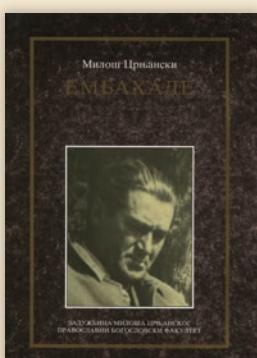
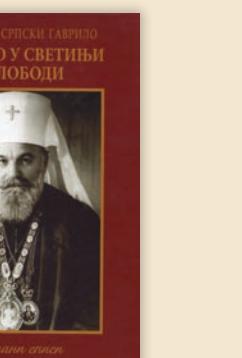
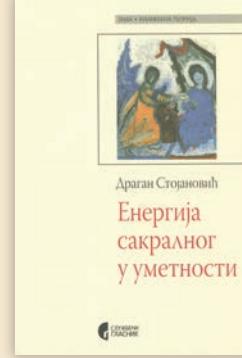
У издавачки рад ИТИ у 2010. треба рачунати и око 15 издања на којима је рађено током 2010. а која још нису објављена. Већи подухвати међу тим буду-

ћим издањима су *Јеврејско-српски библијски речник* проф. др Илије Томића, сабрана дела проф. др Драгана Милина, три свеске нове серије „Библиографија српске философије“, наставак серије „Библиографија српске теологије“ (у тренутку писања овог извештаја већ објављени) уџбеник *Руски језик у шеолођији* проф. др Ксеније Кончаревић.

ИТИ је током 2010. године организовао велики годишњи скуп „Српска теологија данас 2010: други научни симпозион“ (од 28. до 29. маја 2010). На њему је учествовало близу 100 учесника подељених у 13 студијских секција. Као суроганизатор ИТИ је учествовао у одржавању научног скупа „Античка култура: европско и српско наслеђе“ (са Друштвом за античке студије Србије), од 1. до 3. октобра 2010; први дан тог скупа је одржан је на ПБФ. Такође, ИТИ је активно учествовао и у припремама за прославу 90 година деловања Факултета, 15. децембра 2010.

На тај начин, Институт за теолошка истраживања са благословом декана Факултета Преосвећеног Епископа новосадског и бачког Г. др Иринеја Буловића и под управом проф. др Богољуба Шијаковића за веома кратко време прерастао је у респектабилну издавачку кућу и значајан центар промоције теолошке мисли. За ову, 2011. годину планови су још амбициознији (издавачки план обухвата преко 60 нових наслова). Пожелimo овој младој установи да још дуго обилан род доноси на добробит наше теологије и свеколике научне и културне мисли.

• Др Ксенија Кончаревић

ПРАВОСЛАВЉЕ

Великани филмске умешносћи Кшиштоф Кишловски

К. Кишловски, фотографија са изложбе посвећене овом режисеру одржане 2008. године у Израелу

К. Кишловски
на снимању филма
„Три боје – црвено“ (1994)

Кшиштоф Кишловски је започео своју каријеру снимањем кратких документарних, црно-белих филмова и већ тада је почeo да се обликује његов особен стил који ће моћи да се препозна и у каснијим остварењима. Жеља му је била да опише свет какав јесте, али кроз призму сопствених осећања. Документарни филм је волео због неизвесности развоја приче, а био је дубоко уверен да је живот много занимљивији од литературе. Када је почeo да снима игрane филмове, наставио је у истом правцу, користећи причу само као основу, као скелет, обликујући је у ходу. Сматрао је да телевизијска индустрија одбија да види сву сложеност овог света већ га радије лажно своди на црно и бело, добро и лоше...

Брзо се потврдио као одличан режисер телевизијском серијом под називом „Декалог“ (1988) заснованом на промишљању десет Божијих заповести, као и филмовима „Кратки филм о убијању“ и „Кратки филм о љубави“, насталих исте године. „Вероникин двоструки живот“ (1991) бави се људским осећањима, испитујући истовремено живот две жене, Полькиње и Францускиње, које су једна другој двојнице и које осећају чудновату повезаност. Његов последњи пројекат била је трилогија „Три боје: Плаво (1993), Црвено (1994) и Бело (1994)“. Засноване на бојама француске револуције и слогану слобода, братство, једнакост, сваки од филмова се бави једном од тих тема. „Плаво“ испитује слободу, описујући живот жене која мора да се сучочи са погибијом своје породице у са-

браћајној несрећи; „Бело“ посматра борбу за једнакост у браку уз елементе црног хумора; „Црвено“ је посвећено братству уз причу о љубави младе манекенке и старијег человека.

Филмови Кшиштофа Кишловског су филозофска путовања кроз пределе духовних и етичких преиспитивања последица људских одлука и деловања. И

десет Божијих заповести и три идеала (братство, једнакост, слобода) „Три боје“ за њега представљају суштину живота и он жели да испита како човек у свом животу остварује те идеале, шта му они значе у данашње време, да ли су у супротности са људском природом и да ли их људи заиста желе.

Себе није сматрао уметником, већ занатлијом јер је веровао да прави уметници не траже, већ налазе одговоре. Познавање камере, снимања, монтаже су, по њему, само вештине, а истинско знање јесте знати како живети и зашто живети. Говорио је да у својим филмовима жели да превазиђе реално и конкретно да би досегао оно иза, човекову душу или, можда, истину коју не успева да нађе.

Говорио је: „Ако постоји Бог који је створио нас и овај свет, мислим да му често бежимо из руке. Када баците поглед на историју света, нашу историју, може се лако видети како му често испадамо из руке“. Кишловски је трагао за Богом, али га је тражио у људима, покушавајући да сквати и разуме њихове поступке у контексту

одговарајућег времена и њихових личних живота. Постављао је етичка питања, не рушећи старе идеале и путоказе већ их постављајући на нов начин у овом нашем времену пуном немира и смутњи.

Умро је у Варшави 1996. не успевши да оствари најављену трилогију засновану на темама Раја, Пакла и Чистилишта.

• Ирина Радосављевић

„Ја нисам неко ко зна, ја само трагам...“

одговарајућег времена и њихових личних живота. Постављао је етичка питања, не рушећи старе идеале и путоказе већ их постављајући на нов начин у овом нашем времену пуном немира и смутњи.

Умро је у Варшави 1996. не успевши да оствари најављену трилогију засновану на темама Раја, Пакла и Чистилишта.

• Ирина Радосављевић

ВЕСТИ ИЗ ПРОШЛОСТИ

Православље – верске новине Архијериског београдско-карловачке, Јодина I, број 3, Београд, 15. мај 1967. јодине

Мироварење

Његова Светост Патријарх Г. Герман други пут обавио мироварење

Страсна седмица освећивана је у српском народу од старина нарочитом побожношћу. Наш благочастији народ проводи ову седмицу светих страсти у строгом посту, молитви и учествовањем у светим богослужењима која нас просто воде стопама Господа који добровољно прима страдања за нас. Тиме постаемо учесници крсног пута нашег Спаситеља. Побожни верници нашег лепог Београда имали су ове године прилику да молитвено учествују у једном богослужбеном чину који се у Православној цркви врши по потреби на Велики четвртак. Тога дана је Српски Патријарх осветио мир, припремљено прва три дана страсне седмице у Патријаршијској капели, за потребе целе Српске Православне цркве. Из Патријаршије ће св. Миро бити разаслано свим нашим епископима који ће их, опет, разделити својим свештеницима ради вршења св. Тајне миропомазања над новокрштеном децом. Да видимо шта је св. Миро, од каквих материја је начињено, како се припрема и када се све употребљава?

Свето миро је употребљавала и Црква у Старом завету. Господ наређује св. Пророку свом Мојсеју да припреми св. миро и каже: „Узми мириса најбољих: смирне најчиостије пет стотина сикала и цимета мирисавога пола толико, двеста педесет, и ићирота такође двеста педесет. И касијепет стотина мјером светом, и уља маслинова један ин. И од тога начини уље за свето помазање, уље најбоље вјештином апотекарском; то да буде уље светога помазања.“ (П. Мојсијева 30, 23 – 25). Мало даље Господ наређује Мојсеју које мирисе још да употреби и каже: „Узми мириса стакте, ониха и халвана мирисавога, и тамјана чистога, колико једнога толико другога.“ Светим миром су се помазивали у Старозаветној цркви шатор од састанка, ковчег од сведочанства,

олтар и његови делови и Арон са синонимом својим приликом посвећења за свештенике. Слично миру су вероватно употребљавали и свети апостоли. Број ствари потребних за кување св. Мира је 31. То су: чисто маслиново уље, бело вино, чиста изворска вода, разне миришљаве смоле (бели тамјан, измирна

во, тако и ово св. миро после епиклезе (тј. после призывања Св. Духа) није више једноставно или као што би се могло рећи обично, но је благодат Христова и даје присуством божанства Христова Св. Духа.“

Кување св. мира је почело на Велики понедељак изјутра после пређеосвећене литургије (литургија се служила сваки дан у Патријаршијској капели за време мироварења). Још пре Цветне недеље у Ђаконику Патријаршијске капеле постављена су два казана за кување св. мира. Ту се налазио сто на коме је постављено св. јеванђеље, часни крст, суд са водом, воштана свећа и потребне богослужбене књиге. После завршене св. литургије Његова Светост Патријарх српски Господин Герман обучен у свечано одјејаније са свештениством и Ђаконима прешао је из Капеле у Ђаконику и ту извршио мало вodoосвећење, на коме су се певали и тропари о силаску Св. Духа и о смрти пресвете Богородице. Затим је Његова Светост покропио освећеном водом велики и мали казан, смоле потопљене у зејтин, сав зејтин и вино. Потшто је у сваки казан ставио мало освећене воде, ставио је у сваки казан једну количину вина и зејтина и потом великом свећом запалио ватру под оба казана. Тиме је, с Божијом помоћу, почело варење св. мира око 9 часова изјутра.

За све време кувања св. мира читало се јеванђеље. Ред читања почињао је сваки дан Његова Светост Патријарх а настављали су Преосвећени Епископ Сава и одређени свештеници. За то време су чланови комисије за мироварење, обучени у специјалне беле кеџеле, мешали зејтин у великим и смоле у малом казану. Смолести сајфом српским Господом је једна улога учесника.

С. В.

Православље бр. 3, срп. 6-7.

The image shows the front page of the newspaper 'Православље' (Orthodoxy) from May 15, 1967. The title 'Православље' is at the top in large letters, with 'ВЕРСКЕ НОВИНЕ' below it. Below that is the subtitle 'АРХИЈЕПИКОПИЈЕ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКЕ'. The main article is titled 'САЗИВ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ САБОРА' (Assembly of the Holy Archdiocesan Council) and discusses the preparation of Holy Oil. It includes several columns of text and a small portrait of Patriarch German.

и др.), цвеће, траве и корења (босиљак, цвет од ружа итд) и мириси (разни балзами, уља: ружино, кедрово, циметово, рузмариново, лавандулово и др.). Од давнина св. Миро је освећивано нарочитим чином и то од стране епископа. О томе нам говоре многи св. Оци. О св. миру ванредно лепо говори св. Кирило Јерусалимски, који је новоизршенима овако објаснио светињу мира: „Не треба да сматраш оно уље као обично миро; јер као што хлеб евхаристије после призывања Св. Духа није више обичан хлеб но тело Христо-

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Јапан

Страшне непогоде погодиле Јапан

У снажном земљотресу праћеним цунамијем високим 10 метара, који је 11. марта погодио североисточну обалу Јапана, страдало је и нестало више од 28.000 људи.

Срушене су многе цркве у префектури Мијаги, која је највише и настрадала под налетом великог таласа.

Свештеник Римокатоличке Цркве, отац Лакапел Андре, стар 76 година, пострадао је у граду Сендаи, када је отишао да обиђе цркву Шиогама којом је управљао.

Оштећене су и англиканска катедрала у Сендају, цркве протестантских заједница у Камашију и у граду Мијако, манастир римокатоличке дијецезе у граду Мито, неколико цркава јапанске баптистичке уније као и многе протестантске цркве у префектури Ибараки.

Што се тиче православних цркава, оштећене су Црква Св. Јована Богослова (парохија Ишиномаки), Црква Св. Јована Апостола (парохија Канари), Параклис Преображења Господњег (парохија Санума), Капела Преображења Господњег (парохија Ткашимизу) и Параклис Благовести у Јамади. Страдали су и нестали парохијани у парохији Вакуја, у парохијама Сакара, Јамада и Ишиномаки. Саборна Црква у Токију је претрпела мања оштећења. Многи парохијани из ових области су били принуђени да напусте своје домове и сада се налазе у привременим склоништима.

Његова Светост Патријарх Васељенски Г. Г. Вартоломеј је позвао на молитву и на подршку јапанском народу угроженом природним катастрофама и нукларним претњама, заложивши се за преиспитива-

ње употребе нуклеарне енергије, апелујући на савест оних који су власни да доносе одлуке о нуклераној политици. На молитвену и материјалну подршку Јапанцима позвао је и папа Бенедикт XVI, а исто су учениле и бројне друге хришћанске вође.

● <http://www.orthodox-jp.com>

Православна црква у Јамади је и после цунамија

Рушевине и уништење у Јапану

Њујорк

УН усвојиле резолуцију о религијској нетolerанцији

Одбор за људска права при Уједињеним Нацијама усвојио је Резолуцију о религијској нетolerанцији, позивајући своје чланице да прихвате мере донете овом Резолуцијом како би се заштитила места на којима се врше богослужења као и други верски објекти. Такође се захтева ојачавање међународних напора приликом дијалога за промовисање културе толеранције и мира на свим нивоима, на основу поштовања људских права и различитости вере.

Шпанија

Протест против абортуса

У централном Мадриду је 27. марта одржан велики протест против абортуса, у којем је учествовало између 130.000 и 160.000 људи. Под слоганом „Рецимо да животу“, протестанти су се заложили за укидање свих закона који допуштају абортус, као и за укидање свих прописа који омогућавају еутанизму и манипулацију људским ембрионима. Протест је одржан поводом међународног Дана живота.

Недавно је у Шпанији на снагу ступио нови закон којим се дозвољава абортус до 14. недеље трудноће, као и абортус до 22. недеље трудноће у случају силовања, аномалности плода или када је мајично физичко или психичко стање угружене. Даље, нема временског ограничења за абортус у случајевима када фетус пати од озбиљне или неизлечиве болести.

Истога дана су одржани протести против абортуса и у још 80 градова Шпаније, као и у неким деловима Европе и Латинске Америке. Иначе, Шпанија је земља у којој се преко 90% становници изјашњавају као римокатолици.

● <http://www.christianpost.com>

Загреб

Подршка оптуженој верочитељици

Верочитељица Јелена Мудровчић је оптужена да је 2009. године, на часу веронаке, изјавила да је хомосексуалност болест. Једна ученица је то пренела својој мајци, која је назвала организацију „Контра“ након чега је покренута тужба на основу Закона о сузбијању дискриминације. Верочитељица се брани да тако нешто није изјавила и да се држала плана и програма.

Римокатоличке организације су позвале вернике на мирни протест под слоганом „Стоп кршћанофобији“, наводећи да је организација „Контра“, иако нема велике правне основе да добије парницу, поднела тужбу како би се промовисала у јавности и како би ширила нетрпељивост према Римокатоличкој Цркви и њеном моралном учењу.

Украјина

Изабран примас Украјинске Гркокатоличке Цркве

Папа Бенедикт XVI је за надбискупу Кијева и примаса Украјинске Гркокатоличке Цркве поставио Свјатослава Шевчука, којег је за ту службу одabrao Синод бискупа одржан у Лавову.

Он је рођен у близини Лавова 1970. године. Богословију је уписао 1983. године, а за свештеника је рукоположен 1994. године. Докторирао је на етици на Универзитету св. Томе Аквинског.

Надбискуп Шевчук је био најмлађи бискуп члан Синода и спада међу најмлађе бискупе Римокатоличке Цркве.

Он ће бити пастир цркве која обухвата пет милиона верника, највеће источне цркве која је у заједници са Римом.

● <http://www.zenit.org>

У Белој кући

Прослава грчког Дана независности

Председник Сједињених Држава Барак Обама је примио Његово Високо-преосвещенство Архиепископа америчког Димитрија и честитао је грчко-америчкој заједници на 190. годишњици грчког Дана независности у источној соби Беле куће. Ово је била 25. прослава овакве врсте која је одржана у Белој кући и на којој је домаћин амерички председник.

Овом догађају су присуствовали и високи званичници грчке владе, амерички посланици, истакнути америчанци грчког порекла, амбасадори Грчке и Кипра у Вашингтону и многи други званичници.

● <http://www.goarch.org>

Лондон

Пronађено шест украдених икона

У уметничкој галерији у близини грчке амбасаде у Лондону пронађено је шест украдених икона, насликаних пре око 200 година. Иконе су урађене у византијском стилу и красиле су православне манастире и цркве у северној Грчкој.

„Имамо поуздане доказе о њиховом постојању и подразумева се да их жели-

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

мо назад", изјавио је шеф полиције Димос Курсилос и додао: „Свих шест икона су украдене у последњих десет година".

Украдене иконе су откривене након телефонског позива када је једна жена препознала икону Богородице у галерији Темпл у западном Лондону. Даља истраживања су показала да се заиста ради о шест украдених икона, које су у галерији продаване по цени од 5000 фунти по комаду.

Ричард Темпл, власник галерије и један од најпознатијих лондонских трговаца иконама, изјавио је да када их је купио није имао разлога да посумња да су украдене.

Након што је доказано да се ради о аутентичним иконама, он се одрекао права на иконе и оне се тренутно налазе у рукама Скотланд Јарда.

• <http://www.guardian.co.uk>

Африка

Основан први православни манастир у Уганди

Патријарх Александрије и читаве Африке, Његова Светост Теодор II је у Недељу Православља, након Литургије, у пратњи Митрополита Кампалског Јоне, клира, египатског амбасадора и бројних верника отишао до парохије Св. Антонија Великог и основао први православни манастир у Африци, посвећен Св. Марији Египћанки.

Сестринство, које ће благодаћу Божијом након завршетка манастира насељити манастир, састоји се од три монахиње које су ту староседеоци а то су: Марија, Таборија и Теосемни. Оне су две године живеле у једном манастиру на Криту, где су училе грчки језик, појање и ручни рад. Архиепископ је на темељима монашког конака говорио о

значају монаштва у Православној Цркви и изразио је наду и радост због оснивања монашког сестринства у Африци.

•

<http://www.pravoslavie.ru>

Мађарска

Православној Цркви исти статус као и Римокатоличкој

У разговору са Архиепископом Јеронимом, пројеверархом Грчке Православне Цркве, заменик мађарског премијера задужен за образовање и веру, Золт Семјен, саопштио је да Мађарска намештава да Православној Цркви додели исти статус који у Мађарској имају Римокатоличка и Реформаторска цркве. Он је истакао да „последња уставна ревизија у Мађарској снажно наглашава хришћански карактер земље“.

Кијев

Форум за међуверски дијалог

У Кијеву је недавно покренут нови форум за међуверски дијалог, којим се најављује годишњи међународни Међуконфесионални форум. Овај форум је настало након дводневног засеља за „светске религије и цивилно друштво уједињене против мржње и екстремизма“ на којем се састало више од 300 верских и грађанских вођа.

Овај догађај који је организовао Олександар Фелдман, члан украјинског парламента, део је напора његовог Института за људска права и спречавања екстремизма и ксенофобије. Фелдман је нагласио да процес образовања треба да почне од деце која, за разлику од својих родитеља, још увек имају отворен ум. „Образовање је кључ за стварање толеранције“, рекао је он и додао: „Данашњу децу је потребно упутити у верску толеранцију. Ако почнемо док су млади, имамо наду у будућност“.

Он је навео и пример близгог истока и Северне Африке као доказ да је потребно да се окуне верске вође свих вероисповести и да се заједно суоче са мржњом и нетолеранцијом.

• <http://www.jpost.com>

Ватикан

Сусрет папе и бискупа Сиро-маланкарске католичке Цркве

Приликом сусрета са бископима Сиро-маланкарске католичке Цркве, папа Бенедикт XVI је изразио своје поштовање према „легитимној разлиčitosti“ ове Цркве по питању обреда и предања.

„Апостолско предање које ви чувате уживија своју духовну пуноту када је у јединству са васељенском Црквом“, рекао је папа обраћајући се бискупима, додајући: „Као и ваши преци, и ви сте позвани, у једном дому Божијем, да наставите да држите веру која вам је једном предана“.

У складу са декретом Другог Ватиканског концила о источним католичким црквама, којим се позивају источне католичке цркве да не „латинизују“ своје богослужење и своја предања, папа је изјавио да „Римокатоличка Црква жели да предања сваке појединачне Цркве или сваког појединачног обреда остану читава и потпуна“.

Сиро-маланкарска Црква датира још од времена апостола Томе; Црква древне вере и обичаја је вековима била изолована и одвојена од других хришћанских цркава. Са мисионарима из Рима је неколико векова била у спору због обичаја и латинског обреда које су покушали да наметну староседелачким клирицима и верницима. У заједницу са Светом Столицом ступила је 1930. године и број верника је доста порастао. У почетку их је било само четворица, били су предвођени маланкарским бискупом Мар Иваниосом, док их данас има преко 500.000.

Многи индијски хришћани западног сиријског предања су остали ван заједнице са Римом, као чланови Сиријске Древноправославне Цркве.

Индија је такође и дом Сиро-маланкарске католичке Цркве, веће групе источних католика чије се предање разликује од предања Сиро-маланкарске Цркве. Корени оба ова предања су у древној Цркви Антиохије, у данашњој Турској.

Страсбур

Распећа се могу излагати по школама у ЕУ

Пре неколико година је пред Суд за људска права Европске Уније изнет случај у којем се једна мајка финског порекла жалила, у име своје деце, против јавног излагања Христовог распећа у италијанским школама. Италијанска влада је у то време тврдила да је распеће „национални симбол културе, историје, идентитета, толеранције и секуларизма“. У новембру 2009. године, Суд је одлучио да присуство религиозних симбола нарушава право деце на световно образовање и њихову „слободу мисли, свести и вероисповести“.

Недавно је, међутим, ова одлука преиначена, и донешена је коначна пресуда: Суд ЕУ је одлучио да „иако је распеће Христово пре свега верски симбол, пред судом нема доказа да би приказивање таквог симбола на зидовима учионица могло да има утицај на децу“.

У складу са извештајем, ова одлука важи за свих 47 држава које су чланице Савета Европе.

Маријана Пејшровић

Београд

У Богословији Светог Саве

У суботу, 12. марта, Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије служио је Свету Архијерејску Литургију у Богословији Светог Саве у Београду.

Заједно са богословима, које је предводио мајстор Милан Милијановић, певао је и хор Српске академије наука и уметности на челу са академиком др Димитријем Стефановићем.

Његовом Преосвештенству саслуживали су протојереј-ставрофор др Драган Протић, ректор Богословије Светог Саве, протођакон др Станимир Спасовић, протођакон Милан Ковачевић, протођакон Владислав Голић и ђакон Верољуб Сандо. Атмосфера је била торжествена. Од прелепог појања одјекивало је здање Александра Дерока.

Ученицима и професорима обратио се Његово Преосвештенство Г. Атанасије Ракита, викарни Епископ Патријарха српског Иринеја. Он је још на Покладној вечери означио смисао поста, али је овом приликом истакао да људско биће није савршено, него да је слабо, будући да је дестабилизовано грехом и да управо у Светој тајни евхаристије која је централна тајна Цркве Христове постајемо тело Христово, те тиме и превазилазимо нашу слабост и постајемо свети са Јединим светим.

Његово Преосвештенство је такође нагласио да се радује када долази у Богословију Светог Саве јер је она њему посебно драга. Радује се њеном јубилеју. Епископ је подсетио да Београд и цела Србија овој школи, која је старија од било које гимназије, дuguју духовност и просвећеност. Нагласио је да се у овој кући, са пријатељима, осећа као у свом дому.

Горан Раденковић

Дани Матице српске у Београду

Сећање на часнике и добровроре

Од 15. фебруара до 15. марта у Галерији Српске академије наука и уметности у Београду одвијала се изузетно значајна културна манифестација – „Дани Матице српске у Београду“. Овом манифестацијом обележен је значајни јубилеј – 185 година од оснивања Матице, једне од најзначајнијих и најдуговечнијих српских националних институција.

Овогодишњи јубилеј је, између остalog, у знаку подсећања на људе, часнике и добровроре који су основали Матицу српску и који су омогућавали и усмешавали њен рад. Међу њима на првом месту су Јован Хаџић, Сава Текелија, Теодор Павловић и Епископ будимски Платон Атанацковић. Они су ударили темеље на којима Матица и данас почива. Њихови, стопама кренули су и други народи, оснивајући своје националне институције.

Саопштење за јавност Митрополије црногорско-приморске

Након непромиšљеног и нетачног исказа протосинђела Никодима (Богослављевића) у емисији Радија Светигора „Питајте свештеника“ о националном изјашњавању народа у Црној Гори на предстојећем попису становништва, Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије га је разријешио дужности настојатеља Манастира Дајбабе.

Православна црква свуда у свијету, па и у Црној Гори, осим на Љубави Божијој почива и на слободи која из те Љубави произиђе и коју је Бог дао сваком човјеку, да би по њој ходио кроз свој земни живот, на путу ка вјечном спасењу. Ту слободу свако појединачно користи по својој савјести. Бог никога не присиљава ни на што, чак ни на добродјелање, а тако, по природи ствари, ни Црква. Митрополија црногорско-приморска више пута је до сада позивала народ у Црној Гори да се изјасни по својој савјести, без страха, не подијежући притисцима који ових дана избијају на видјело. Управо то, и само то, је званични став Православне Цркве у Црној Гори. Да попис становништва, који је у демократским земљама статистички чин, овде није исполитизован, овај став не би требало ни износити.

Појединачи, па и клирици Цркве, могу и јавно, да изнесу свој лични став о сваком животном питању, по слободи од Бога им датој, али ако он нарушава живот Цркве, дужни су да поднесу одговарајуће посљедице и призвани су на покажање.

Као и непромиšљени чин протосинђела Никодима, тако нас је растворила и злурадост са којом је он у дијелу црногорске јавности дочекан.

• Извор: Митрополија црногорско-приморска

Одмах по оснивању ове институције покренут је Летопис Матице српске, најстарија публикација те врсте на свету која и данас излази. У Матици је почела издавачка делатност српскога народа. Матица има другу по значају Националну библиотеку са више од три и по милиона књига и галерију са делима од непроцењиве вредности. Данас у оквиру Матице српске делује седам одељења, у којима око две хиљаде сарадника ради на 38 пројекта, а ова институција издаје 11 часописа. Сарађује са око 320 сличних институција у педесетак држава света.

Посебно треба истаћи лексикографска издања Матице Српске као што су: „Лексикон писаца Југославије“, „Српски биографски речник“, едиција „Библиографије“, а Матица је и главни носилац посла израде „Српске енциклопедије“ чији се први том недавно појавио из штампе. Поред тога ова установа премила је једнотомни „Речник српског језика“ и нови „Правопис српског језика“, а припрема се и вишетомни „Речник стандардног српског језика“.

У Галерији САНУ, поводом јубилеја, месец дана је трајала изложба „Портрети часника и доброврора Матице српске“ где су били изложени портрети људи који су осмишљавали и усмеравали рад Матице српске и који су оставили трага не само у Матици српској него у укупној српској духовности, књижевности, уметности, науци о језику. Ликови великих задужбинара: Саве Текелије и Марије Трандафил, затим портрети таквих личности као што су: Јован Хаџић, Павле Трифунац, Стеван Браночевић, Антоније Хаџић, Младен Лесковац, Живан Милисавац, Лукијан Мушићки, Јаков Игњатовић, Лаза Костић,

Новак Радонић, Михаило Пупин, Аница Савић Ребац... Ти портрети су и својеврсна уметничка дела која су стварали најбољи српски сликари од почетка осамнаестог века, као што су: Стефан Тенецки, Јаков Орфелин, Аксентије Мародић, Новак Радонић, Урош Предић, Миленко Шербан, Петар Добривојић, Петар Омчикус, Владимира Богдановић. Изложбу је припремила Тијана Палковљевић, управница Галерије Матице Српске.

У Галерији САНУ, током трајања изложбе, је представљана целокупна активност Матице српске; академик Чедомир Попов, проф. др Душан Николић и проф. др Душан Ђуровић говорили су о прошlostи, садашњости и будућности ове институције. У Галерији је представљен Летопис Матице српске, затим Научно одељење Матице Српске, правописна и филолошка издања, лексикографска издања... рукописно одељење, Библиотека и Галерија Матице Српске. Последња манифестација било је представљање Издавачког центра ове институције.

Јово Бајић

Сарајево

Отворена изложба иконописачке школе Саборног храма

Благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита дабробосанског Господина Николаја и у организацији Саборног храма Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву 17. марта, у Источном Сарајеву је отворена изложба радова иконописачке школе Саборне цркве у Сарајеву под називом

„Човекољубље“ – носилац пројекта помоћи неизлечивим болесницима

Неколико десетина медицинских и социјалних радника, представника локалних самоуправа, организација грађанских друштава, свештеника, правника и волонтера из Србије, окупило се 19. марта у хотелу „Зира“ у Београду, на конференцији под називом „Људска права терминално оболелих особа“. Овај скуп је организовало „Човекољубље“, Добротворни фонд Српске Православне Цркве у сарадњи са Каритасом Србије и Црне Горе. Подршку овом скупу дала је Делегација Европске уније у Републици Србији кроз програм – Европски инструмент за демократију и људска права.

Последњих година „Човекољубље“ је своју активност усмерило према терминално оболелим особама или, народски речено, људима који болују од неизлечивих болести и који се лече палијативно, лековима који им само умањују патње. Како људска права терминално оболелих особа у Србији тек треба да се уреде, на конференцији је речено да је циљ целог пројекта – омогућавање оболелима да што достојанственије дочекају своју кончину на овом свету. Помоћ се пружа и њиховим породицама да што лакше поднесу тај терет.

Као основу за правно, организационо и хумано решавање овог питања представљени су предлози и основе за приступ новом начину рада са овом врстом болесника. Ове документе припремио је тим кога сачињавају:protoјереј-ставрофор проф. др Владимира Вукашиновића, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, велечасни Владислав Варга, директор Каритаса Србије и Црне Горе, проф. др Ђорђе Јевтовић, Начелник центра за ХИВ/Сиду Института за инфективне и тропске болести Клиничког Центра Србије, проф. др Виолета Беширевић, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, др Марија Тасић, Градски завод за геронтологију, Београд и Драгана Радовановић, начелник Одељења за међународну сарадњу, европске интеграције и пројекте, Министарства рада и социјалне политике.

Ј. Бајић

„Да се не заборави“, у знак сjeћања на трагичне мартовске догађаје на Космету 2004. године када је почињен стражаш погром над Србима и њиховом културом, наслијеђем и православном баштином.

Изложбу, чине копије фресака у вјештачком малтеру из цркве које чине комплекс Пећке патријаршије.

Старјешина Саборног храма у Сарајеву Борислав Ливопољац рекао је да ова друга изложба за редом, коју организује иконописачка школа, симболично подсећа свијет да српски народ и Српска Православна Црква имају богато културно-историјско наслијеђе које је 17. марта 2004. године уништавано од агресорске рuke.

„Свете иконе су као отворена књига из које се уче сви, а посебно неуки. Икона се разликује од свих других слика и по томе што она није само објекат посматрања. Она није само слика коју гледамо, већ и слика која гледа нас. Гледајући икону постајемо свјесни присуства личности која је приказана на икони – истакао је отац Борислав.

Он је поручио да, гледајући иконе, обновимо љубав једни према другима, љубав према сваком људском бићу да би онда из те љубави наше и тог нашег

повратка Богу обновили икону у себи по којој смо створени.

Отац Борислав посебну захвалност исказао је Министарству цивилних послова БиХ које је помогло отварање иконописачке школе Саборне цркве у Сарајеву, и које, за сада једино, помаже њен рад.

Ова изложба паралелно је одржана са изложбама у храму Светог Саве на Врачару, Студентском дому у Нишу и другим мјестима.

• Инфо - служба Мишрополије дабробосанске

Ванкувер

Слава часописа Гласник

У петак, 18. марта 2011. г. у Српској Православној Цркви Светога Саве у Ванкуверу прослављена је слава црквеног часописа Гласник - Свети Владика Николај Жички и Орхијдски. Тог дана обележена је и 65. годишњица престављања Светог Николаја у царство небеско. Уз присуство верног и благочестивог српског народа, главни и одговорни уредник Гласника, господин протојереј-ставрофор Мирослав Дејанов, је одслужио акатист Светом Николају. Након освећења славског колача и колјива уследила је Светониколајевска

академија. У име редакције Гласника присутне је поздравила дугогодишња рецензенткиња Гласника Љиљана Тольевић, која је укратко споменула историјат црквеног Гласника и изнела кратки сије стваралаштва Светог Николаја. У сваком броју Гласника непрестано се објављују одломци Светог Николаја. Захвалност припада многима за издавање Гласника, пре свега председнику црквеношколске општине господину Дејану Варажићу, затим сталним сарадницима дизајнеру Жельку Дувњаку и техничком уреднику Алену Пуачи, као и учитељицама Светосавске школе које помажу у лекторисању.

Православна група Свети Владика Николај, која негује црквене песме и припрема програме за духовне академије припремила је и за ову славу песме из духовног ђердана Светог Владике и отпевала је у дечанској напеву песме: Царица Тишине, Манасија и Последња порука Светог Владике Николаја. На академији су прочитане и одабране рецитације из Пролога Светог Николаја, О покајању, Ко је неверан у малом, Божији смо гости, Ангели и О Христовим пословима. Рецитатори Иван Шурјановић, Јелена Денин Ђурђевић, Славиша Живадиновић, Соња Шурјановић и Нада Штрбац су узвишење и надахнуто читали.

• Гласник, Парохијске весељи, Вакршићи број, 2011

У Никишићу

Председник Тадић посетио седиште Епархије будимљанско-никшићке

Током свог боравка у Црној Гори, Председник Републике Србије г. Борис Тадић посетио је 16. марта 2011. године, седиште Епархије будимљанско-никшићке у Никишићу.

Председника Тадића, у чијој пратњи су били г. Млађан Ђорђевић и г. Јован Ратковић – савјетници Председника Србије; г. Зоран Лутовац, амбасадор Србије у Црној Гори, дочекао је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије са свештенством пожелевши му срдчану добродошлицу:

„Господине Председниче Србије, дошли сте у историјско епископско седиште старог Оногашта и цијеле источне Херцеговине у којем је столовао Свети Василије Острошки. Он је био духовни пастир и Ваших предака, а сада је молитвеник за све нас, јер нас својим светим молитвама и небеским заступништвом заступа пред престолом Цара небеског“, казао је Преосвештиени Владика.

Он је оцјенио драгоценјим настојање председника Бориса Тадића да се унаприједе односи између Србије и Црне Горе, што према ријечима Епископа Јоаникија подразумијева правду за Србе, заштиту српског језика и српског културног наслеђа у Црној Гори.

• Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У Срему
Сабрање у Адашевцима

20. марта 2011. г. друге недеље Часног поста, на Светој Архијерејској Литургији Његово Преосвештенство Господин Василије Епископ сремски уз саслужење подручног свештенства Епархије сремске, освештао је рестаурирани и обновљени иконостас цркве Преноса моштију Св. Николе, који је оскрнављен у Другом светском рату, новосаграђену канцеларију Црквене општине и салу у Адашевцима. Овом приликом рукоположен је у чин превзимајућег ђакон Дејан Цветиновић из Вишњићева. У својој беседи на Светој Архијерејској Литургији Владика Василије поучавао је окупљених многобројни народ о врлинском животу хришћана као и о важности поста и евхаристијског живота свих верних. Овом приликом додељене су и архијерејске Грамате г. Душану Јеремићу и г. Боривоју Ратковићу Ђалићу из Адашевца за несебичну помоћ и љубав према Мајци Цркви.

• Џарах адашевачки јереј Милан Прашић

САНУ

Участ Михајла Пупина

У Галерији науке и технике Српске академије наука и уметности током месец дана, од 14. априла до 14. маја одржава се манифестација *Михајло Пупин - Touching the hot spots of life*, која ће се реализовати се кроз популаризацију науке и културе, конкурсне, изложбе, сценске играчке, спортска дешавања, занимљиве концерте, хуманитарне акције, публикације, грађанске иницијативе. Удружење грађана Quality Concept, организатор манифестације, окупило је многе институције, као и талентоване појединаче, научнике, уметнике, професоре, посебно младе људе, како би се одала почаст вредностима Пупиновог племенитног живота и дао допринос стварању напреднијег, иновативнијег, хуманијег друштва. Кроз мноштво активности, подухват испуњава један од важних циљева – оживљава посебном снагом Београд и Србију на мапи најдрагоценјих научних, културних и демократских вредности Европе и света. Духом, ово је подухват високе националне вредности, јер шири слику племените и напредне Србије. Велике је животне вредности јер подстиче и инспираше.

Сви програми су бесплатни и отворени за јавност.

• Ташњана Рајић, Односи с јавношћу
• www.mihajlopupin.rs

Епархија западноамеричка

Ново издање
Sebastian press - a

Прва књига Епископа др Максима (Васиљевића), Историја, Истина, Свет-

Косово и Метохија – 1912-2010.

У свечаној сали Народне скупштине Републике Србије одржана је промоција књиге Косово и Метохија 1912-2010. – хронологија. Овај научни подухват дело је истраживачког тима Института за савремену историју у Београду. Само дело представља значајан допринос познавању историје јужне српске покрајине и свих политичких и друштвених процеса који су изградили данашњи косовско-метохијски проблем. Без вредносних судова, који нагињу овој или оној позицији, дело приказује догађаје у тачно одређеном хронолошком распону, њихове одјеке у веку који је иза нас и у првој деценији века у коме живимо. Промотори су сагласни у томе да је Косово и Метохија незацељена, отворена рана српског народа и проблем српске државе.

На представљању књиге говорили су председница Народне Скупштине Републике Србије Славица Ђукић-Дејановић, председник Комисије Владе Републике Србије за нестале лица Вељко Одаловић, затим др Момчило Павловић, директор Института за савремену историју и главни редактор књиге, а у име научног тима који је припремио текст говорио је мр Миомир Гаталовић. У промоцији је, такође, сажет и језгровит говор имао проф. др Предраг Ј. Марковић. Публика позvana на ову прву промоцију била је састављена од дела посланика Републике Србије, а поред политичке елите могли су се видети и бројни културни радници и личности из јавног живота. Књигу су издали Институт за савремену историју из Београда и Центар за истраживање и публиковање из Новог Сада, а ускоро ће се појавити у књижарама широм Србије и биће доступна читаоцима Библиотеке Српске Патријаршије.

Радован Пилићовић

ост објављена је у издању епархијске издавачке куће Sebastian press. Отац Џон Брек је књигу описао као „изузетно важну збирку студија“ која доприноси и богословљу бића и савременим богословским питањима!

Христо Јанарас описује Епископа Максима као „богослова који просијава“, а отац Џон Макгакин описује рад Епископа Максима као „дубоко библијски и светоотачки, академски и богат духовношћу.“

Прву половину књиге чине радови који говоре о богословском погледу на онтологију и епистемологију, подсећајући нас све на тајну Свете Тројице и Оваплоћења, што је неопходно да бисмо поново промислили сва философска учења. Ово поглавље садржи студије о Светости као другости, о Истини и о Историји, а такође и о биохемији слободе. Други део књиге садржи студије о богословским питањима која су постављена пред савремене богослове, уз студије о православној и римокатоличкој еклесијологији, литургици и богословљу икона.

• Извор: www.westsrbadio.org

Министар Јеремић на Витон колеџу
Косово: Борба за
идентитет и помирење

Извод из говора г. Вука Јеремића, министра спољних послова Републике Србије у Центру за економију, државну и јавну политику Денис Хастерт на Витон колеџу:

Даме и господо,

Изузетна ми је част да будем гост Хастерт центра, који је добио име по републиканцу са најдужим стажем на

месту председника у историји Представничког дома САД.

Нарочито бих желео да захвалим председнику Рајкену и професору Нортону на позиву да вам се обратим на Витон-колеџу, најпрестижнијој академској институцији евангеличког хришћанства.

Дозволите ми да почнем читањем Псалма 74: „Подигни стопе своје на старе развалине: све је разрушио непријатељ у светињи. Ричу непријатељи Твоји на месту сабора Твојих, своје обичаје постављају место наших обичаја.

Видиш, они су као онај ко подиже секиру, на сплетене гране у дрвета. Све у њему што је резано разбише, секира-ма и брадвама. Огњем сажегоше светињу Твоју; на земљу обаливши оскрвнише стан имена Твог. Рекоше у срцу свом: Потримо их сасвим! Попалише сва места сабора Божјих на земљи.“

Речи овог тужног псалма оживљавају слике које смо управо видели. Надам се да сада имате представу о трагедији која се пре седам година додогодила на Косову – чак и ако до пре неколико минута о томе нисте ништа знали.

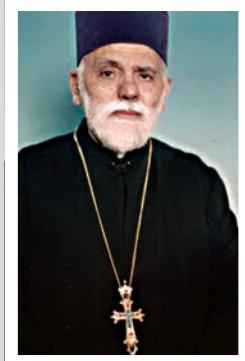
Од 17. до 19. марта 2004. године, више од педесет хиљада косовских Албанаца учествовало је у осмишљеној и добро организованој кампањи етничког чишћења Срба. За мање од седамдесет и два сата, запаљено је тридесет пет цркава и манастира, од којих многи потичу из 14. века или раније, чиме су они неповратно изгубљени за човечанство. Убијено је на десетине људи. Више стотина је рањено. Хиљаде домаца и радњија сравњено је са земљом. Више од осам хиљада косовских Срба претерано је са својих огњишта...

Вјечнаја памјат

❖ Протојереј-ставрофор Драгољуб Р. Јовановић

У петак 10. септембра 2010. г. упокојио се у Господу протојереј-ставрофор Драгољуб Р. Јовановић, дугогодишњи парох II јагодински при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

Прота Драгољуб је рођен у селу Брзан 20. маја 1935. године, од оца Раденка и мајке Владанке. Богословију је завршио у Призрену 1953. г. Дипломирао је на Вишој социолошкој школи у Београду. Рукоположен је за свештеника октобра 1954. г. Своју службу започиње у Кијеву октобра 1954. где остаје до 1958. г. када бива премештен у Епархију доњокомаричку где остаје до 1970. г. У новој средини прата Драгољуб почиње са пастирским радом. У поменутој парохији организовао је изградњу новог храма Свете Петке у Горњој Мали, продужио и реконструисао стари катедрални храм Рођења Пресвете Богородице, подигао нову звонару и изградио нови парохијски дом као и помоћну зграду. Све објекте је освештао блаженопочивши

Епископ Валеријан. Као награду за свој труд добио је црвени појас и премештај на управљену парохију рибарску, где остаје до 1978. године. Чин протојереја добио је 1983. године.

Доласком блаженопочившег Епископа Саве премештен је на новооформљену парохију II јагодинску, где остаје до пензионисања 1998. г. За свој благочестиви труд и рад примио је од надлежних епископа црквена одликовања – ставрофорни крст 1995. године.

У браку са супругом Угринком изродио је троје деце.

Опело је у суботу, 11. септембра у 16 часова, у препуном храму Светих апостола Петра и Павла, служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Јован уз саслужење двадесет двојице свештеника и тројице ћакона. Нека му је вечно спомињање и нека свемилостиви Господ настани блаженоупокојеног протојереја-ставрофора Драгољуба у Царству Небеском.

• Срђан Д. Јовановић, Прошојереј III јагодински

❖ Протојереј Миломир Милановић

Овај честити прата рођен је 1938. г. у Скланима. Завршио је Призренску Богословију, у којој је био примеран ћак. Имао је благослов и част да му предају двојица потоњих српских Патријара. Блаженопочивши Патријарх Павле и садашњи Патријарх Иринеј. Рукоположен је и постављен на парохију, 1961. г. у месту Градачац, Епархија зворничко-тузланскa. У тој Епархији је обновио више храмова, и подигао Храм у Дрињачи. Седамдесетих година двадесетог века прелази са породицом на парохију у Милошевац, Епархију браничевску. Манастир Покажнику бранио је последњим атомима снаге, спречавајући тадашње власти да од Манастира направе хотел. Ову битку добио је у потпуности. У Епархији браничевској обновио је и Храм у Милошевцу. Отишао је у пензију пре времена, због болести, јер је борба са искушењима узела данак здрављу прете Миломира. Али велики притисак болести, није га успорио. Напротив, овај дивни прат наставља да предано служи у Скланима, као и у Бајиној

Башти (где се преселио). У последње време најчешће је служио у манастиру Рача. Тако га је Бог тајанствено вратио на почетак, место одакле је кренуо на свој плодни крсно-васкрсни свештенички пут служења Цркви.

Са супругом Живаном има два сина, Ненада и Предрага, који је свештеник у Храму Светог Саве у Београду. Од синова му је остало петоро унука.

На опелу у Бајиној Башти, бираним речима од проте Миломира опростио се протојереј-ставрофор Видеоје Лукић, који је пренео и саучешће и молитву за Царство Небеско упућене од Владике зворничко-тузланског Г. Василија. Бројно свештенство нарочито из Бајине Баште и околине, као и највећи број свештеника и ћакона Храма Светог Саве из Београда, дошли су на опело да заједно узнесу молитве за покој душе протојереја Миломиру.

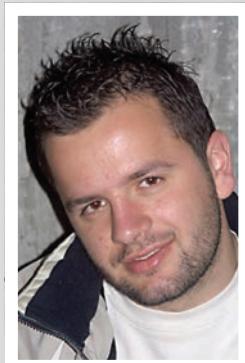
Царство му небеско!

• Немања Андријашевић

❖ Александар Вукомановић

У ноћи између 16. и 17. марта 2011. г., свој покој у Господу нашао је наш брат Александар Вукомановић-Еро. Испуњавајући заповест Христову, да свој живот положи за ближњег свог, и сам је страдао брат наш.

Родом од Ужица, горштак златиборски, потицаша је из српске свештеничке породице. Своју младост оставио је крај ђивота Светог Петра Цетињског, жељећи да и сам постане свештеник. Ми смо имали тај благослов Господњи да је један такав мученик растао са нама у Богословији. Успешно је завршио омилену му школу, да би затим наставио своје богословско образовање у Београду. Своје узрастање с њим наставили смо и на студијама. Нисмо ни у сновима слутили да ћеш нас напустити, брате наш. Прерано... Не штедећи свој живот, скочио је у пламеном захваћену

просторију, да помогне оној, која га је родила. И ту је изгорело 56% његове коже. У Београду су извршене трансплатација коже и трансфузија крви. И таман кад је почeo опоравак, његово христосно срце заувек је престало да куца.

Скупили смо се у великом броју да испратимо Господу нашег брата на ужичком гробљу. Ми смо срећни што смо те знали и расли са тобом. Не, нисмо несрећни. Тужни смо, јер те у овом животу нећemo више видети. Али, знамо да те је Господ узео, када си био најспремнији. И знамо да си испунио Његову свету заповијест, те да си свој млади живот, ти за мајку дао... Молимо се за твој покој; и ти се у Царству Христовом моли за нас.

ВЈЕЧАНТИ СПОМЕН, БРАТЕ НАШ!
ТВОЈА ДЕСЕТА ГЕНЕРАЦИЈА
ЦЕТИЊСКЕ БОГОСЛОВИЈЕ

ОГЛАСИ

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
инжењеринг
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

ПРИЛОЖНИЦИ:
На Лазареву суботу,
16. априла, код Цркве у
Косјерићу одржаће се
годишњи помен уокоје-
ном рабу Божијем, прото-
јереју-ставрофору Благоју
Крупниковићу.
Прилог „Православљу“
даје супруга Милка са
децом.

Никола Муњас из
Енглеске "Православљу"
прилаже 10 фунти за покој
душе младорођеног унука
Марка.

www.atvbl.com

www.rtrs.tv

МАНТИЈЕ ПОНОВО У ПОНУДИ

Одличан квалитет, изузетна понуда!
Позовите 064/800-1322, информишите се одмах.

Још нових модела црквених одејди на нашем сајту!
Посетите www.amfia.rs

ЦРКВЕНА УМЕТНИЧКА
КРОЈАЧКА РАДИОНИЦА АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевач
Лела Белушић, власник
037/491-138, 064/167-9082
Бранислав Јоцић, ПР
064/800-1322
е-маил: informacije@amfia.rs
вебсајт: www.amfia.rs

ИЗРАДА КРСТОВА
од 0,5 до 5 m са и без позлате

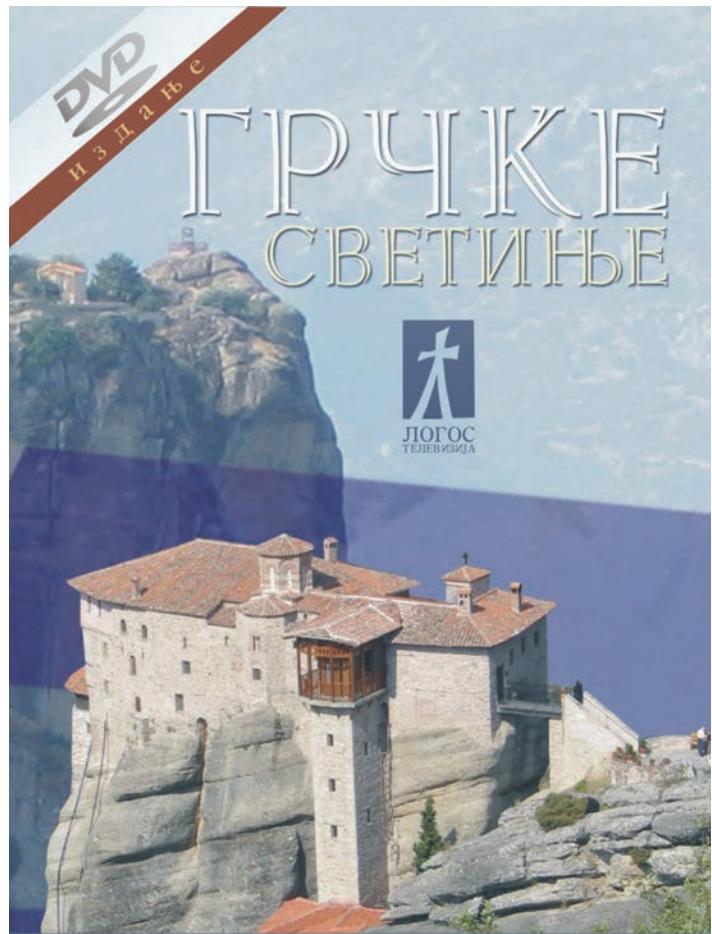
ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА
ЗВОНА
програмирано и даљинско управљање

ТОРАЊСКИ
ЧАСОВНИЦИ - ИЗРАДА И РЕПАРАЦИЈА

ОЗВУЧЕЊЕ ХРАМОВА
(унутрашње и спољашње)

200 година традиције и искуства

ЛИВНИЦА ПОПОВИЋ
Ресавска 88
Београд
064 1860-076
063 1095-136
факс: 011 2657-857
www.livnicazvana.com

www.logostv.org.rs

ТЕЛЕВИЗИЈА ЛОГОС
ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ЖИЧКЕ

Тел/Факс: (037) 717 370
моб: (062) 80 55 636

ДОБРОТВОРНИ ФОНД МАНАСТИРА ЖИЧА

РЕЧИ О СВЕЧОВЕКУ

по текстовима св. владике Николаја
охридског и жичког

игра Небојша Дугалић

Народно позориште,
сцена Раши Плаовић
28. април 2011. године
у 20.30 часова

Представу оногућује Telekom Srbija

Апсолвентска екскурзија

Студенти Православног Богословског Факултета УБ организују овогодишњу апсолвентску екскурзију у Италију, где ће почетком маја месеца посетити ранохришћанске тековине земље у којој су проповедали и мученички скончали двојица првоврховних апостола - Петар и Павле. Позивамо све који су у могућности да апсолвентима нашег факултета олакшају финансијски терет путовања и на тај начин потпомогну образовању нашег црквеног клира.

Жиро рачун на који нам се можете одавати јесте 840-2046666-36 са позивом на број 09, Православни Богословски Факултет, Сопствени приходи - за апсолвентску екскурзију; или договорно путем наше имејл адресе: pbf.parlament@gmail.com .

Свима захвална апсолвентска генерација 2011/2012.

Обавештење за православну јавност

Епархија ваљевска и Манастир Ђелије обавештавају вернике наше Свете Цркве да ће свечано традиционално славско прослављање лика и личности Светог Аве Јустина Ђелијског, на дан светог празника Благовештења, у Ђелијама, бити пренето на 14. јун, датум одређен Светом Црквом за свечано прослављање његове богоугодне успомене.

На дан Светих Благовести у манастиру ће се служити само празнична Света Литургија.

Информашивна служба Епархије ваљевске и Управа Манастира Ђелије

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: ligranicaligrap@yahoo.com

1. НАЈНОВИЈЕ! ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин

(као у Руса, Грка и Светогорца, а код Срба до пада Деспотовине) - са програмирањем и откуцањем часова, а по избору, и са могућношћу даљинског управљања.

ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин звоњења: 1.1.) Звоњење не потреса звоник; 1.2.) Знатно више звона може да стане у исти простор 1.3.) Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4.) Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5.) Потрошња ел. енергије је нижа, ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.6.) Погодно је за сваковрсно програмирање, а са више звона, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије - без додатних чекића и ел. магнета. Ел. звоњење радимо и на ЗАПАДНИ начин.

2. ЧАСОВНИЦИ - тачни у секунд и још сами прелазе на "зима-лето" време.
ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ E-mail: szeljko7@verat.net "ЖЕЛ-МИР"

026/312 752; 064/920 5 851; 064/20 80 145 zelmir.atspace.com

Позив дипломцима ПБФ

Православни богословски факултет Универзитета у Београду жели да успостави везу и што чвршћу сарадњу са својим дипломираним студентима. Деканат, стога, позива дипломиране студенце овог Факултета дају електронском или обичном поштом доставе своје податке и то: своје име и презиме, адресу становља и/или адресу електронске поште и/или број телефона. Било би пожељно да се достави и број индекса са годином дипломирања.

Своје податке слати на адресе: alumni@pbf.rs или

Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
(канцеларија бр. 115)
Мије Ковачевића 115
11060 Београд, Србија

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ХОДОЧАШЋЕ У ХИЛАНДАР

03 - 08. мај

КИЈЕВ 08 - 16. мај
Почајевска лавра, Черњигов...

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ

19 - 21. мај

МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ

24. мај - 01. јун

ОСТРОГ

сваког викенда

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

НАРУЦБЕНИЦА

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Претплатљујем се на
следећи часопис

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	и н о с т р а н с т в о	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35€ 60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45€	Обичном поштом
Светосавско звонце	690 динара	25 € 30 € за Европу или 40 € ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе 60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Обичном поштом
Православни мисионар	500 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу:
„Православље“ - Српска Патријаршија - Краља Петра Првог 5 - 11000 Београд - Србија

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА - ЕПАРХИЈА НИШКА ПЛИП

НАЈВЕЋА И НАЈЛЕПТИНИЈА ПОНУДА
СВИХ ЦРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

www.spc-ppip.org

eparhijaniska@spc-ppip.org

Тел: (+381) 064 800 43 33 • 064 800 43 46

И ЗА 2011. НАЈБОЉИ ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК, ПЛАНЕР И КАЛЕНДАР!
С БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ПРИНЦИП ПРЕС

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

ЗИДНИ
ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК
48x45 cm, 26 страница

ПРАВОСЛАВНИ
ПЛАНЕР 2011.
8x14 cm, 120 страница

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2011.

Православни
Подсетник и Планер
за наредну годину, у
осам верзија, са осам
највећих српских
крсних слава на
насловној страни.
Са кратким житијима
светих за сваки дан, духовним поукама,
простором за ваше забелешке. Лепо,
практично, поучно. Проверено!
Потражите за себе и дарујте пријатељима!

17,5x25 cm, 400 страница

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите "Принцип Прес"!